

БЮЛЕТИН

Културно-информационен център на българското малцинство
“Цариброд” – клон Босилеград

Година 7 Брой 37. Юни 2004 година Безплатен екземпляр

БЮЛЕТИН

Основател и издател: Гражданско сдружение Културно информационен център на българското малцинство “ЦАРИБРОД” Димитровград, Площад на освобождението № 8.

Редакция: Иван Николов, Радко Стоянчов и Александър Димитров. Технически редактор: Новица Божилов.

Адрес: Ул. Маршал Тито № 15, 17540 Босилеград, тел./факс: 017/78 – 254.

Главен и отговорен редактор: Иван Николов.

Печата: Графическо предприятие “Мишич”, Ниш, Земунска 18 тел. 018/715 691.

Лудите водят слепите!

Ето че пак сръбските кандидат-президенти започнаха да ни кандърдисват. Досега у нас дойде само радикалския кандидат майстор-Томислав Николич. В Босилеград се развяха десетина знамена с двуглави орли, а след тях послушно клискаха сръбските радикали от българска народност начело с мистър “Мустракат” и другите – кои от кои по-образовани и по-умни. Сред тях беше и някогашният член на всички комунистически партии, по Божие наказание и владикомъд(ре)йшо благоизволение учител по вероучение и сръбско национално внушение другарят Васил Станчев! О tempora, o mores! Босилеградските демократи все още чакат Борис Тадич. Маршичанин обиколи по-големите сръбски градове и подмина вилаета на батко-Владко – не помогнаха нито прегръдките, нито целувките му. Има си логика. Един демократ да се бори за гласове на поробени хора на окупирана територия – значи да ги лъже. Хем не може да им помогне, хем не смее да ги освободи! А ако се направи на невежа, може и да излъже някои поразочаровали се сръбски националисти да му пуснат бюлетинката. Пък и не си струва да бие път за петстотин гласа. Виж, Николич е друго – хиляда гласа са по-добра бройка! Защото ни не сме свикнали с демокрацията а с камшика. Та затова батко-Владко може да си разчита на гласовете на работниците които останаха без работа в “Юмко”, “Здраве”, “Бор”, и “Автотранспорта” по време на славното му ДСС кметуване! Защото ние сме болни от садомазохизъм. И ни е добре само когато ни е лошо.

Замрялата опозиция в състав ДС, ГС и ДСБЮ се събра на Гергьовден в ресторанта “По-добър живот” на служба на Демократичната партия. Пийнаха, мезнаха и се разделиха. Рейтингът на лидерите на ДСБЮ Йовица Костов и Миле Ненов особено се “покачи” след разправиите с КИЦ-а и коалицията с Расим Ляич. Сега цялата им работа е нищо да не работят и да не дават на други да

работят. Мандатите са им изтекли, членството ги не иска, а те са стиснали печатите и архива на ДСБЮ като маймуна мъртво дете и никому не ги дават!

Толкова за президентските избори.

А за всекидневието на Западните покрайнини всички са съгласни, че то никога не е било по-лошо. Най-лошото от лошото е, че никой не знае как да ни стане по-добре. Българските организации се карат, а сръбските хоро водят! Националният съвет на 24 април т.г., с жив зор събра кворум и “реша” българският език да се изучава като майчин! Машала! Ега ти и “най-висшият орган на българското малцинство” щом и по този въпрос е имало разногласие! За какво ли тогава “електорите” подписваха декларации, че са българи щом сега някои гласуват против българският език!? Все едно да гласуваш за смъртта си. А иначе, каквото и да реши Националният съвет – това ти го кучка и отвлекла! Решенията му не задължават никого. Единственото нещо което държи членовете на Националния съвет е надеждата, че сръбската скупщина ще се бръкне в бюджета за два-три милиона динара да ги опатат.

От сръбското просветно министерство се подочува, че от три часа български седмично нямат да ни дадат и секунда повече! Училищните власти в Босилеград хабер си нямат от обучение на български език. България ги интересува само за да си оправят дипломите колкото да не ги изгонят от работа. Иначе в Босилеград дума не дават да се продума на български! Но експертите от жълтите павета и Драгойчини кошари поеха историческата отговорност и продължават да работят по въпроса убедени, че вече му се вижда края. И аз така мисля. Както са тръгнали нещата по Сръбско – ще се оправим на куково лято!

На Великден, КИЦ в Босилеград проведе XI Международен детски Великденски фестивал по чупене на яйца 2004 – най-голямото си културно мероприятие досега. За целта помогнаха всички с изключение на общините Козлодуй и Кюстендил и директорката Славка Накева от Културния център която наложи кулук за ползване на кино-залата. После отказа и гостуването на димитровградския театър “Христо Ботев”. Затова пък Народното събрание на България й пое част от разноските за босилеградския танцов състав и участието му на фестивала в Каварна където нашите момчета и момичета добре са се представили с “Бистришки танц” и игри от “Лесковашко Поморавие”! То нали хорото трябва малко да бие на сръбско, та тука да не се таксува като “вражеска дейност” срещу “нашата страна”. Това е то – нашата “лукава простотия”, дето би казал Йован Цвиич. Гражданите на Босилеград вече два пъти събират подписка срещу директорката Славка Накева недоволни от културния живот в града. Няма страшно, батко-Владко е със нея.

Инициативата за бюста на Левски в Босилеград си седи в кметското чекмедже. Подписката продължава. Подписват се хора от които това най-малко можеше да се очаква. Не се подписват ония от които това най-много би трябвало да се очаква.

Делото за обида и клевета което заведе бившият комунистически кмет Васил Такев срещу Димитър Димитров – Треперски и моя милост, ще се води на български език! Включително и протокола! Васил Такев който през 1987г. изигра решаваща роля при изхвърлянето на българския език от училищата, сега няма нищо против делото да се води на български език! Такива са времената! “Дежурните виновници” и тогава и сега сме си същите – ония които джафкаме срещу властта! А натискът срещу нас никога не е бил по-силен!

В Босилеградските училища пак нямаше организирано честване на празника на светите братя Кирил и Методий. Но честването на Свети Сава през януари се проведе с всичката му помпозност на минусови температури! Ни срам, ни очи, някои от отговорните за това (с дебели ЮЛ биографии) отидоха на поклонение в София, и обещаха че наесен, здраве да е, в босилеградските училища ще се учи на български език! Ха да видим и това чудо.

Посегателствата срещу националната идентичност на малцинството никога не са били по-подли. Белградският ежедневник “Вечерни Новости” от 24 май т.г. говори за опустелите “сръбски села” (!) край българската граница в Димитровград. А на мултимедийната CD презентация на читалището “Радойе Доманович” от Сурдулица, освен редица исторически фалшификации и полуистини за които авторите твърдят, че били взети от Държавния архив на Сърбия, черно на бяло пише, че черквите от селата Бистър, Горна Лисина, Долна Любата, Божица, Клисура и Паля били на територията на сръбската Сурдулишка община! Босилеград изобщо не се споменава.

Не ми е известно някой да е реагирал на тази явна лъжа. А когато тя се повтори някой и друг път става жива истина. Защо историците от двете държави и Сръбската и Българската православна църква не реагират поне от етични съображения?

Според анкета на Агенция “Мартин борд интернешънел” само 0,4% от сърбите са приятелски настроени към българите. А българските политици като кажат “братята сърби” – мед им капе от устата! Най-големият данък на тази “братска любов” ние го платихме!

Бедното население в Босилеградско е потънало в борчове до шия. Няма работа, няма пари, няма изход. Дори за мизерната земеделска продукция в околните села няма пазар. Сметките за ток стават непосилни за селската сиромашия. Автотранспортното предприятие в Босилеград вече трети го продават и никой не иска да го купи. Дълговете му превишават стойността. А батко-Владко им събира аварийни рейсове по Сръбско и ги баламосва с разни писма и приятелски връзки с хора от правителството. Няма ли кой да им каже истината на тия хора да не окличат около капията а да си гледат работата? Престъпността, дори детската която доскоро беше немислима в Босилеград, нараства.

Поредното забавление в Сърбия са президентските избори и процеса срещу Легия. “Демократите” агитират за Борис Тадич. Шансът да го изберат е колкото шанса да го гръмнат след това – като Джинджич. Специално нас това не ни засяга. Който и да се избере – предстоят ни тежки дни.

Иван Николов

Ние, в “черната дупка” на Балканите

Почти всички соц-реалистически страни лека-полека преминават пътя по прехода от тоталитарно към либерално-демократично устройство и интеграция в европейската общност. С изключение на Сърбия, или както още я наричат, Сърбия и Черна гора. Тя не само че не можа да улучи пътя по който преди петнайсетина година тръгнаха другите социалистически страни, но даже се и връща назад. Какво става с нас?

Нека да си припомним.

През 2000г. в Сърбия хората които ги обединяваше борбата срещу милитарният режим на Милошевич започнаха демократичните реформи. Обединената демократична опозиция спечели изборите и пое властта. Още тогава пролича разединението между партии и лидери които нямаха единствена визия за бъдещето на Сърбия. В ДОС едновременно действуваха представители на националистически и либерално-демократични партии. Те не можаха да се разберат за характера и съдържанието на промените които трябваше да се направят. Още повече че “червените” изведнъж “посиняха” и сега вече с демократичен ореол се върнаха на власт. В такава ситуация те не само че не можеха да се споразумеят за нищо, но и нямаха готовност да скъсат с политическото наследство на комунизма и етнонационализма. Партиите които представляваха предишния режим си останаха в парламента и продължават да действат от същите позиции и до днес.

Това отлъчи Сърбия от другите страни на прехода. Пролича си, че сръбските политически лидери просто не са узрели за времето в което живеем. Едва започнал, прехода тръгна в погрешна посока.

Политиката на убития премиер Джинджич беше ориентирана към незабавни пазарни промени, сътрудничество с международната общност и отричане от политиката на Милошевич. Поради обструкция на партиите членки на ДОС и редица грешки направени още в самото начало, дрезгите които настанаха в реформисткия блок, недостатъчната подкрепа на Запада, ситуацията на Косово, бремето на бедата, корупцията и престъпността наследени от предишния режим както и появилата се корупция в новата власт, реформите през 2002г. започнаха да буксуват. По времето на Джинджич не бяха създадени институционални рамки за промените. С неговото убийство реформисткия курс, заснован главно на неговият авторитет, започна да се разпада.

Ония които бяха поръчали убийството на Джинджич, постигнаха целта си. Днес реформите са застрашени. Въпреки демократичната и реформистката демагогия, която масово се тиражира по медиите, Сърбия бавно потъва в “черната дупка на Балканите”.

Фактът, че сегашната ДСС-СРС власт след победата на декемврийските избори 2003г. не отбележи убийството на Джинджич на държавно равнище, ясно говори за нейното истинско отношение към демократичната, реформистка и проевропейска политика която той олицетворяваше и с малко или повече успех провеждаше. Посланието е повече от ясно за всеки който умее да чете.

В Сърбия днес няма нито институционални, нито културни, нито социални условия за реформи. Преобладаващата тоталитарна политическа култура не само на политическите лидери но и на широките народни маси, (за сметка на омаловажането на универсалните човешки ценности), доведе сръбското общество до пълна конфузия, дезориентация и липса на визия за бъдещето. Защото визията за модерна, европейска Сърбия афирмираща универсалните човешки ценности, с убийството на Джинджич бе напусната и трудно наскоро може да бъде възстановена. Още повече, че новото правителство, отчасти създадено от “демократи” с подкрепа на Социалистическа партия на Милошевич, има реални изгледи да доведе екстремната националистическа десница която да води и представлява Сърбия в скоро бъдеще.

Демократичните сили са скарани и разединени. Политическият живот е изпълнен с парадокси. Гражданите често сменят политическите опции за които гласуват. След последните избори в Сърбия привържениците на демократичната опция в сравнение с 2000г. спаднаха с 14,4%. От 2000 до 2003г. към екстремната десница се завърнаха над 700 000 гласоподаватели. Да припомним, че на изборите през 1992 и 1997 радикалите имаха над милион гласове. Малцинствата гласуват за радикалите. Интелектуалният и политически елит на страната живее сред призраците на миналото и не иска да се огледа какво става около нас.

Защо Сърбия отново се върна назад?

Еднозначен отговор, разбира се, няма. Но той може да се търси в следните направления: липсата на готовност и институционални рамки за промени; разединението на демократичната опозиция; добрата организираност на екстремната националистическа десница; недоволството на социално застрашените категории граждани; трудното възприемане на приватизацията и социалните рискове които тя носи със себе си; липсата на правова държава; нереални и неизпълними надежди свързани с очакването за бързо подобрене и лесно възприемане на демагогията, че по времето на Милошевич ни беше по-добре; съществуването на остарялата ценностна система в медиите, образованието, семейството, културата; демократичните сили не разобличиха докрай военните престъпления което даде шанс на клира и на екстремната националистическа десница да разпространяват антиевропейските и антиреформистки идеи; преобладаването в публичното пространство на консервативния културен модел който няма нищо общо с ценностната система на света в който живеем и т.н.

Политическата култура в Сърбия по същество е тоталитарна, и с такава култура не може да се създаде демократично общество засновано на идеите за частна собственост, ненасилие, мир, толеранция, уважение на човешката личност и т.н.. Тази тоталитарна култура има своите корени в комунистическото и националистическото минало на Сърбия което продължава да живее в съзнанието на хората.

Има разбира се, и елементи на демократична политическа култура. Но тя все още не е, и още за дълго няма да преовладее в Сърбия.. Промените в културния модел, които по логиката на нещата трябва да предшестват политическите промени, подразбират критическо преразглеждане на сръбската (писана и действителна) история, литературата, театъра, кинематографията, медиите, университета, образованието, църквата и всички други културни институции – за да могат най-накрая тия промени да проникнат и в политиката и държавната власт. Културните промени, покрай другото, подразбират и смяна на поколенията. Ако обаче се взем в светуосещането и начина на поведението на днешните деца, визията за бъдещето на Сърбия потъва в пълна неизвестност

Отговорността за промените пада върху интелектуалният, религиозен, политически и журналистически елит защото ценностите които те създават влияят върху формирането на общественото мнение а оттам и на формата на държавната власт.

На практика имаме малко примери за цивилизирани и модернистки подходи в развитието на обществото. Обратни примери – колкото щеш. Неотдавна в Белград “Српски сабор Двери” (в рамките на Философският факултет в Белград), излезе с “осъвременена” версия на “Начертанието” – сръбската национална програма през 21 век, и то под попечителството на Сръбската православна църква! В него има и такива идеи: светосавието да навлезне във всички пори на обществения живот, да се преразгледа наследството на Вук Караджич, Доситей Обрадович, Йован Скерлич, Светозар Маркович и други заради “залитанията и отклоненията им”, вероучението да стане задължително, хърватският и босненският език са варианти на сръбския, вестниците задължително да се пишат на кирилица, да се забрани абортуса, всеко семейство да има три-четири деца, да се възстанови монархията и сръбският крал да служи най-напред на Бога, и след това на своите поданици и т.н.

По повод отбелязването на 200 години от Първото сръбско въстание, проф. Радош Люсич на основния въпрос “Су чим ћемо пред Карађорђа?” излезе с тезата, че Сърбия в 21 век трябва да обедини Сърбия, Черна Гора и Босна и Херцеговина. Владиката Атанасия Йевтич каза, че Сърбия два века воюва срещу Запад и че ѝ трябва още 200 години да се освободи от Европа! Полковник Раде Райич, преподавател на Военната академия каза: “Не бива да забравяме военните събития 1991-1999 година и офицерите, войниците и доброволците които дадоха живота си за отбрана на нашия народ и техните вековни огнища. Тия прекрасни хора, знайни и незнайни, имат с какво да застанат пред Карагеорги, пред Милош, пред Бога и пред народа”.

Ето къде витаят умовете на сръбските интелектуалци!

За обединението на демократичната опозиция в единствен и силен демократичен блок който да разреши историческата дилема накъде да тръгне Сърбия – в миналото или в бъдещето, засега никой не (смее) да говори.

Иван Николов

Сърби я Сърбия, сърби, има въшка под шайкачата!

Събитията на Косово през март показаха (за кой ли пореден път?), че и новото държавно формирание Сърбия и Черна Гора продължава сяпало да следва пътя към пропастта си. Сценарият е класика: първоначален инцидент предизвикал яростно отмъщение на албанците срещу сърбите в техните анклавни на Косово, жертви, опожаряване на манастирите... Отговор: насилие над албанците в Сърбия, опожаряване на джамиите в Белград и Ниш, бежанци от Косово... Резултат: сърбите на Косово са по-малко от преди, националистическите настроения са по-силни, съдбата на СиЧГ неизвестна а членството ѝ в ЕС няколко десетилетия по-далеч.

Сегашното сръбско правителство, избрано с подкрепата на социалистите продължава да говори за Косово като за “люлка” на сръбската държавност, “душата” на Сърбия и “заstraшеността” на сръбския народ. На вътрешен план това означава

хомогенизиране на сръбският национализъм

и произвеждане на етнофобия, а на външен, посланието към международната общност е: пуснете ни да се върнем с армията на Косово!

В отговор евробюрократите изпратиха нови военни части и чували с пари да спрат новият порой на Косово. Сега анализират положението и се чудят какво да правят. За още по-голяма беля и прокурорът на международния Трибунал Карла дел Понте отправи писмо до Съвета за сигурност към ООН-е в което се оплаква, че Сърбия не сътрудничи достатъчно в предаването на военнопръстпниците.

САЩ отново настръхват срещу СиЧГ,

така че не е изключено Генералното събрание на ООН-е пак неприятно да ни изненада с някоя нова Резолюция в зависимост от резултатите на предстоящите президентски избори.

През това време в Сърбия тече процес на радикализация и ремилошевизация. Националистическа лудост отново обхваща сръбското общество. Циркът който се разиграва с делото срещу убийците на Джинджич, назначаването на Зоран Стойкович за министър на правосъдието (известен като съдия който навремето водеше политически процеси срещу “белградската шесторка”), както и редица други неудачни кадрови решения, изострянето на малцинствените въпроси и много други парадокси показват, че Сърбия, година след убийството на Джинджич е успяла да

анулира резултатите от 5 октомври 2000г.

Още повече, бившата номенклатура подсилена с подкрепата на тнр. “националдемократи” бързо заема един след друг възловите постове на държавната власт – от телевизията до армията, полицията и силовите министерства.

Налице е кампания срещу основните устои на гражданското общество. Предиборната кампания за президент на Сърбия показва, че всички останали кандидат-президенти не се нападат взаимно, но затова пък всички атакуват кандидата на ДОС Борис Тадич. Някои политици и медии, в духът на деведесетте години гракнаха срещу неправителствените организации в Сърбия които се занимават с правозащитна дейност заради това че били “безчувствени” към сръбските страдания на Косово!

Това разбира се, нямаше да стане ако в ДОС не бяха проникнали хора, чийто интелектуален профил е идентичен с ония които бяха свалени от власт. Голяма част от лидерите на сръбската опозиция мразеше Милошевич не заради това че води войните, а заради това че ги загуби. Те тогава (а вероятно и днес) смятаха, че самите те, освободени от комунистическата ерес имаха по-добри шансове да реализират последната версия на проекта за Велика Сърбия. Така старата идеология и

старите кадри се връщат на публичната сцена

с подкрепата на ония “опозиционери”, които в изтеклите 14 години винаги имаха разбиране за великосръбските нашествия, парадържавните, паравоенните и парауниверситетските формирования в които и самите те участваха. Те имат подкрепата и на множество печатни боклуци които всяка сутрин се трупат на будките и в които се позовава на разчистване на сметките с ония които открито се биха срещу Милошевич. Тнр. “свободен печат” все повече се превръща в прибежище на привържениците на Милошевич и Шешел.

По същото време из Войводина

проблясват искри на насилие,

спира се процеса на децентрализацията и расте недоверието на малцинствата в Сърбия като тяхна държава. В национално смесените среди нараства междуетническото напрежение. Ако към това прибавим и проблемът Косово, става ясно, че Черна гора още по-настоятелно ще иска да се освободи от бремето на Сърбия с което тя излишно я товари. Което пък обрича самата Сърбия на дълги и мъчителни преговори с международната общност, охлаждане на отношенията със съседите и т.н.

Всичко това показва, че в съществуващия културен и политически образец, няма никакво значение това, че Милошевич е в Хага. Културния модел в Сърбия винаги може да излъчи нов Милошевич, както и винаги може да застреля всеки Джинджич. Сърбия се раздели с Милошевич и Джинджич, но не и с милошевизма като начин на мислене и стил на поведение. Това се вижда и чува навсякъде – медиите продължават да будалкат сръбската общественост с приказки за скоро закриване на Трибунала, във фокуса на оправдаване и възстановяване на онази идеология която произвеждаше престъпления. За съчувствие и морални съображения към жертвите, дума не се чува.

ДОС е разбит и скаран отвътре. И самата Демократична партия като че ли отстъпва от определенията на Джинджич. Сръбската демократична опозиция падна жертва от ония, които в нощта срещу 5 октомври 2000 година се присламчиха към колоните пред Скубщината, и я разбиха отвътре със своите националдемократични разбирания. Мястото на Джинджич остана празно, а Демократичната партия която той водеше се оказа с лоша вътрешна структура и доживя съдбата както и на всяка друга тоталитарна партия – падна заедно с нейния лидер.

Новият премиер Войислав Кошунница в началото на март открито заяви, че

отстъпва от политиката на реформисткото правителство

опирайки се на подръжниците на Милошевич в Парламента. В интервю за “Асошиетед прес”, Кошунница изтъкна, че ще предаде на САЩ, че в Сърбия има много по-важни въпроси за решаване от предаването на военнопръстъпниците на Трибунала. В отговор САЩ даде срок на Сърбия да се изясни по въпроса за сътрудничество с Хага, а външните министри на ЕС решиха внимателно да следят политиката на новото правителство заплашвайки с нови финансови ограничения, ако СиЧГ не изпълнява международните си задължения към Трибунала. Програмата на новото правителство

на Кошунница се характеризира с обструкция на сътрудничеството с Трибунала, ревизия на приватизацията и реформата в образованието, кантонизация (подялба?) и автономия за сръбските анклавни на Косово (за автономията на Войводина още не се е произнесъл), и на всяка цена опазване на държавната общност СиЧГ (без да държи сметка за волята на черногорския народ?!). Ако към това прибавим, че в Парламента няма представители на малцинствата и че във Войводина, Косово, Санджак и Източна Сърбия има достатъчно етнически заряд който радикалите, социалистите и “националдемократите” могат да взривят всеки миг, става ясно, че

Сърбия отново навлиза в опасна зона.

Международната общност, която засега ни гледа сеира вероятно ще реагира и тази реакция със сигурност няма да бъде благоприятна за повечето от нас.

Имайки предвид тази сюрреалистична картина в която и ние се помещаваме, става ясно защо няма движение по въпроса за обучението на майчин език, спазването на правата на българското малцинство, икономическото сътрудничество с България, приватизацията и други жизненоважни за нас промени. Въпреки че се изгласуваха сума ти важни закони по тези въпроси, нито в Белград, нито в общините в Босилеград и Цариброд, нито в прословутия Национален съвет на българското малцинство в Ниш, няма инициатива и политическа воля да се промени нещо съществено. Тук, на местна почва, ние си имаме достатъчно послушни партийни активисти, готови да изпълнят всяка политическа поръчка срещу съответно награждение: депутатско, електорско или директорско място, апартамент и т.н.

На тая въдица се излови голяма част от нашата малцинствена интелигенция която сега, здраво окошарена в т.н.р. “Национален съвет” продължава кротичко да преживя чакайки Белград да развърже кесията. Знае се и срещу какво: “толеранция” (търпимост). Никой и не се замисля къде са границите и каква е цената на тази търпимост. То ако става дума за за “толеранция”, “лоялност”, “кооперативност” и т.н., Белград едва ли може да се оплаче от нас. Но нашето дередже показва че

не това е печелившата формула за нас.

Защото, нито назначаването на Владимир Захари(ј)ев за кмет на Босилеград, депутат в Сръбската скупщина и член на “Националния съвет на българското малцинство” както и на редица други “толерантни” (т.е. послушни!) представители на политическия живот у нас, не доведе до спад на безработицата и спазването на правата на българите в Босилеград и Цариброд. Нито пък е възможно това да стане по този начин.

Междувременно, у нас нараства броят на безработните, социално застрашените, алкохолиците, наркоманите, болните от депресия и страхова невроза... и на ония които в разцвета на силите си ни напускат и отиват в небитието. Това е може би истинското отражение на положението в което се намираме.

Иван Николов

Рестаурация на дело

Насилието над сърбите в Косово и изгонването им от анклавите от страна на албанците, създаде място за нови манипулации и хомогенизиране на нацията. Назначаването на Александар Тиянич за директор на РТС и смяната на Църквеняков заради “недостатъчно следене на събитията на Косово”, както и създаване на медии по начин наподобяващ деведесетите години, върна Сърбия в атмосферата от началото на идването на Слободан Милошевич на власт. В такава гореща атмосфера директорът на държавната сигурност (БИА) Раде Булатович заяви, че е истинско щастие че е запазено “здравото ядро на червените барети”. Политиците просто се надпреварваха в изливи на патриотизъм и така можеше да се чуе, че кризата в Космет може да се реши “с оръжие срещу оръжие”, че “ние имаме легитимно право да влезнем с армия на Косово и защитим живота на

нашите граждани и сръбските светини”, че е необходимо “обединение около националния интерес” и че “без Косово Сърбия няма душа”. Армията на СиЦГ, също така реагираше импулсивно, защото беше повдигната почти на най-висока бойна готовност, а във вътрешността на Сърбия четнически отряди се готвеха да тръгнат на Косово.

Инцидентите по Сърбия като отговор на “насилието над сърбите”, всъщност повече отчитаха вътрешната политика на новото правителство, отколкото отговор срещу албанците. Изгарянето на джамиите в Ниш и Белград, както и новите знамена на Войводина и Ислямския център в Нови пазар, след това сваляне на паметната плоча на Зоран Джинджич и демолиране на хърватското посолство (по-късно придружено с редица инциденти срещу хърватското малцинство във Войводина) изведнъж разголиха истинското отношение на новата власт към малцинствата, съседите и реформите. Историкът Никола Самарджич оцени, че тия изстъпления представлявали “координирана акция която е трябвало да използва недемократичния потенциал на това правителство за да може то да промени преди всичко своята вътрешна политика”. В това име, както той изтъква, “действаха отделни хора от църковния връх, членове на престъпните банди, фолк-певици и лидери на СПС. Бошнаците-мюсюлмани в Санджак две нощи пазиха джамиите и къщите си от страх да не се повтори сценария по подобие на оня в Белград и Ниш. Инцидентите срещу хърватите са с продължение и може да се каже че са станали тренд, с оглед на това че през тази година са забелязани вече 11 инцидента. Писмото на двамата унгарски лидери отправено към обществеността, точно в момента на дивачеството, не бе случайно. В него се сочи изселването на унгарците поради “масово чувство на инфериорност”, но може да се почувства и готовността им да решават статуса на Войводина по подобен начин като сърбите на Косово.

В сянката на косовската криза новото правителство злоупотреби ситуацията и започна да въвежда ред “с взлом в правната система” и фактически анулира, и спря всички реформи които предишното правителство започна или ги бе дефинирало. Новият правосъден министър наяви възможността за отменяне на специалните съдове за организирана престъпност и военни престъпления защото тия отделения били създадени незаконно, а разликите в заплатите можела да наруши отношенията между съдиите на окръжните съдове и съдиите в специалните отделения. В Скубщината на бърза ръка беше гласуван Закон за правата на обвинените в ареста в Хага и членовете на техните семейства, включително и Милошевич, което раздвижи обществеността в Сърбия. Още по-абсурдно е, че само няколко дни преди гласуването на този закон медиите предадоха информация, че сред диктаторите които са ограбили своите страни Милошевич заема пето място и му се присписва грабеж от 1,6 милиарда долара. Отново заработиха и военните съдове, които де факто по Белградското споразумение и по Конституционната харта вече не съществуват. Реакцията на военното правосъдие на книгата “Военна тайна” в издателство на Хелсинкския комитет най-добре говори за тяхната ригидност и действие по инерция. Всъщност, в книгата се говори за политическо злоупотребиране на армията която преди и след 5 октомври следеше и подслушваше политическата опозиция, подготвяше конфликтите в Черна гора и пр.

Инсталирането на новото правителство беше проследено с ускорена “лустрация” на всички които бяха свързани с премиера Зоран Джинджич. Така за само три седмици политическата концепция на Милошевич беше напълно възстановена, а на всички възлови позиции бяха върнати негови хора които не слизат от ТВ екрани от които агресивно и безсрамно девалвират всичко което правителството на Джинджич направи за непълни три години на власт. Експозето на премиера Кошуняца в парламента ясно очерта главните точки на неговата програма, преди всичко, когато става дума за сътрудничеството с Трибунала в Хага и въпроса за Косово. Така за Косово се иска “истинска автономия” на сръбската общност на Косово която “подразбира териториална автономия (подялба на ентитети, тоест кантонизация)”, докато по въпроса за сътрудничество с Трибунала се иска “двупосочно сътрудничество”. Вече при първото си посещение в Брюксел в качеството си на премиер той каза, че “би арестувал Младич, но че не знае къде е”. Изтъкване децентрализацията на Косово на първо място е противоположно с твърдението, че “децентрализацията в Сърбия води до по-нататъшна фрагментация”. Това твърдение същевременно показва истинските намерения на Белград когато става дума било за децентрализация, било за кантонизация на Косово.

Радикално поставяне на въпроса за Косово на дневен ред на международната общност, беше използвано от Белград за дипломатическа инициатива за решаването на Косово и в този смисъл получи подкрепата на международната общност. Обаче твърдението на премиера че е “дошъл край на илюзията за мултиетническо Косово” не е прието, както и настойчивото инсистирание върху отговорността на международната общност за ситуацията на Косово. Посещението на Контакт-

групата на региона имаше за цел да припомни на всички актьори, че Запада е единствен в становището против подялбата на Косово и че не приема *fait accompli*. Преобладаващите тонове от международната общност бяха, че “Белград трябва да преговаря за най-твърди гаранции за своя народ на Косово но и да приеме политическата реалност”. Горната граница на новото правителство е повече от видима с оглед на ретроградните идеи върху които почива неговата политика. Инструментализирането на Косово за “обединението на сърбите” и дисциплиниране на дисонантните гласове в обществото се преби през гърба на няколко неправителствени организации (Фонд за хуманитарно право, Комитета на юристите за човешки права и Хелзинкския комитет) които повече от едно десетилетие се противопоставяха на доминиращия политически и културен националистически модел. Те са обвинени за “безчувственост към сърбските страдания”, но и за “създаване на негативна картина за Сърбия в света”. Основният тезис е че те са “ултраляво ориентирани” и със своя радикализъм подхранват десният радикализъм, тоест Сърбската радикална партия. Такива квалификации на няколко неправителствени организации са във функция на лъжливото идеологическо представяне на Запада на новото правителство като консервативно в традициите на демократичните общества в Европа. Обаче най-пагубната част от пакета на новото правителство е неговата икономическа програма. Вече през предизборната кампания стана ясно, че се отива на затваряне на Сърбия чрез политиката на “икономическия патриотизъм” и опиране върху “нашата изостаналост”, защото това е единствения начин да се осъществи идеала на сърбската органицистична мисъл която най-накрая има и своето формално политическо представяне в новото правителство. Идването на власт на симпатизантите на четниците, лютичевците, юстиновците и образовците и представителите на клерикалните политически кръгове, със все по-широкия фронт на шешелювците и СПС, ускори унищожаването на всички модернистки усилия в Сърбия през ХХ век. Експлозията на емоциите по повод Косово, добре оркестрирана с помощта на медиите, показва доминиращия духовен климат в Сърбия, особено на младите поколения. С убийството на Зоран Джинджич Сърбия загуби единствения мобилизатор на промените. Средният слой който го следеше не успя политически да се профилира на последните избори. Войслав Кошунница със своето неразбиране на съвременните течения ще приключи процеса на разпадането на Югославия, а вероятно и на самата Сърбия поради неразбиране на нейната комплексност.

Дисциплиниране на Сърбия

Паралелно с мартовското насилие на Косово и в Сърбия, в белградските медии бе задвижена нова вълна от кампанията срещу неправителствените организации които се занимават със защита на човешки и малцинствени права, както и с разсветляването на военните престъпления и процеси които се водят в такива случаи. На удар бяха преди всичко Фонда за хуманитарно право, Комитета на юристите за защита на човешки права и Хелсинкския комитет. Споменатите неправителствени организации в медиите бяха представени като непатриотични и без съчувствие към сърбските жертви на Косово, а последствията от тази кампания се отразиха със закани срещу активистките на тези организации¹ и “гласът на народа” в емисиите в които се включват граждани със своите коментари² чрез които ясно се виждат и постиженията на тази медийна политика при формирането на общественото мнение. По своя радикализъм – за което особено свидетелства текстът на Богдан

¹По време на събитията на Косово, демонстранти водени от Симон Спасич който води сдружение на изгонените от Косово се опитаха да влезнат в помещенията на Фонда за хуманитарно право. Входа на Хелзинкския комитет бе излепен с “патриотични плакати на които пишеше “Сърбия на сърбите”, “Сърбин за сърбина”, “Косово е било сърбско, сърбско е и сърбско ще си остане”, “Стани Сърбио!”, “КФОР няма да ни помогне”.

² В емисиите “Впечатление на седмицата” на ТВ Б 92 (21 март) зрител постави въпрос на гостите какво мислят за НПО които най-напред осъждат Правителството на Сърбия и МВР на Сърбия за изминалите събития, и след това КФОР и УНМИК. На въпроса отговори Владимир Божович, шеф на правната служба на Координационния център за КиМ, потвърждавайки тези твърдения без каквито и да е ограничения и обвинявайки НПО.

(от последното Съобщение на Хелсинкския комитет за медийната кампания срещу НПО)

Тирнанич във влиятелния седмичник НИИ – кампанията напомня на времето преди убийството на Славко Чурувия (текстът в *Политика Експрес*), както и на медийната потеря която предхождаше атентата на премиера Зоран Джинджич. По косовския въпрос отново бе постигната хомогенизация, което затваря простора за анализ който да допринесе за решаването на кризата. През последните три години, антинационалистките неправителствени организации и групировки които повече от десет години действат на сръбската сцена противопоставяйки се на сръбския национализъм като доминиращ културен и политически модел, бяха маргинализирани с намерение да не се чуе и друго мнение. Режимът създаде нови организации и групи, които се наложиха пред международната общност като главни анализатори на събитията и процесите в Сърбия. Университетския професор Светозар Стоянович, близък на днешните властващи структури в Белград и сътрудник на Добрица Чосич, главен идеолог на “великосръбския проект”, неотдавна от страниците на ежедневникът “Политика” (20. 01. 04) поръча, че: “отдавна има нужда някаква изследователска институция систематично да следи, изучава и оценява компетентността и обективността на посланиците на словото и редовно да осведомява обществеността за това”. Той каза, че “някои наши описания и оценки на нашата действителност кипят от нарцисоидна агресивност, но същевременно и от провинциална сервилност към решаващите външни сили и техните диктати. Навсякъде хленчат от уж доминиращия екстремизъм у нас, а автори им изразяват такава неуравновесеност, че и те трябва да се считат за своеобразни мегаекстремисти”. Стоянович се обръща и към влиятелните кръгове на Запад с въпроса “докога ще се опираат главно на самопроектирани оценки и прогнози на едно мъничко малцинство *ана*ционални (!) и същевременно обезпечени сърби”. Всичко това практически потвърди и премиера на Сърбия Воислав Кошунца в емисията “*Не е сръбски да се мълчи*” на 28 март 2004г. по БК телевизия който каза, че за лошият имидж на Сърбия са виновни някои неправителствени организации.

Последната вълна от медийната кампания срещу неправителствените организации които се занимават с човешки права, преди всичко Фонда за хуманитарно право, Комитета на юристите за защита на човешки права и Хелсинския комитет за човешки права в Сърбия, започна най-тиражният ежедневник *Вечерни новости* по време на мартовското насилие на Косово. *Вечерни новости* на 21 март 2004 година обявиха текст под заглавие “*Стоп на сръбските екстремисти*”. Кампанията продължи в таблоида *Интер-национал*, и бе закръглена в седмичника НИИ в колумната на Богдан Тирнанич. Текстът във *Вечерни новости* се занимава с реакциите на неправителствените организации върху събитията на Косово, по-точно Фонда за хуманитарно право, Комитета на юристите за човешки права, Хелсинския комитет за човешки права в Сърбия, Жените в черно и Центърът за културна деконтаминация. Текстът започва с коментар: “Почти нямаше нито най-дребен инцидент или спорно изявление което се отнася за принадлежащите към малцинствата – на което неправителствените организации които в последните десетина години се занимават с правата на човека, гръмко да не протестират в медиите, па дори и на улиците. Оттук се вижда, че техният глас почти не се чува по повод погрома над сърбите на Космет”. Председателката на ЮКОМ Биляна Ковачевич Вучо на въпроса на журналистите защо нейната организация “не се обади по повод актуалните събития на Косово” каза, че те са реагирани, но никой от медиите не е отразил това реагиране. “Като че ли ние подкрепяме ужасите на Космет”, каза Ковачевич осъждайки насилието на Косово. От съобщението на Фонда за хуманитарно право на първо място се откроява, че за състоянието на Косово са “отговорни МВР и Правителството на Сърбия, УНМИК и КФОР на Косово”. Също е цитирано изявлението на Борка Павичевич директор на Центърът за културна деконтаминация, че трябва да се “престане с унищожаването на сакралните културни обекти на Космет и в Сърбия”. Директорът на Белградския център за човешки права Воин Димитриевич “с погнуса осъжда погрома над сърбите който тече на няколко места на Косово и Метохия”. Той подчертава, че “всички неправителствени организации имат морално задължение да осъждат погрома на Космет и да търсят отговорност за починителите”.

Таблоидът *Интер-национал* на първата страница обяви текст под заглавие “Борците за човешки права загрижени за паленето на джамиите, но не и за геноцида срещу сърбите на Косово” със снимки на директорката на Фонда за хуманитарно право Наташа Кандич, председателка на ЮКОМ Биляна Ковачевич Вучо и председателката на Хелсинския комитет Соня Бисерко. Подготовката на текста (заглавие и подзаглавия) са исконструирани. Журналистът на *Интер-национал* малко по-късно същия ден е извикал председателките на същите НПО и лъжливо се представяйки като журналист от друга редакция, е попитал могат ли малцинствата да се чувстват сигурни след изгарянето на джамиите. Същият вестник продължи потерята си и в следващия брой, на 23 март,

когато публикува изявлението на белградския адвокат Светозар Вуячич с надзаглавие “Активистките на НПО ги застрашават три години затвор” и заглавие “Вучо, Кандич и Бисерко разпространяват лъжливи вести и омраза”. Вуячич заяви: “Това което заявиха трите самопрокламирани активистки за човешки права във връзка със запалването на джамиите е училищен пример на наказателно дело на разпространяване на лъжливи вести с цел обезпокояване на обществеността. Това дело е запретиено с наказание до три години затвор и очаквам прокурора да реагира”. *Интер-национал* на 24 март обяви текст под заглавие “Соня Бисерко (под)цени Кошунница”, по повод книгата на Норман Сигар “Воислав Кошунница и бъдещето на Сърбия” за която председателката на Хелсинкския комитет е написала предговора. Авторът на текста Зоран Петрович Пирочанац коментира, че “книгата се появява със свършен тайминг”, точно по времето когато приключват работите около независимостта на Космет и точно в момента когато се ускорява дискусиата за отделяне на Войводина от Сърбия”.

Медийната кампания срещу Биляна Ковачевич Вучо, Наташа Кандич и Соня Бисерко, бе закръглена но не и спряна с колумната на Богдан Тирнанич в НИН под заглавие “Ако идеш при жени понеси бич” в броя от 25 март 2004г. Биляна Ковачевич Вучо е стигматизирана, защото е изпратила писмо на Хагския Трибунал “в което се твърди, че новата власт няма нищо да направи освен че ще продължи националистическата политика на известния С. Милошевич”. Колумнистът Тирнанич констатира: - “Госпожата е значи, клеветчия. Но не само това може да се каже за нея. Нещо трябва да се остави и за съда”. По-нататък Тирнанич пише, че “нейната съмишленица” Наташа Кандич “известна по фалсификатите (в полза на невинните албански жертви) е мерудия във всяка чорба”, на която “някои телевизии по повод приключването на делото на Саша Цвийетан осъден за военни престъпления и “етническо прочистване” дадоха възможност да се изясни като “представителка на ошетените семейства”. “Представяйки” Соня Бисерко авторът казва, че тя е представител на Хелсинки и близката околност, която своевременно – мисля, но не съм сигурен, беше съветничка на Будимир Лончар, днес в изгнание, един от рушителите на “голямата” Югославия, и че “за нея още има работа, остана тнр. Велика Сърбия”. “За да приключи всичко това, госпожа Бисерко е готова на всичко”, пише Тирнанич. Авторът заключава: “Народът не спи, народът пази стража сам на себе си. Е, в края на краищата, да ли съм за равноправието на половете, за зачитане на женското същество. С такива караконджули – йок! *По отношение на тях не тача хамлетовската дилема: по-добре ли е в душата си да понасяш прашки и стрели на бясната съдба, или с оръжие да се вдигнеш срещу морето от скърби и да им сложиш край. Доста търняхме.*

Хелзинкския комитет предупреждава, че тази медийна кампания и говора на омразата срещу неправителствените организации които се занимават с човешки права продължава повече време. Те през мартовските събития на Косово допълнително радикализираха и излязоха на страниците на сериозния печат. Тъй като радикализация на кампанията ставаше и през някои предишни периоди през последните три години, както се случи през началото на 2003 година, в зависимост от политическите събития в страната, съществува опасност този тренд да продължи, което може да има тежки последствия не само за тия неправителствени организации и техните активисти, но и за цялото общество което отново се тика в само един модел на мислене.

¹По време на събитията на Косово, демонстранти водени от Симон Спасич който води сдружение на изгонените от Косово се опитаха да влезнат в помещенията на Фонда за хуманитарно право. Входа на Хелзинкския комитет бе излепен с “патриотични плакати на които пишеше “Сърбия на сърбите”, “Сърбин за сърбина”, “Косово е било сърбско, сръбско е и сръбско ще си остане”, “Стани Сърбио!”, “КФОР няма да ни помогне”.

¹ В емисията “Впечатление на седмицата” на ТВ Б 92 (21 март) зрител постави въпрос на гостите какво мислят за НПО които най-напред осъждат Правителството на Сърбия и МВР на Сърбия за изминалите събития, и след това КФОР и УНМИК. На въпроса отговори Владимир Божович, шеф на правната служба на Координационния център за КиМ, потвърждавайки тези твърдения без каквито и да е ограничения и обвинявайки НПО.

(от последното Съобщение на Хелсинкския комитет за медийната кампания срещу НПО)

Какво е нашият интерес?

Пише: Сръджа Попович

Воин Димитриевич, директор на Белградският център за човешки права заяви за Б 92, че първата му реакция на твърдението на Карла дел Понте, (че Младич се намира в Белград – С.П.) е: “че тя няма да спре докато не доведе на власт в Сърбия крайната десница и тогава ще се изпълни нейното пророчество, че с хората в Сърбия не може да се сътрудничи. (2)... Тя би трябвало да разбере, че нито едно дело не се води в политически вакум. Впечатлението е, че единственото правителство което беше готово да сътрудничи, още от предаването на Милошевич непрекъснато бе изложено на натисци, а това тука създава съпротива чийто резултат ще доведе до правителство което изобщо няма да иска да сътрудничи с Трибунала.”

Нека малко да погледнем логиката на това изявление.

Няма никакво съмнение, че държавата е длъжна да сътрудничи с хагския Трибунал и да предава обвинените. Още повече, че длъжността не подразбира нищо друго освен (1) помощ в прибирането на доказателства, и (2) предаване на обвинените. С това никой не може да спори. Също е ясно, че от друга страна, Карла дел Понте е длъжна да настоява държавата ни да изпълнява своите задължения (т.е. да “натиска” носителя на тази длъжност). Антихагското лоби, като основен упрек към Трибунала изтъква, че той уж бил “политически съд”. Същността на този упрек е, че уж основното предназначение и намерение на Трибунала не е да приведе пред лицето на правдата хората за които основателно се подозира, че са извършили военни престъпления, а да постигне някакви други (“сърбофобни”) цели.

Ако бе основателен и ако можеше да се докаже това щеше да бъде значителен факт. “Достойнството на съда”, бих казал и неговата кредитбилност, “се намира в неговата ограничена задача” (Хана Арент). Нито съдът, нито прокуратурата не смеят да се ръководят от никакъв друг мотив освен наказанието на виновниците.

Но какво се случва тук? Професорът по право, д-р Димитриевич упреква Прокуратурата *че не води политика* (тя всъщност не разбира, че не се съди в политически вакум), Според проф. Димитриевич, Прокуратурата трябва да разбере, че в нашата страна съществува съпротива към изпълняването на нашите международни задължения и че тази съпротива ще бъде още по-голяма ако се настоява за изпълняването на тия задължения. Та ако Прокуратурата “иска” ние да изпълним задълженията си, тя не смее да иска това от нас, защото тогава ни хваща инатът и не искаме да сътрудним! И гласуваме за радикалите. Имплицира се, разбира се, разсъдението че не се касае за права и длъжности, а за интереси (в интерес на Карла дел Понте е, поучава я проф. Димитриевич), да не си гледа работата, да не настоява много, защото иначе няма да получи нищо, тоест тогава ние няма изобщо да изпълняваме международните си задължения. Хайде тогава да се пазариме. И как да не се пазариме когато и самите тия интереси са криворазбрани. В наш интерес е да изпълняваме собствените си международни задължения и в наш собствен интерес е да накажем престъпниците сред нас, да се персонализира вината и да се демонтира престъпната държава която планираше, подстрекаваше и помагаше престъпленията. Ако ние сами не разберем, че имаме интерес и да разберем какво е нашият интерес, още по-лошо за нас, в това никой няма да ни се бърка, всеки има право на самодеструкция. Защо си мислим, че някой друг е длъжен да държи сметка за нашите интереси повече от самите нас? Защо си мислим, че можем на когото и да било да приговоряме, че нещо не прави? И да се “заканваме” със собствената си самодеструкция? Нима сме малолетни и некадърни за да водим сметка за себе си, (значи не отговоряме за своите постъпки и своето бъдеще)? Нима сме толкова невменяеми, че за нашите собствени интереси трябва да мисли някой опекунт? Защо очакваме, че цялата международна общност, Обединените нации и техния Трибунал, тази Европа “от която сме част” трябва да изоставят своите ценности, (че престъпленията трябва да се наказват, а договорите да се изпълняват), за да ни придобие, дори противно на своя интерес? Защо целия свят трябва да държи сметка за нашата “съпротива” към основните цивилизационни

ценности и да ни се приспособява? Защо тоя свят би трябвало да ни издържа и да ни изпраща подаръци (лат. donatio), а наша работа си е това, че ние с тия пари субвенционираме сънародниците обвинени за геноцид и техните семейства. (При стачката на работниците в УС СТЕЕЛ, журналистите забелязаха съдържанието само на два транспарента: “Дайте пари!” и “Идете си в къщи!”).

В колизията на правото, (длъжността на хагския прокурор и съдът и нашата длъжност да сътрудничим), и нашата “съпротива” срещу правото, всеки от нас или е част от проблемът (“съпротивата”) или е част от решението. Да стоиш настрана, отписан от живата реалност на това общество, и да констатираш “обективно” неизбежната и непроменима “съпротива” срещу това право, значи да станеш част от проблемът. Силата на тази “съпротива” дават ония бройни пристрастни отрицатели и симултани ревизионисти на нашата близка история (която започнаха да ревидират още докато тя се създаваше и продължават и до днес), но силата на тази съпротива дават и ония които от “неутрална” и “обективна” позиция приемат като непроменима даденост пред която всички ние индивидуално и целият свят можем само мъдро да се приобшим.

(Хелсиншка повеља, бр. 73-74)

Въпрос над въпросите

Пише: Димитрийе Баялица – Бая

От този живот все по-бързо си отиват свидетелите на страшните усташки злодейства които Гутич и Францетич направиха над босненскокраишките сърби. С това намалява и броят на ония които познаваха своите комшии мюсюлмани и хървати които са ги спасявали, крили и помагали им да се спасят от сигурната смърт на усташките злодейства. Намаляват и ония които знаеха истинската приказка за Нурия Поздерац който в къщата си е прибирал сърби за да ги спаси от побеснялите усташки поръчвайки им, че само през тялото му ще минат вратата на къщата му. Все по-малко са и бойците на Народноосвободителната война които знаеха, че около седемдесет видни Банялушки мюсюлмани през тази 1941 година застанаха в защита на комшиите си сърби, протестирайки при Павелич срещу злодействата които са извършвали Гутич и Францетич в Босненска Краина.

В началото на деведесетите години на миналия век боснескокраишките мюсюлмани и хървати се намериха в почти същата ситуация както и техните комшии сърбите през 1941 година. Този път вместо Гутич и Францетич, пред “воините” на Караджич и Младич. Разликата беше, че този път опустяха всички мюсюлмански и хърватски села, че цели градове останаха без мюсюлмани и хървати. Нямаше нито един такъв сърбин, какъвто беше Нурия, нито добрите комшии които да ги спасят, както те направиха със застрашените сърби през тази 1941 година. Баня Лука, Прийедор, Босненски Нови, Босненска Дубица и почти всички села в околността им бяха почти опустошени оставайки без своите староседелци мюсюлмани и хървати.

Настана невиджан грабеж на имуществото им. Млади и стари бяха отвеждани в лагери или изгонвани от села и градове през реките Уна и Сана. Когато през 1941 година всичко това се случваше на сърбите, техните комшии, от друга вяра и народност, застанаха в защита на комшиите си и съгражданите. Този път, в началото на деведесетте, боснескокраишките сърби не застанаха в защита на своите комшии и съграждани от друга вяра и нация. И което е още по страшно, не застанаха в тяхна защита нито ония които рамо до рамо, през четиригодишната народноосвободителна война, се бориха за общите цели на един по-добър живот. Бойците и ветераните на НОВ не се намериха да попречат защитят своите бойни другари, комшии и съграждани от всичкото зло с което ги сполетяха “воините” на Караджич, Краишник и Младич.

Излиза, че усташкият терор беше по-малко кръволичен от този който сполетя техните съграждани от друга вяра и нация в началото на деведесетте години.

Загова се поставя въпросът: как така сърбите комшии не защитиха комшиите си мюсюлмани и хървати? Как така, че например, нито един босненскокраишки сърбин не взе за ръка семейството си да го качи при семейството на комшиите и съгражданите си в камиона, или автобуса, в колоните на изгонените несърби? Как да се обясни, че например, нито един сърбин, или повечето от тях, от

Босненска Краина с телата си не задръстиха пътя на автобусите и камионите в които бяха набити и извозвани техните съграждани безмилостно изгонени от селата си и градовете? Как да се обясни, че онзи германски войник, мисля че се казваше Петер Шулц, застана в отбрана на построените за стрелба сърби, с които бе и застрелян? Къде бяха тия смели боснескокраишки сърби които през четиригодишната народноосвободителна война се гордееха със своята смелост, и този път да покажат смелост и да постъпят честно, така както постъпи оня германски войник? За съжаление, много са редки примерите на такива честни постъпки. Записано е и се знае името на оня млад Требинец Алексич който е взел в защита своите другари мюсюлмани, заради което на улицата е бил подложен на невиджани мъчения от страна на “воините” на Младич и е починал. Знае се за онази млада Прийедорчанка която е скочила през прозореца защото не е могла да защити своята другарка от насилниците на Караджич. Знае се оня смел сърбин който в автобуса на пътя от Северин за Прибой, при киднапирането на мюсюлманите (убити след измъчванията), е осиновил момчето на комшията мюсюлманин и го спасил от сигурна смърт.

Какво се случи с някога славните и смели боснескокраишки бойци в миналата кървава и мръсна война, чиято смелост почти изостана.

През изминалото време и дългата сръбска история се случиха много събития. Всяко събитие си има своя летописец. Знаем, съвсем сигурно знаем, че всеки боснескокраишки град, всяко място и всяко село имаха своя летописец през деведесетите години. И не само по един. Въпросът е, какъв е този страх който ги е завладял и нямат смелост да публикуват тия свои записки за направените злодейства над техните комшии несърби.

В това изминало зло време, в началото на деведесетите години на миналия век, бяха сменени имената на много боснескокраишки градове. Доколкото знаем, досега нито един общински съветник на градските събрания не е интервенирал и не е поискал на тия градове (Босненски Нови, Босненска Дубица и други) да им се върнат техните имена. Как във Фоча, която е прекръстена на Сърбинье, днес с мирна съвест може да се движи някогашният жител на този град? Как може православната църква във Фоча, която преди войната беше с мнозинство мюсюлманско население, да сложи своята богословия в градът в който някогашните и сегашните четници направиха толкова злини на мюсюлманите?

Караджич и Краишник от верни на себе си хора създадоха сенат и назначиха сенатори. Сред тях има и носители на Партизанската споменица 1941 година. Питам се, с какво “достойнство” те носят това свое “сенаторство”. Знаем се, че много журналисти (Чукич, Комраков, Гузина, Шаголь...), сред тях и някои писатели и поети (Джого, Ного, Капор...), със сухи пръчки подклаждаха огъня на шовинизма, омразата и нетърпимостта. Някои все още безсрамно се появяват в медиите. Знаем се, че Данците се отказаха от своя лауреат на Нобеловата награда Кнут Хамсун затова, че е величаел Хитлер. Каква дума произнесоха към тия сеячи на омразата техните журналистки и литературни сдружения?

Много “воини” през изминалата мръсна война, но и след нея получаваха високи офицерски и генералски звания (Ойданич, Младич, Узелац, Кръстич, Галич, Мръкшич, Бакочевич... и много други). Огромно мнозинство, на висшите длъжности, имаше звания и в Титовата армия. Въпросът е, как е възможно званието на Титовата армия да се побърка със званието на армията на Младич и каква “гордост” е да носиш това звание.

А когато става дума за боснескокраишките сърби, въпросът над въпросите е: къде отиде и къде се загуби онази човешка ценност, гордост и смелост която красеше сърбите през народноосвободителната война?

(Текстът е написан два дни преди смъртта на автора)

(Хелсиншка повеля, бр. 73-74)

Полемика: Цариброд или Димитровград, български или сръбски?

В предишния 36 брой на “Бюлетина” изцяло пренесохме реагирането на “проф. д-р” Никола Савич в белградската “Политика” за инициативата за възстановяване на името Цариброд на днешен Димитровград. Освен реагирането на проф. Лозан Митев, изразих и своето мнение по въпроса. Но полемиката на страниците на белградската “Политика” продължи. Връщането на името Цариброд се изметна в полемика дали Димитровград е “български” или “сръбски”, дали е “освободен” или “окупиран”, дали е “син” или “червен”, дали ония които държат до историческата истина са

“патриоти” или “предатели” и т.н. Когато дискусиата се сложи на такова равнище краят е предизвестен – Цариброд ще си остане Димитровград. Така както и “двуезичния модел” навремето и днес все още се поставя на равнището “предателство” и “патриотизъм”. Поради простата причина, че ако си “предател” – по добре си събирай багажа и бягай докдето очите ти видят, а ако си “патриот” може и да си олицетворение на злото, но пак ще си “достоеен” гражданин на Сърбия т.е. “сърбин”.

“И все пак се върти”, би казал Галилео Галилей.

За да могат читателите на “Бюлетина” да разберат за какво става дума предаваме части от полемиката в белградската “Политика” в рубриката “Между нас”. Тя между другото е показателна и за състоянието на сръбският дух и отношението на сръбската политика към българското малцинство което все пак се намира в Западните покрайнини. Дано българските дипломати най-после разберат че европейските ценности не само че не са заживели в Сърбия, но и се прави всичко възможно те да бъдат унищожени.

Иван Николов

“Политика”, 25. 03. 2004г., Белград

За промяна на името решават гражданите

“Димитровград още не си е променил името” 20. 03. 2004г.

Господин Савич,

Може би с Вас не трябваше да се спори ако пред името не си бяхте прикачили титлата “проф. д-р.” и от Белград (официално все още Димитровград) ни четете лекции за миналото на Цариброд и неговите “сръбски корени”. С оглед на Вашата загриженост за името и “корените” на нашия град, използвам възможността да Ви осведомя, че Хелзинският комитет на Българите в СиЦГ тия дни задвижи инициатива пред ОС на Димитровград и се надявам, че Димитровград скоро и официално ще стане Цариброд. Това е въпрос който най-много касае неговите граждани.

Ако вече се позовавате на историята, прочетете по-добре някои нейни части. Градът е получил името си Цариброд някъде около 1521 година по време на военните походи на Сюлейман Величествени към Белград, когато той с армията си спрял на мястото “Теквир бинари”, в превод “Царски кладенец” както пише в неговите дневни бележки. След него, многобройни европейски пътешисци и историци са минавали през нашия град на кръстопътя между Изток и Запад. Множество писани свидетелства за Цариброд и неговото население днес са достъпни за всеки гражданин който се занимава с исторически и архивни материали. Впрочем, погледнете какво пишат “унгарските пътешисци за Балканите в XVI-XIX век”, за моминските носии в Цариброд, за прекрасните лозя на българите в тези краища, но и други сред които и Стефан Герлах и Ханс Дерншвам. Якоб Бетцек, в пътеписа “От Виена до Будима и оттам до Цариград 1564 година” минавайки през Цариброд 1564г. пише за гостоприемството на своя “български домакин”. Когато през 1876 година през Цариброд минава свитата на английския консул който се връща от Цариград, неговият придружител Савияр Лузванин дори описва съществуването на “30 турски и 60 български къщи” в Цариброд. Ако прочетете книгата на чешкият историк и пътешисец Константин Иречек (“Пътешествия през България”, Пловдив, 1899г.), тогава със сигурност ще научите много полезни неща за Цариброд, гостоприемното българско население в него, както и неговите български обичаи, черкви и манастири. А можете да прочетете и книгата на американския публицист Джон Рид “Войната в Източна Европа”; “Пътешествие през Балкана 1915г.”, в което можете да видите вижданията на един американец за българите в Цариброд и “прекрасната царибродска железопътна гара”. Българите в Цариброд само по времето на Кралство Югославия бяха насилени да бъдат “сърби”. Въпреки многото нещастни обстоятелства които обхващаха Цариброд, той оцеля, преди всичко благодарение на своята отвореност за всички хора и благодарение на неговата вековна история която нито един режим не можа да фалшифицира. Това не можахте и Вие.

А що се отнася до вашето езиковедско откритие за “българските окупатори” което беше в оборот през изтеклите шест десетилетия, то вече не е на мода. Кой е бил окупатор, а кой освободител дочакан с цветя 1941 знаят всички в тогавашния Цариброд и днешния Димитровград. В името на

“историческата истина” на която се позовавате, ще бъде най-добре името на града да препуснете на неговите граждани. Те ще решат това много по-добре от Вас.

Зденка Тодорова
Димитровград

“Политика” 02.04.2004г., Белград

Релативизиране на истината

“Димитровград още не си е променил името” 20. 03. 2004г.

“За промяна на името решават гражданите”, 25. 03. 2004г.

В реакцията на госпожа Зденка Тодорова на текста на Никола Савич (и двата текста публикувани в рубриката “Между нас”, на 20 и 25 март 2004г.) се споменава “езиковедското откритие” за българските окупатори, което “вече не е на мода”.

Като Сърбин по произход от Югоизточна Сърбия, не мога да не забележа злонамереността на госпожа Тодорова и нейните опит да прикрие злодействата на българският окупатор, който по време на Втората световна война беше на страната на силите на Оста и като такъв трябваше да плаща военни обезщетения. Не трябва да се споменава ролята на българите в предишната балканска история.

Госпожо Тодорова, за срам е, а не за гордост фактът че българите 1941 година са дочакани с цветя в Цариброд, който и тогава (и сега е част от суверенната територия на Сърбия. Шокиран съм од Вашият опит да релативизирате историческата истина! Да не говорим за бройката на разстреляните патриоти от сръбска народност, за насилствената българизация в пиротския край, за интернираните “трудоваци” които бяха принудени безплатно да работят за българският окупатор, в София. Вярвайте че няма сръбско семейство от пиротския край от което поне един мъжки член не е бил в българско интернация. Народът дълго помни, а Вие запоставяте фактите които не Ви идат в приложение.

Мисля че Вашият статус на стипендистка на българското правителство и дипломиран студент на софийския университет изключват неутралността и добронамереността Вие към тази страна (която е и Ваше отечество) и че не смеете да се прикривате зад положението си в “Хелзинския комитет за защита на правата на българите в Югославия”, особено ако се знае че и сегашното правителство (уж приятелско) на Република България и по нататък използва понятието “Западни покрайнини” за Пирот, Цариброд/Димитровград, Босилеград и значителна част от сръбските територии към Ниш и Лесковац. “Западни” по отношение на какво, питам се аз. За нашата страна става дума за краен изток, а понятието което широко се използва в българската общественост говори, че значителна част от нашите съседи не се е отказал от териториалните претенции към Сърбия.

Драган Йонич
Белград

“Политика” 07. 05. 2004г., Белград

Кой застрашава България

“Животи за НАТО”, 27. 04. 2004г.

Бившият посланик на България в Белград, господин Марко Марков, е чест гост в нашата “Политика”. Неговите възгледи, в едноименната рубрика на вестника, са интересни и добре се възприемат от читателите.

Неговите дилеми в последният напис “Животи за НАТО” (27 април) за това кой има правото да жертва българските войници в там някакъв си Ирак, и накрая, кой застрашава България – сред лицитираните е и Сърбия – ме накара да се обадя на вестника и да помоля господин Марков за още

някои отговори. Предполагам, че редовно следи нашият вестник, и че според това, не са му се промъкнали няколкото твърде критични написана всичките по повод предложението на Цариград да се върне неговото сръбско име.

Доброжелателните читатели през миналата година през февруари и сега, през март и април, няколко пъти се обаждат поради това смятайки че на България, която стана членка на НАТО, вече не е характерна отхвърлената комунистическа идеология.

В написана на известната госпожа Зденка Тодорова стипендистка на българското правителство и софийския университет, просто изплуваха на повърхността лъжливите факти и национализмите които дълбоко разтърсиха душата на сръбския народ, страдал от българските окупаторски сили в двете световни войни.

Като добър познавач и на нашите обстоятелства, искам любезно да помоля господин Марков във вестник "Политика" да прокоментира нейният и на нея подобни изкривени възгледи.

И най-накрая имат ли сръбите в България граждански права които има българското национално малцинство в Сърбия?

С особено уважение към редакцията и господин Марков!

Сретен Йончич
Белград

По повод членството на България в ЕС

Не дали, а как?

Венцеслав Начев

За добро, за зло ще ходим в ЕС, не в Европа. В Европа сме били отколе. И били сме европейци още когато предците на днешните бюргери са нагъвали сурова херинга край бреговете на своите студени мъгливи морета. Облечени в кожи.

Какво пък. И ние имаме право на своето малко злорадство. И ние имаме право от висотата на своята стохълмна история (така е била наричана земята Карвунска – стохълмна, в която побива корен ювиги Аспарух) с трако-славяно-прабългарско високомерие да обгледаме задрямалата сита суета на един прекалено пипкаво подреден свят, навяващ дори и скука. И защо не, като по нашите простори е избуйвала цветуща и сложна цивилизация, синтез от взаимно обогатяващи се култури.

Да припомним ли, че когато нашите азбукарчета (светъл рояк!) са четели на своя си език евангелските слова, Европа тъне в средновековния сумрак на груби каменни кули. Защо пък да не припомним! Историята е затова – да се помни и от род в род да се предават свещените скрижали на племето. И като си припомним едно и друго, няма като как да не си припомним, че кръглата, златната църква на цар Симеон във Велики Преслав е най-голямата тогава църква в Европа. И още – че близо 400 години след нас Мартин Лутер, як биропиец, ще преведе на своя "варварски" език Светото писание.

С какво Европа ни е изпреварила? С бит, най-простичко казано. Трябва, разбира се, да й се зачита умението да се устройва, в стил, в начин на живот и поведение. Само че в основата на тая бюргерска цивилизация хрущят костите на милиони същества от колониите. А какво ние сме направили, сме си го правили сами. И ако нещо хрущи в темела на нашата историческа издръжливост, това е хрусъкът на български кокал. Ние сме се самовградили в самите себе си. И тъкмо поради това имаме всички основания да бъдем горди и достолепни. Платили сме си всичките исторически сметки. Барабар с лихвите. А лихвари, нека не забравяме, бяха т.нар. велики сили. И един покрусен народ, разтерзан и ограбен на политическото тържище, нарече в една своя песен Европа "блудница Вавилонска".

Не, няма да оправяме стари сметки. Каквото било – било. Но все пак не е зле да се помни едно и друго. Светът, в който живеем, не е съвършен, а

интересите са студенокръвни чудовища.

Затова нека да бъдем предупредителни и да не възприемаме Европа като икона без “петна и бръчки”, като свещена крава. И е уместно да се попитаме в предстоящата сделка (присъединяването) какво печелим, като губим. Може да се каже и така – какво губим, като печелим. Португалия например, загуби маслиновите си горички. Те минаха под брадва. Треските още летят. Нашите трески предстои да ги видим. Те комай ще бъдат ядрени, козлодуйски. Да не говорим, че ще бъде поставена (тя вече е поставена!) на изпитание нашата идентичност. Все повече ни се внушава, че първом, трябва да бъдем европейци а после българи. И комай няма никакво значение, че някога предупредително Добри Войников написа драмата си “Криворазбрана цивилизация”.

Политическия ни елит непрекъснато се сгъва и прегъва. И лошото е, че непрекъснато мултиплицира своето поведение до размерите на злокачествена епидемия. Настоятелни са внушенията – от свои и чужди! – че ние едва ли не с просешка паница в ръце стоим подсмърчащи пред портата на сита и благоденстваща Европа, която може и да ни допусне до огризките на своята трапеза. Мерзкото е, че това “допускане” до чуждата софра ни се представя едва ли не като национален идеал от т. нар. политическа класа. Бидейки развратена, тя сее край себе си разврата на консумативизма.

И ето че ние се селваме и инстинктивно се дръпваме назад, отвратени от собствената си хлъзгава готовност да се поддадем на изкусителни съблазни. Все пак не сме помяри, нали! И тук ни опарва ушите наказът за един всеобщо понасян храм. Като след грехопадение. И тук ни засреща ювеналовият гняв на Захари Стоянов, избликналият вик на болка и потрес от рабската угодливост на една недоосвободена рая, на която окоето е в необлизаният сахан. Да чуем, прочее, този “исторически овчар”. Има защо:

Най-после и ние сме народ, Боже мой,

и ние имаме национален егоизъм, човеческо достойнство, което трябва да тържествува над човеческите авторитети, трябва да ни характеризира като народ, а не безсъзнателна, самоунижаваща се тълпа...”

Но вместо гордо достолепие и безкомпромисно отстояване на национални достояния, каквото ни прилича като на един препатил хилядолетен народ, демонстрира ни се от т. нар. политически елит дебелогоудие пред “чуждите авторитети”. И от това пропастта между управляващи (били, които били), и народ расте в пропорции, обратни на свиващата се шагренова кожа.

В това се състои българската драма. Да не кажем трагедия. Защото т.нар. елит е под моралното и интелектуално ниво на българите. Той, рекрутиран по правилата на отрицателната селекция елит, няма съзнание за своята историческа отговорност. Според Тойнби това винаги вечае катастрофа. Елитарите, образно казано, са се уловили за крачолите на еврочиновниците и не смеят гък да обелят, че с нещо не са съгласни. С това си поведение те наумяват на някогашните конашки чорбаджии, навикнали да казват само “евет!” – съгласни. И тъкмо за тях Ботев бе казал, че носят на шия ключовете от веригите на народа. Паралелът е ужасен, но като че ли той сам се натрапва. Показателен е случаят с АЕЦ “Козлодуй”.

Тук подозирам корист, прикрита с присъединителн смокинов лист. Някои квалифицират капитулацията, защото това си е капитулация!, като национално предателство.

По-важното в случая е нещо друго, което непрекъснато се омълчава. Добре. Влизаме в ЕС и, така да се каже, ставаме европейци. Въпросът е обаче какви. Както вървят нещата, комай сме замислени като обслужващ персонал – сервитьори, креватни жрици, масажисти, теляци, изхвърлячи на нощни гърнета и т.н.

Съмняваме се, че дори Европа (говорим за просветена Европа, защото има и такава!) непременно се нуждае от туземни европейци. Едва ли уредената и добре структурирана Европа би се чувствала особено комфортно, ако в пограничния си лимес се види принудена да съжителства с прословутите “овцекрадци от долни Дунав” способни като такива на всякакви изненади. Просто елитът прекомерно се натяга пред силните *мира сега* и е готов да изпълни всяка прищявка на всеки евробюрократ само и само да удължи престоя си във властта. А и не бива да се надценяват брюкселските играчи и да се вземат много насериозно. Още навремето Ортега-И-Гасет бе казал, че

“политическата фауна” на стария континент е невероятно издребняла.

Няма вече фигури като Дьо Гол, последният велик французин.

Бедата на България е, че т. нар. политическа класа няма биография. Тя изплува от мътната пяна на прехода и родилните ѝ петна носят следите на наследствени болести. Тя няма самочувствие, няма съзнание за държавност. Тя тръпне пред всяка евроначумереност и е с пречупен гръбнак. Защото нищо не си е извоювала сама и е била просто назначена с манипулации и процедурни хватки.

Бихме ли могли да си представим примерно един Стефан Стамболов, водил народа си в три въстания, сгънат пред Фердинанд или пред някого от височайшите му братовчеди из кралските дворове. Абсурд!

Седем години сурово издяланият Стамболов не позволи на Фердинанд да прави глупости, колкото и да му се искаше да обслужва мегаломаниите си. И си плати за това, застигнат от ятаганите на тъмна мъст. Величието на Стамболов е в това, че той се заложил. За България.

Колцина днес смеят да се заложат!

Къде ти!

Вместо храброст и съзнание за държавническа мисия – подобострастие и скутоцелуване. И унукът на австрийския поручик си играе с т. нар. политическа класа като с раболепни придворни.

Нашата работа наумява на една реплика в “Крал Лир” на Шекспир:

“Луди водят слепи”.

Да, пътят ни е към Европа. И това е важно, но не по-малко важно е как ще го изменим този път – търтейки се на колене или с гордо изправена глава.

Защото в духовните пространства на европейския хумнитарен разум ние сме отдавна. След Освобождението (а и преди това) генерации българи са получили своето образование в престижни университети. И това е неизтляло наследство.

“Употреба” на историята

Динко Новаков

Четейки поредния Бюлетин на Културно-информационния център на българското малцинство “Цариброд” – клон Босилеград, брой 36 април 2004г. наред с интересните статии на главния редактор, редакторите и постоянните сътрудници ми направи впечатление статията “За Цариброд нека да се пише само истината” на др. Лозан Митев от Националната спортна академия “Васил Левски”. Тя е отговор на публикуваната статия от проф. др. Никола Савич “Димитровград још није променио име”, в сръбски вестник “Политика” бр. 32461 от 20 март 2004г.

Озаглавил съм написаното от мен “употреба” на историята, защото думата “употреба” означава използване с някаква цел и доколкото всяко историческо дирене и познание е субективно, то всяко историческо съчинение е в някаква степен употреба на историята.

Словосъчетанието може да има смисъл и на манипулиране чрез историята. “А да манипулираш някого, значи така да го ръководиш (като машина) че до го излъжеш: той да прави нещо доброволно, мислейки, че работи за своя интерес, против своя собствен. Оттук да манипулираш хора чрез историята ще рече да им подаваш историческа информация (без значение) вярна или лъжлива, в резултата на което те “да ти играят по свирката”. Това е особено лесно в междуетническите отношения. Например можеш да скараш един българин и един грък, които си говорят спокойно, като им напомниш за Василий Българоубиец, после можеш да се опиташ да ги сдобириш, споменавайки Балканската война против общия враг – турците, и пак да ги скараш, като кажеш за Междусъюзническата война – и да използваш само исторически факти. Разбира се, щом си готов да разиграваш така хората, нищо не ти пречи и да фалшифицираш историята, като си помогнеш с лъжа.

Става ясно, че манипулацията е доста сложно (мръсничко) човешко занимание, чиито успех зависи от това до колко познаваш интелектуалните слабости и предрасъдците на жертвите. Затова се препоръчва: не манипулирайте и не оставайте да ви манипулират! И тук първото условие е – наистина да познаваме историята. А второто – познавайки я да разсъждаваме върху нея сами”.

Споразумението за трансгранично сътрудничество между Босилеград и Козлодуй

В кое ли чекмедже отлежава?

На 21 септември 2003г. кметовете на Босилеград и Козлодуй Владимир Захариев и Милко Торбов официално подписаха споразумение за трансгранично сътрудничество свързано с процеса на развитие на приятелски взаимоотношения в духа на изграждането на свободна Европа и зачитане на правата на човека, демокрацията и законността.

Споразумението бе засновано на Европейската конвенция за Трансгранично сътрудничество, Допълнителния Протокол към Европейската рамкова конвенция и т.н. – все задължителни документи за страните които претендират да бъдат членки на Евросъюза.

В споразумението кметовете на Босилеград и Козлодуй се бяха договорили за обединяване на усилията си за постигане на междуинституционално сътрудничество, взаимно опознаване, културен и социален обмен, туризъм и спорт, иновация и технологично развитие, търговско-икономическо сътрудничество и Европейски програми.

По въпроса за междуинституционалното сътрудничество, взаимното опознаване на страните, иновацията и технологичното развитие, търговско-икономическото сътрудничество и Европейските програми –

няма да коментираме. Това си е работа на кметовете на Босилеград и Козлодуй. Въпреки че е повече от ясно, че нищо не е направено. Само да припомним, че според козлодуйския в-к “Дунав” Козлодуйска община е спечелила три проекта от Европейските програми. Босилеград все още няма такъв късмет

Ще се спрем повече на точката: “Културен и социален обмен, туризъм и спорт”.

Тя гласи: “Страните ще организират създаването на преки връзки между културните и учебните институции, срещи и обмен на ученици и младежи, взаимни посещения, лагери, пребивавания. Стремещт е към по-доброто опознаване на историята и културата на двата града предимно в областта на археологията, народно-приложни занаяти, театъра и киното, опазването на паметниците на културата и др. Сътрудничеството ще насърчава развитието на туризма, провеждането на традиционни празници и екскурзии с цел откриване на икономически благоприятни форми за пътувания и престой. Предвиждат се спортни, артистични и фолклорни мероприятия”.

Международния Великденски фестивал в Босилеград по чупене на яйца който събра над 500 деца от България, Сърбия и Македония – беше идеална възможност братската козлодуйска община да помогне и да участва на този фестивал. Още повече, че един от организаторите беше Културно-информационния център “Цариброд” в Босилеград – институция която първа направи контактите с босилеградските преселници в Козлодуй и в продължение на три години активно работи за създаване на атмосфера в която беше постигнато споразумението. За съжаление, дългите преговори между КИЦ-а и община Козлодуй за участие на деца от Козлодуй на фестивала се оказаха безплодни. И до днес общината в Кюстендил не даде обяснение защо. Така се получи парадокса, че само Козлодуй и Кюстендил – които имат подписани споразумения за сътрудничество с Босилеград, не участваха на фестивала, въпреки че Кюстендилска община помогна провеждането му и беше сред организаторите.

Сега следва и неизбежният въпрос: защо се обструира провеждането на споразумението за трансграничното сътрудничество между Босилеград и Козлодуй? Не беше ли неговото подписване само предизборен ход на козлодуйския кмет, който по този начин обра гласовете на босилеградските преселници в Козлодуй от тнр. “Торлашка махала”? Защо Козлодуйска община премълчава мероприятията на КИЦ-а?

Ако някой има причина да обструира мероприятията на КИЦ-а, занимаващи се изцяло с български културни програми, това са само изпълнителите на великосръбската асимилационна политика срещу българското малцинство. С оглед на това, че босилеградския кмет Владимир Захари(ј)ев през неговия мандат се оказа напълно безразличен към опазването на българската култура в Босилеград (не разреши повдигане на бюст на Левски, не направи нищо по въпроса за обучението на български език и т.н.), следва логическия въпрос: на чия воденица наливат вода общинските власти в Козлодуй като се изолират от КИЦ-а и се престрояват към просръбски ориентирани общински власти в Босилеград? Ако си мислят, че с това играят някаква “висока държавна политика” трябва да са наясно, че просто ще станат за смях пред хората, защото допускат да бъдат изиграни от

сергиджийските фокуси на кмета, депутата, члена на Националния съвет и т.н. Владимир Захари(ј)ев, който при всичко това отгоре миналата година им доведе босилеградският танцов състав който пред паметника на Ботев се представи със сръбски танци!

Така че ако става дума за истински патриотизъм, трябва да сме наясно че той не се изчерпва с танци около масата, тържествени зари и патриотични слова по повод Ботевите дни, а с конкретна помощ и съпричастност към изпадналото в беда босилеградско българско население.

Иван Николов

Крясъци в пустиня

За радикалските простотии в Босилеград

На 15 май 1917 година разбойническа чета на Коста Йованович Печанац опожарява Босилеград като избива 32 мирни жители, изгаря живи две деца и опожарява 317 домакинства в селата Горна и Долна Лисина и Ръжана.

На 6 ноември 1920 година сръбските войски влизат в Босилеград.

На 22 май 2004г. наследникът на същата тази политика кандидат-президентът на Сръбската радикална партия Томислав Николич в рамките на президентската си кампания дойде в Босилеград. Босилеградските привърженици на Сръбската радикална партия го посрещнаха с хляб и сол на Гуйчък – точно там откъдето е влязъл Печанац. Те са забравили всичкото зло което сръбските националисти ни направиха не само на нас, но и на самият сръбски народ. Точно Сръбската Радикална Партия беше изпълнител на идеята за Велика Сърбия по линията Карловац – Карлобаг – Огулин – Вировитица и доведе до войните в Хърватско, Босна и на Косово където участваха и не малко нашенци.

Убеден, че на Сръбската радикална партия не ѝ е мястото в Босилеград, посрещнах Томислав Николич с транспарент: “Западните покрайнини нямат нищо общо нито със Сърбия нито с Черна гора”. Минавайки край мен на моста в Босилеград Томислав Николич ми подхвърли: *“То ће бити када мртав прдне”!* Не съм и очаквал друга реакция. Думите му отразиха точно културата и възпитанието на сръбските радикали. Това ми беше и целта.

Ако ние бяхме достоен народ, Томислав Николич нямаше и да дойде у нас. Обаче същите тия босилеградчани, които хленчат по българските министерства за гражданство, да си запишат децата на университети, да се лекуват и т.н., не само го посрещнаха с хляб и сол, но някои само дето още ръка не му целуваха. И то когато Шешель отговаря за военнопрестъпления пред Трибунала в Хага! Знаят ли тия хора които посрещат Томислав Николич в Босилеград какво правят? А единствения плакат с който на 15 май т.г. исках да почета паметта на жертвите на Коста Йованович Печанац, беше скъсан след половин час! Нима е възможно да сме толкова нищожен народ!

Но пак казвам, за еничерството и nihilизма у нас може и да се намери някакво оправдание. Но за националния nihilизъм в България няма никакво оправдание. Осемдесет и четири години няма кой да ни защити. Сърбия изнесе всичките ни икономически ресурси, нарушава правата ни, децата ни се раждат в Сурдулица и там ги записват като сърби, изнасят се рудни, горски и водни богатства, плащаме най-големи данъци и имаме най-низки заплати, а от друга страна, държавата един родилен дом и един път не ни е направила. Кого посрещаме с хляб и сол, кому коленичим, пред кого се свиваме и защо?

Когато дойдат избори ние послушно си сваляме гащите пред всеки сърбин който дойде да агитира от Белград. За всичко сме си виновни ние, но и българската държава. Защото по времето на Живков май беше забранено да се говори, че тука живеят българи. След 1990г. благодарение на демократичните промени, нещата се пораздвижиха. Не искам да съм политически пристрастен, но СДС с Иван Костов и Петър Стоянов все пак направиха нещо, с интернационализацията на нашите проблеми и откриването на КИЦ-а в Босилеград и Цариброд. За съжаление, на ДСБЮ никой не помогна нито финансово нито морално. Въпреки това, той оцеля до 5 октомври 2000г. Когато след 5 октомври всички полетяха в сръбските партии, ДСБЮ се намери в най-голямата си криза откакто е основан.

Тези дни по българската телевизия чух, че отношенията между България и Сърбия никога не са били по-добри?! А положението на нашето малцинство никога не е било по-лошо! Това ли е цената с която са заплатени тия добри сръбско-български отношения? Нямам нищо против добрите

българо-сръбски отношения, но не за сметка на нашите интереси! Не е честно и не е достойно от българска страна ние пак да бъдем жертвани за заложници на “добрите” българо-сръбски отношения. Те ще станат истински добри отношения само когато и на нашето малцинство му бъде добре.

Крайно време е България да заеме една по-честна и по-достойна позиция към държавата която продължава да ни мачка и на която дори името не ѝ се знае.

България е вече в НАТО, и се стреми със всички сили да влезне в Европейския съюз. Според мен, именно заради това трябва да ни защити достойно и така да помогне на нас, на себе си, пък и на “братята” сърби да влезнат там където им е мястото. Държавите, които не уважават ценностите на демокрацията, хуманизма и европейските критерии по правата на човека не могат и не трябва да бъдат приети в Европейския съюз.

Димитър Димитров – Треперски
ул. Рисовица № 5
Босилеград

Вятър работа

То не бяха хвалебствия, то не бяха възторжени слова! То не беше парад на безсилието, в който покрай многото статисти имаше и много хвърлени на вятъра илюзии. Народът неслучайно е измислил поговорката “вятър работа”. На вятър ми заприлича напоследък дейността на поредната казионна организация на българското национално малцинство в Сърбия известна като Национален съвет. Ако човек иска малко да се позабавлява на тази тема, може да отвори майските броеве на в-к “Братство” (бр. 1949-1950 от 2003г.) и да прочете следните заглавия: “Преломен момент за българското малцинство”, “В духа на новата политика”, “Исторически ден в отношенията между България и СиЧГ”, “Избран национален съвет”, “Поздравяват Националния съвет”, “Защо Ви няма в Националния съвет”? Но ако отворим същия вестник една година по-късно, ще видим, че нещата не са в унисон с “преломния момент на българското малцинство” а още по-малко в унисон с “историческото му значение” за което така или иначе българското малцинство си каза мнението на последните парламентарни избори в Сърбия.

Както можеше да се очаква, членовете на Съвета принадлежащи към различни пратии и групации се скараха помежду си преди да бъдат официално регистрирани. После някои от тях се присламчиха към коалицията на Расим Ляич “Заедно за толеранция” и разбира се, загубиха. Собственият им електорат (чети: българското национално малцинство) им отказа своето доверие, но те се направиха на разсеяни и си затраяха всякаш нищо не се е случило. От приблизително 19 000 имащи право на глас граждани (преобладаващата част от които са българи) на Царибродска и Босилеградска общини за “Заедно за толеранция” гласуваха едвам 531 души. Но затова пък за радикалите на Шешел гласуваха тройно повече в което може да се търси и протестен вот на хората. В Бабушничка община където живее част от българското национално малцинство и където активисти на Националния съвет предизборно занесоха хуманитарна помощ (медицински апарат получен като дарение от България) в компания на Расим Ляич, спечелиха едвам 67 гласа. Така или иначе нещата сех объркаха до такава степен, че не се знаеше дали въпросният съвет е политическа или неправителствена организация и с какво всъщност се занимава!?

После някои членове на Съвета тръгнаха да приплакват за пари в София и след като се върнаха с празни джобове, взеха да приплакват за пари в Белград. Той първо ги отряза, после им обеща, (заедно с останалите), че може и да им подхвърли някой динар при условие да бъдат “толерантни”. През 2004г. решиха да проведат редовно заседание в Цариброд, което се оказа че било “на ръба на кворума” и ако не беше “вестникът на българите в Сърбия” за какъвто иска да се искара “Братство” нямаше да знаем, че имало “стълкновения които се изострили до нажежаване” и това, представете си, “по най-важния въпрос – употребата на майчиния език”. И как човек да не се посмее най-накрая след всичко което се случи с тази организация и на чието учредяване преди една година в Ниш се изсипаха немалко политици и дипломати, в това число и един експрезидент. Сръбската страна поне си знаеше, че всичко се прави за показ пред външния свят и затова освен един чиновник от Министерството по етническите въпроси, не си направи труда да бие път до Ниш.

Но това вече и не е толкова важно. По-важното е това, че без фактора – народ, нищо не може да стане. Колкото и да упрекваме на моменти нашия народ, колко и да му се сърдиме по и след избори, той си знае работата. Трудно някой в Цариград (а надявам се и в Босилеград) ще убеди хората, че тези които по времето на Милошевич защитаваха правата му, лесно могат да бъдат подменени с други, които се спотайваха по сръбски пратии или от позицията “неутрални” изчакваха новото време. И то дойде, само че в него се търсят личности, хора с биографии, хора които са защитавали българския език, вероизповеданието, човешките права, които са писали книги и статии, организирали кръгли маси и пресконференции, списвали бюлетини и организирали хуманитарни и други акции в защита на елементарните човешки и малцинствени права на българите, които бяха затваряни, които се срещаха с авторитетни международни представители и които си платиха своя данък за това. Такива хора не могат да бъдат подменяни по списък нито по настояване на някакъв висш чиновник или дипломат. Защото историческият монет, който беше преломен за българското национално малцинство в Сърбия беше неговата интернационализация през 1995г. а не създаването на някакъв си Национален съвет три години след падането на режима на Милошевич. Българското национално малцинство в най-новата си история и особено през последните 14 години имаше свои падения и свои успехи. Може би е рано да говорим за успехите му, след като то и по-нататък политически и административно е разбито на пет общини а българският език все още не е заел полагащото му се място в училищата, администрацията, църквата. Ще трябва да мине доста време за да се види кой къде е бил и какви ги е вършил по времето на Милошевич и след него. Историята ще бъде единствен съдник за много неща и за много хора. През ситото на историята ще бъдат пресяти всички организации действали на политическото поприще в Западните покрайнини. Искрено съчувствам на онези за които един ден историците ще кажат “вятър работа”. Жалко за аплодисментите и суетнята на някои, които също отидоха на вятъра!

Зденка Годорова

Литературен мост София – Ниш в “Пламяк”

На 5 май т.г. почти случайно, с колегата ми Радко Стоянчов в зала 7 на Народния дворец на културата в София, присъствахме на премиерата на списание “Пламяк” 3-4, с подзаглавие “Литературен мост София – Ниш”, посветен на писателите, родени и работещи в София и Ниш. Редом със софийските писатели на литературната вечер бяха поканени да участват и писатели от град Ниш, както и представителите на издателство “Братство” Велимир Костов, Ванче Богоев и Мила Васов които също се бяха омешали с нишките писатели като наши, малцинствени писатели. Присъстваха и представители на сръбско-черногорското посолство в София. Премиерата на “Пламяк” мина по предварително утвърден сценарий в който писателят Георги Константинов прочете уводното слово, а нишките писатели и поети изчетеха стиховете си на сръбски език, като нашият земляк Ванче Богоев се понамесваше от време на време да попреведе едно-друго. Разбира се, стихове четеха и софийските писатели. Представиха се и представителите на “Братство” като разбира се, домакините подчертаха техните творчески биографии с внушителни титли, членство в П.Е.Н, Дружеството на писателите в Сърбия, разни дружества за сръбско българско приятелство, по петнайсетина книги преводи, стихосбирки и т.н. Беше неприятно да се слуша как някои от тях се мъчат с българският език, с оглед на постовеите които заемат в нашата малцинствена култура, а творбите им прозвучаха извън времето и пространството в което живее българското малцинство в Западните покрайнини. Или, както пише “Пламяк” – в Сърбия, чиято култура, нали, се очакваше да представят. Дисонатно прозвучаха само стиховете на Радко Стоянчов които предизвикаха спонтанно ръкопляскане на софийските писатели. Което ме кара да си мисля, че такива известни имена като Валери Петров, Евтимов, Йордан Попов, Иван Гранитски и др. не можеше да не разберат за какво става дума тази вечер. Нека да сме наясно. Нямам нищо против София и Ниш да си правят “литературни мостове”. Но вмъкването на издателство “Братство” в такова начинание ми прилича на впрягане на литературните творци в политиката според която на българското малцинство в Западните покрайнини му е отредена ролята

да бъде “мост на сътрудничество” между България и Сърбия. “Братство” разбира се, винаги е било главен носител на тази политика. Тя, с различни идеологически опаковки се провежда вече девето десетилетие и нейните резултати са ужасяващи: от някогашните 120 хиляди българи, само още 20 хиляди се декларираме като такива, но затова пък сме сред най-бедните и обезправените на Балканите. Явно, по стар балкански обичай, държавите са ни зазидали в основите на “моста за сътрудничество”, или казано по-просто, сме жертва на лъжливото “братство” между Сърбия и България.

Издателство “Братство” има не малка вина и отговорност за всичко което се случи с нас. Защо – може да се прочете в старите броеве на вестника. Под маската на лъжливото “братство и единство” с югославските народи и народности, вярността към Тито и Партията, самоуправлението и систематичната антибългарска кампания, фалшифициране на миналото, без грам критика към суровата действителност, авторите му приспиваха вместо да събуждат българското малцинство, докато демографските, икономически, политически и културни процеси го разяждаха отвътре.

Ето защо на представителите на “Братство” все още не им е мястото в София, ако за нищо друго, то поне за антибългарските изказвания във вестника, а още по-малко заслужават да се появят на страниците на известното списание “Пламък”. Поне докато там все още е редактор Ванче Богоев. Не обвинявам никого – най-големите си обвинения те са написали сами срещу себе си стига да има кой да ги прочете.

За да има “литературен мост” между български и сръбски писатели, при това и “двупосочен” както каза Георги Константинов, трябва да имаме готовност да си говорим истината в очите, а не да се подстригваме по волята на политическите конюктури. Все още няма сериозен български писател който да се е поинтересувал от драмата на българското малцинство в Западните покрайнини. Както и няма сръбски писател който да е поискал извинение от България и от нас за всичкото зло което ни направи великосръбската националистическа политика през 20 век. А нашите малцинствени писатели дори нямаха куража да изкрещят с болката на своя народ.

Ето защо не вярвам в никакви “мостове” (били те и литературни), в които е заложена истината и интересите на българите в Западните покрайнини. Защото злите духове на ония които са зазидани в основите, няма да позволят кой да премине по тях. Не вярвам и в призивите за “общото ни европейско бъдеще” ако то не се гради двустранно и искрено и не се решат проблемите с правата и интересите на българското малцинство. Защото ако бъдещето на Европа отново ще почива върху разделението на роби и господари, а българското малцинство умира в беда и мизерия, тогава аз имам всички основания да се съмнявам в това бъдеще. Свободна и обединена Европа може да се гради само върху принципите на свободата и демокрацията, а не върху робството и подчинението, господа литературни творци от София и Ниш. Знам, че много от политиците в Сърбия и Черна гора това не го разбират (те просто не са от най-интелигентните), жалкото е, че това не го разбират и писателите и поетите от които трябва да се учат.

Иван Николов

Драмата на българските медици в Либия

Присъдите срещу българските медици в Либия са вече факт. Пет медицински сестри са осъдени на смърт чрез разстрел за това, че работейки в детско отделение в болница в Бенгази са заразили със СПИН над четиристотин либийски дечица. Съдбата на тези деца е ясна, всички те ще умрат. Това е трагедия за техните семейства и цялата страна. Сега, след като присъдите са прочетени, се разгоряха с пълна сила страстите около вината на българските медицински сестри, заразените деца и справедливостта на присъдите. Да се опитаме да погледнем обективно на цялата тази драма разиграваща се близо пет години в Либийската джамахирия.

Справедливи ли са наистина присъдите срещу българските medici? Имат ли те вина и само тяхна ли е тя за заразяването на децата с вируса на СПИН?

На медицината отдавна е известно, че заразяването с вируса на СПИН при хората е възможно главно по два пътя; предаване на инфекцията по полов път при хетеросексуален или хомосексуален контакт и чрез медицински манипулации със заразени инструменти и биопродукти. Понеже в случая става дума само за малки дечица, от само себе си се разбира, че тук заразяването е станало

по втория начин. При вливането на кръв , плазма, еритроцитна маса и въобще биопродукти, ако същите са били заразени с вируса, той достига и до децата на които се вливат тези разтвори. При поставянето и на мускулни инжекции без спазване правилата на асептиката и антисептиката заразата може да бъде разпространена и чрез многократна употреба на едни и същи спринцовки и игли които вече са замърсени с вируса. Това са реално възможностите за заразяването на дечицата. Така изяснени нещата пораждат вече доста въпроси засягащи както медицинските ни сестри така и Либийската страна.

Как е проникнала първоначално СПИН инфекцията в детското отделение на болницата в Бенгази? Ако това е станало със заразени биопродукти откъде и кога са внесени те? Коя либийска организация /фирма/ е внесла тези продукти и срещу каква цена? Били ли са проверени предварително биопродуктите за евентуално наличие на вируса на СПИН, хепатит В и хепатит С, каквато е задължителната медицинска практика, и едва тогава да бъде допусната тяхната употреба? Това са въпроси, които могат да бъдат зададени на Министерството на здравеопазването и на търговските организации в Либия внасящи тези продукти. Трудни за тях въпроси, които те избягват да си зададат и съответно да им отговорят защото това би осветлило тяхната част от вината. Да продължим с питанията към Либийската страна.

Каква е ролята на либийските и въобще всички останали лекари в същата болница? Отговорни за всичко случващо се в детското отделение са лекарите работещи в екип с нашите медицински сестри. Те са задължени да контролират работата на подчинения им медицински персонал по време на цялото денонощие и да отразяват това в рапорти в края на дежурствата си. Медицинските сестри са само непосредствени изпълнители на техните нареждания. Лекарите са били абсолютно задължени да следят за спазване правилата на асептика и антисептика при правенето на различни манипулации. Това са също трудни и неприятни въпроси за Либийската страна, която тя старателно избягва.

Защо Либия постъпва така? Не е трудно да се досетим. Защото отговорите на така поставените въпроси ще разкрият вината на либийски държавни чиновници, които са виновни за вноса на заразени биопродукти от чужбина. Защото ще стане видима вината и на либийски медицински служители имащи отношение към същите неща. Защото ще трябва да отговаря и ръководството на болницата и работещите лекари там за създадената лоша организация на работа дала възможност за този взрив от вътреболнична инфекция. Но както виждаме, при прочитането на присъдите няма осъден нито един либиец, нито един либийски лекар, администратор в болницата, служител в търговска организация или работещ в някое министерство. За виновни са обявени единствено и само българските медицински сестри (и един палестинец) работили непосредствено със заразените биопродукти. Въобще не коментирам обсъжданата възможност банките с кръв и кръвни продукти да са били умишлено заразявани от медицинските сестри в болницата, защото това е налудничав хипотеза, която може да се роди само в главата на налудничав човек.

Кому беше необходим такъв развой и такава развързка на нещата? Единствено и само на Либийската джамахирия. След прочита на присъдите станаха ясни няколко неща.

Първо, това беше развързка на процес за вътрешна употреба. Общественото мнение в страната беше настръхнало от тази наистина голяма трагедия на неизлечимо болните, заразени с вируса на СПИН близо четиристотин дечица. Гневът на пострадалите семейства и на целия народ трябваше да бъде насочен единствено срещу “виновните” чужденци и по никакъв начин да не се обърне към официалните власти в Либия и по специално срещу Муамар Кадафи като съотговорни за това нещастие. Това беше постигнато чрез една постоянна антибългарска пропаганда по време на процеса и разбира се, чрез присъдите засегнали единствено българските медицински сестри.

Второ, това беше и съдебен процес за външна употреба. Известна е вината на Либия за сваления с терористичен акт пътнически самолет над Локърби, при което загинаха всичките неколкостотин пасажери. Либийци бяха извършителите на това престъпление. Този терористичен акт постави Либия в почти пълна международна изолация. На нея се гледаше като на държава – развѣдник на международен тероризъм. Отговорът на Либийската страна беше “българският” съдебен процес. С него Кадафи противопостави на целия християнски свят тезата, че и собствената му страна и народ са жертва на подобен мащабен терористичен акт. Измислена беше историята за някакъв международен заговор целящ заразяването на либийските деца, и на българските медицински сестри беше отредена важна роля в тази конспирация. Никой не се замисли, че е истинско безумие да се заразяват съзнателно стотици деца и същевременно да се стои образно казано в устата на лъва. Важно беше световното обществено мнение да възприеме Либия като потърпевша от

тероризъм страна, а не като създаваща международен тероризъм. Ето как по стечение на обстоятелствата българките попаднаха в либийския сценарий целящ оневиняване на самите либийци за случилото им се голямо нещастие и същевременно бяха употребени за пред външния свят като съучастнички в антилибийски тероризъм.

Но след като сме стигнали дотук, е редно да зададем няколко въпроса и на институциите в България.

Има ли организация в страната, която да знае колко българи са заминали да работят в Либия, в кои градове се намират и по силата на какви договори са там?

Какво е направило българското Министерство на Външните работи за премахване на ограниченията съпътстващи престоя на българите в Либийската страна. Има се предвид отнемането на паспортите им по време на пребиваването и работата им там и необходимостта от издаване на изходни визи, когато решат да напуснат страната. Всъщност българите там са в едно доста обезправено положение като “бели роби,” работещи в арабска страна управлявана в диктаторски стил. Вярно, че изборът е техен и това го правят заради пари, но и хора от други страни работят в Либийската джамахирия при далеч по-достойни условия. Опасността да попаднат в либийски затвор при не големи нарушения в начина на живот, както и многомесечното им забавяне, когато искат да се приберат в България са факт. Безхаберieto на Външно министерство и въобще на българските правителства не може да се оправдава с обяснението, че тези хора са заминали да работят там с някакви лични или частни договори без държавата да им е посредник. Където и да се намират по света българите, каквото и да правят там, те си остават български граждани и българската държава трябва да бъде отговорна за тях и тяхната съдба. Защото, както малкото дете в миг на опасност търси само майка си, така и българският гражданин в часове на сериозно изпитание се обръща за помощ към своята Родина. Тя, нашата България, ту хулена, ту възвеличавана си остава нашият последен пристан на който да разчитаме.

Каква ще бъде съдбата на нашите българки в Либия? Във всеки случай не лека! Вероятно и втората съдебна инстанция ще потвърди смъртните им присъди. Ще се забави тяхното изпълнение и ще минат години на престой в либийския затвор. Тогава при благоприятни вътрешни и външни обстоятелства Муамар Кадафи ще ги помилва, като изтъргува това и срещу една голяма сума парично обезщетение за пострадалите семейства. Това са само едни предположения и понеже народът е казал: “ Човек предполага - Господ разполага,” то **Бог да им е на помощ и да ги закриля в тежките дни, които им предстоят!**

Д-р Валентин Янев

Делото на светите братя Кирил и Методий

В развитието на човечеството са съществували 28 цивилизации, една от които е българската, обхващаща периода от IX до XV в. Този въпрос големият английски историк и философ Арнолд Тойнби (1889-1976) е разгърнал в 12 тома. За да напише своето монументално изследване върху историята на човечеството от възникването му до наши дни първият подтик, както сам той твърди, се зародил, когато пребивавал в България.

Японският историк Шигъоши Мацуяма нарежда българската средновековна цивилизация в седемте, послужили за мост между културите на Изтока и Запада.

През втората половина на IX в. България постига непознат дотогава културен разцвет, известен като “Златен век” на българската книжнина и култура – пръв по време в историята на европейските народи. За сравнение ще посочим, че испанският “Златен век” настъпва през XVI в. И както изтъкват френски и др. учени, Преслав и Охрид стават първостепенни културни средища наред с Рим и Константинопол.

Пътят към Златния век на българската култура се очертава от двама титани на човешката мисъл – братята Кирил и Методий, български славяни от Солун по произход. Още през IX в. те възвестяват на света *великата правда – правото на всеки народ да се моли, да пише и да чете на своя роден език, правото да създава своя народностна литература и култура.* Те налагат своето схващане за тази свята правда в тежка и упорита борба, превърнала живота им в подвиг. Блестящият

всеобхватен ум на Кирил и убедителността в правотата и бъдещето на великото начинание на Методий, са източник на воля и морална сила в борбата с триезичниците, според които книги могат да се пишат само на еврейски, гръцки и латински език. На тези три езика е бил надписът върху кръста, над главата на Исус Христос. По това време в по-голямата част от Европа се пише и чете на мъртвия латински език, достъпен за малцина.

Двамата братя пристигат в Рим след като са защитили вече достойно своето право дело. И “като прие славянските книги, папата ги освети и **положи в църквата “Св. Мария”**... и извършиха над тях света служба. След това папата заповяда на двама епископи – Формоза и Гаудерих – да посветят в свещенически сан славянски ученици и щом бяха посветени, веднага отслужиха на славянски език служба в църквата ”Св. Петронила”, а на третия ден служиха в църквата на св. Андрея, а оттам пък в църквата на великия вселенски учител Павел. И цялата нощ служиха, славословейки на славянски.” Старобългарският език звучи под куполите на римските черкви! Старобългарският език се налага в културната история на Европа! Културното равноправие на народите е възвестено! Делото на св. Св. Кирил и Методий побеждава!

По света се разнася възторженият призив, принадлежащ според някои изследователи, на св. Константин-Кирил Филосов:

Слушайте, цял славянски роде,

Слушайте, защото слово от Бога дойде,

Слово, което храни човешките души,

Слово, което крепи сърцата и умовете!

По време на посещението си в България през 1984 г. тогавашният секретар на Организацията на обединените нации Хавиер Перес де Куеляр заяви, че принципът на равноправие и самоопределение на народите, възвестен от св. св. Кирил и Методий, е залегнал в Хартата на световната организация. Черноризец Храбър твърди, че двамата братя са създали славянската азбука през 855 г. – осем години преди великоморавската им мисия, което подсказва предназначението ѝ за българската държава. Тук можем да подчертаем, че създаването на българското писмо е едно от най-значителните явления в Европа през втората половина на IX в. То има съдбоносно значение както за българския народ, така и за цялото славянство, което заема две трети от територията на Европа и съставлява почти половината от населението ѝ по онова време.

Въоръжени с азбуката и преводите на основните книги за църковната служба на езика на българските славяни, т.е. на тогавашния български език, разбираем и от другите славянски народи, двамата братя се отправят за Велико-Моравия. Проф. Роже Бернар уточнява:

“Старобългарският език е най-старата форма, в която ни е познат славянският език, и ако понякога го наричат старославянски, това се прави, за да се подчертае универсалният характер на този език, който се налага като език на всички православни, така че заслужава името латински език на славяните.”

А ние бихме допълнили: да, “латински език на славяните”, но с тази важна особеност, че в противовес на римо-католическия латински е говорим и разбираем от славянските народи. Делото на двамата братя и първите им ученици е безсмъртно именно поради обстоятелството, че преводът на богослужебните книги се прави на говоримия български народен език. С това св. св. Кирил и Методий възвестяват на света необходимостта от демократичност в културата и стават предвестници на европейското Възраждане, т.нар. “Ренесанс”.

За да се осмисли и оцени този смел новаторски акт, ще помогнат няколко исторически сравнения. През XIII в. папа Инокентий III заповядва да се изгори преводът на Библията на народен френски език. В Англия Виклиф превежда църковните книги на английски език, а Джефри Чосър пише поезия на него чак през XV в. През същия век Франсоа Вийон въвежда френския език в литературата и Ян Хус произнася първата проповед на чешки език. Проповеди на полски език се разрешават едва през 1537 г. и то само в църквата “Света Богородица” в гр. Краков. Известната Карлицка Библия е преведена на чешки в XVI в. През този век новаторът Мартин Лутер превежда Библията на немски език, заради което католическата църква го анатемосва.

Константин и Методий от Солун ги изпреварват с векове. И съвременници, и следовници, и признателни поколения славят делото им. Съвременникът на братята Анастасий Библиотекар нарича Константин “премъдър и велик мъж”, а ученикът им Климент Охридски в “Похвално слово за Кирил” е написал:

“Неговият език изля сладки и животворни думи, неговите пречестни пръсти създадоха книгите, тези духовни органи, и украсиха славяните със златозарни букви.”

При съставянето на азбуката са били използвани и знаци от древнобългарското рунно писмо и славянското рудиментарно писмо – онези “черти и резки”, за които говори Черноризец Храбър, защото те най-добре изразявали присъщите на славянската реч звуци. Това предположение още повече обвързва епохалния труд на двамата братя с българския народ и ги издига като хора с необикновена за времето широта на възгледите.

През турското робство буквите се превръщат в святи символи, в истински войници на българщината. Под прихлупените или извисени куполи на потайни манастири, скътани сред канари и гори, бдят бесмъртните образи на двамата просветители, словотворците на българския народ, който ги е увенчал с ореола на светци. *Святостта на Кирил и Методий* е осезаема и земна, защото е свързана с проглеждането на цял народ, а чрез неговите книги – и на славянството; свързана е със създаването на трайна материална памет, изчукана на камък, съхранена между дървените кори на евангелия, на жития и сказания. Едно от тях е “Повесть временных лет” – величав паметник на древноруската култура. В него се потвърждава, че и в Киевска Русия, с въвеждането на славянската азбука и богослужебните книги на старобългарски литературен език, паметта на Кирил и Методий става свещена.

Образите на светите братя засияват с нова сила по време на Българското възраждане. Знаменателно е, че те са изобразени върху легендарното Самарско знаме, вдъхновило българските опълченци за чутовни подвизи по време на Освободителната война. А само година преди нея панагорската Райна Княгиня призова *буквите войници* и ги извеза на бунтовното знаме в огнен строй: “Свобода или смърт!”.

Велики композитори като Ференц Лист, Пьотр Чайковски, Хайдн, Бородин и др. сътвориха тържествени музикални произведения за св. св. Кирил и Методий, което е признание за общочовешкото значение на тяхното дело. Неповторимият химн “Върви, народе възродени” на Стоян Михайловски и Панайот Пипков звучи всяка година в Деня на солунските братя *24-ти май* – величествен празник на българската култура и писменост, единствен по рода си в целия свят.

На международния конгрес на българистите през 1981 г. в София професор Родо Ленчик, завеждащ катедрата по южнославянска лингвистика в колумбийския университет – Ню Йорк, каза:

“Преди 1000 години великите учители Кирил и Методий запалиха искрата на просвещението и на културата на всички славянски народи. Нека денят 24 май се превърне в международен празник на културата в името на по-добро бъдеще на човечеството.”

Днес целият свят признава св. Кирил като един от най-ярките личности в ранното средновековие, както и значението на усилията и направеното от него за развитието на европейската и общочовешката култура, неговата роля на предвестник на Ренесанса. Папа Йоан Павел II провъзгласява св. св. Кирил и Методий за наставници на народите. И той изтъква общочовешкото значение на тяхното дело и го сочи като основа за духовно единение на европейските народи в наши дни.

България предостави всички условия създаденото от Кирил и Методий да оцелее и да се развие, с което спечели признателността и уважението не само на славянските народи, но и на други народи по света и това ще бъде така, докато човечеството влага истинско съдържание в думите *култура, напредък, човечност*.

* * *

Делото на св. св. Кирил и Методий попада в сигурни ръце. Черноризец Храбър смело и обосновано защитава правото на българския народ да пише и чете на своя роден език. Гордо звучат неговите думи:

“Ако запиташ гръзките книжовници “Кой ви е създал буквите или превел книгите, или в кое време?”, то рядко измежду тях знаят. Обаче ако запиташ славянските азбукарчета, като речеш “Кой ви е създал азбуката или превел книгите?”, всички знаят и в отговор ще рекат: “Св. Константин Философ, наречен Кирил, той ни създаде азбуката и преведе книгите и брат му Методий.” И ако попиташ в кое време, то знаят и ще рекат, че по времето на гръцкия цар Михаил и на Борис, български княз, и на Растица, моравския княз, и на Коцел, блатненския княз, в годината 6363 от създаването на света.”

Произведението на Черноризец Храбър “За буквите” става широко известно и се преписва във всички страни, където се е разпространила старобългарската писменост. То предхожда с три века защитата на италианския език от Данте Алигиери и с шест века произведението на Жоашим дьо Беле “Защита и прослава на френския език”.

От следовниците на двамата братя най-дълбоки бразди в българската и общо в славянската литература през IX-X в. оставят учениците им Климент и Наум. Те работят всеотдайно за просветата на българския народ и създават школи, в които наред с децата се обучават и възрастни. Преподават се не само религиозни, но и светски знания.

Школата на св. Климент Охридски има характер на университет и заедно с Магнаурската школа в Константинопол са първи в света. Болонският университет е открит 950 г., а университетът “Ал Азхар” в Кайро – в 972 г. През “Охридската книжовна школа” преминават обучение 3500 ученици на жив народен език. И тук едно сравнение – видният чешки хуманист Ян Коменски от XVII в. води продължителна борба за въвеждането на народния език в училищата.

Св. Климент е не само педагог и организатор на просветното дело в България, но сам е и виден книжовник. Той обогатява българската литература със забележителни произведения, които стават достояние на много славянски народи и дават тласък за развитието на тяхната просвета и книжнина. Досега са открити над 3000 преписа на негови творби от Северния ледовити океан до Атон и Синайския полуостров и от Адриатическо море до Уралските планини. Понастоящем разполагаме с латински, гръцки, немски, френски, полски, чешки, сърбохърватски, руски, унгарски и др. преводи на двете пространни жития на св. св. Кирил и Методий.

Във Велики Преслав процъфтява “Преславската книжовна школа” с ярко съзвездие от писатели, начело с Йоан Екзарх. Неговото книжовно творчество поставя началото на българското и на славянското естествознание. В своя забележителен труд “Шестоднев” той се стреми да вникне в тайните на вселената и да ги обясни. А описанието на човешкото тяло, съставено по Аристотел, е първата антропология в средновековните литератури на новокласически език – българския. Тази творба е една от най-разпространените в стара Русия и е привличала вниманието дори през XIX в., а в някои отношения и днес звучи съвременно. Неоспорими са свидетелствата, че тя е била настолна книга за читателите и в Сърбия, Влашко, Молдова.

Константин Преславски е друга главна личност от Златния век. Той е най-продуктивният поет по това време. Неговото стихотворение “Азбучна молитва”, с което започва големият му труд “Учително евангелие”, е възторжена възхвала на славянската култура. В последната част на евангелието, назована “Историкии”, са дадени описания от общата и българската история. Интересът към историята на българите е засвидетелстван още с “Именник на българските канове”, най-старата историческа хроника в Европа.

Всичко това дава основание на акад. Дмитрий Лихачов да напише:

“Поразяваща особеност на българските писатели е техният интерес към общочовешките теми... Старобългарската литература...още с първите си стъпки става литература, която наред с чисто българските решава и основните въпроси на човешкия живот и мироглед и с това приобщава българската народност към обоевропейската култура.

Старобългарската литература постига високо развитие по-рано, отколкото литературата на другите славянски страни. Тя е със столетие по-стара от руската литература.”

Тази висока и обективна оценка на именития руски учен потвърждава, че *дървото на знанието* е добре засадено и в благодатна почва от светите братя Кирил и Методий. То е давало и ще дава обилни и добри плодове във вековете.

* * *

Времето не е запазило документи с ликовете на великите братя Кирил и Методий. Но признателните поколения в стремежа си да възвеличат делото им и изразят своята благодарност са търсили образите им. Някога живописци са ги възплътавали на икони с благостта на светци и апостоли. Днес художници възпяват величието им в простите земни, но величави черти на борци първоучители. Свой принос имат и скулпторите.

На малцина е известно, че първият паметник на създателите на българската и славянската писменост е издигнат в гр. Казанлък. Иниациивата принадлежи на учителите от педагогическото училище, което е кръстено на двамата първоучители. Автор, проектант и строител на паметника е скулпторът Иван Топалов, завършил Художествената академия в София и учител в същото училище.

Издигането на паметника се превръща в общо, възторжено дело на учителите и учениците от по-горните класове, както и на жителите на града. За проектирането и изграждането му в двора на

училището не били изразходвани никакви средства. Почти всичко било дар в чест на великите книжовници. И паметникът, с надпис “В начале бе слово” бил открит на 24 май 1932 година.

Днес паметници на светите братя има не само в България. Единадесет века тържествува в света “кирилицата”, заменила по-сложната “глаголица”, но пак с 41 букви. Тя е великото средство за връзка между хора, поколения и народи. В заключение може да се каже, че единадесетте века славянска писменост са оплодотворени както със старобългарската и новобългарска литература, така и с велики творби на руската, украинската, сръбската, хърватската, словенската и други литератури – съставна част от световното културно богатство.

Ето защо всеки нов празник в памет на св. св. Кирил и Методий е тържество общонародно и общочовешко, историческо и винаги живо.

Тодор Тодоров

Основни източници:

Топенчаров Вл., Константин-Кирил Философ – А-Б-В на Ренесанса – “Народна младеж”, София, 1970.

Чолпанов Б., Звездни мигове в българското минало – Акад. изд. “Проф. Марин Дринов” Тангра ТанНакРа ИК, София, 2000.

Други автори: Слав Хр. Караславов, Михаил Вершинин

ПРОСЛАВА НА БРАТЯТА

“По-добре създай книга, отколкото дом
или гробница на запад от Нил,
или пищен дворец...”

Из “Прослава на писарите” – египетски папирус

1.

Не си построиха ни дом, ни гробница мраморна.

Македония, Църквата, разколът

Блажени изгонените заради правда, защото тяхно е царството небесно. Блажени сте вие, когато ви похулят и изгонят, и кажат против вас лъжовно каква да е лоша дума заради Мене. Радвайте се и се веселете, защото голяма е наградата ви на небесата. (Мат. 5:10-12)

На 11 януари 2004 г. в Битоля става нещо нечувано. В домашен параклис вътре в частно жилище се отслужва литургия. По време на богослужението в дома нахълтва полиция и – под предлог за нарушение на обществения ред – арестува служещия там православен епископ и дузина монаси и монахини, участвали в литургията. Арестуваните са закарани с полицейски коли в участъка, където противзаконно биват задържани 30 часа. Нарушени са многобройни религиозни и общочовешки права. Монасите и монахините са държани в общо помещение. Викат ги на разпит, като включително монахините са разпитвани от мъже. През нощта не могат да почиват, тъй като са им дадени само столове...

На следващия ден монасите са освободени, а само епископът е оставен в затвора за един месец... На 23 февруари се провежда съдебен процес, при който монасите са наказани с глоби. За епископа е предвиден друг процес и той остава в затвора. Там не му е разрешено да се моли гласно, защото нарушавал правата на съкилийници – атеисти...

Причината за тези кафкиански действия, естествено, не е в някакво несъществуващо нарушаване на обществения ред, а във вътрешните проблеми в Македонската православна църква (МПЦ), довели до груба силова намеса на държавните власти във вътрешноцърковния живот.

За да бъде правилно разбрано случилото се, необходимо е да се върнем назад в историята. Всъщност в старата история няма Македонска православна църква и няма как да е имало, защото държавата Македония е била унищожена от римляните дълго преди рождество Христово.

Съществувала е Охридска архиепископия, създадена от Василий II Българоубиеца като заместител на унищожената от него автокефална църква на Българското царство, чието седалище е било

последователно в Плиска, Преслав, Доростол, Средец и най-сетне в Охрид и цяла България”. Тази Охридска архиепископия просъществува до 1767г., когато е унищожена (със султански ферман) и нейният диоцез е присвоен от Цариградската патриаршия.

Когато българите искат да възстановят своята самостоятелна църква през втората половина на XIX век, ключовият каноничен аргумент на техния интелектуален водач Гаврил Кръстевич е именно, че Българската екзархия не е новоизмислена църква, а възобновява и продължава Охридската архиепископия. Затова, ако Ферер счита за канонично нищожен султанския ферман за учредяване на българската църква, тогава е канонично нищожен и ферманът от 1767 г., а следователно Охридската архиепископия не е унищожена, а само овдовяла и следва да ѝ се избере нов глава.

Охридският аргумент на Кръстевич е необорим. За съжаление българските делегати на църковно-народния събор в Цариград не довеждат до край тази логика и избират за седалище на своя църковен предстоятел не Охрид, а Цариград. Този неканоничен избор е важна причина за последвалата българска схизма. Той е късогледо политическо решение, което не случайно в крайна сметка завършва с провал.

През 1958 г., когато Република Македония (РМ) е част от Югославия и съответните македонски епархии са в диоцеза на Сръбската православна църква (СПЦ), последната възстановява Охридската архиепископия със статут на автономна църква. През 1967г. по инициатива на югославски комунистически водачи тази църква едностранно се самообявява за автокефална. Този противоканоничен акт, естествено, не е признат от каноничните църкви, които прекъсват литургичното общение с МПЦ. Разпадането на Югославия и създаването на независима Република Македония дава нов, вече държавен, статут на МПЦ, но тя продължава да бъде в състояние на канонична схизма спрямо всички останали православни църкви.

През 1992 г. официална делегация от трима епископи от МПЦ (Тимотей, Петър и Наум) подписват в Ниш проектоспоразумение с епископи от СПЦ за преодоляване на схизмата чрез връщане на МПЦ в състояние на автономия, като въпросът за автокефалията се оставя за допълнително решаване. На връщане в родината обаче македонските епископи попадат под натиск и се оказват от подписите си. Във възникналата странна ситуация друг македонски епископ - Йоан (Йован) – решава да премине в канонично общение със СПЦ, сръбският патриарх Павле го определя за свой екзарх за автономната Охридска архиепископия. Йоан е посрещнат на нож в РМ, но около него се събира група съмишленици, включително още двама епископи-Йоаким и Марко, с които са налице всички съставки за създаване на самостоятелен синод. Важна подкрепа за автономната Охридска архиепископия става присъединяването на тридесетина монаси от манастирите Трескавец (над Прилеп), Янковец (край Ресен), Св. Илия и Марков манастир (край Скопие), част от които са арестуваните на 11 януари.

Още на същата дата, след битолската полицейска акция, други полицейски части овладяват въпросните манастири. А на арестуваните монаси, сред които са и манастирските игумени, им е забранено да се връщат в своите обители.

Цялото това деяние е една шеметна грешка на полицията, правителството и МПЦ. Те сякаш не осъзнават, че правят история. Безумните им действия са наистина исторически и това е история, от която всички ние се срамуваме. Тя е срам за Република Македония, за Македонската православна църква, за България, за цялото Православие.

Християнският изход от това срамно положение е много прост и самоочевиден: покаяние от страна на ръководството МПЦ, което да се отрече от разкола и да се върне в статута на автономия. Това решение обаче е почти невъзможно поради гордостта и светското мислене на митрополитите в МПЦ. Те са вече заложници на светската власт и светската идея, което винаги води до духовно заслепение. А когато слепец води слепаца, при всеки подобен разкол се стига до неусетно и дълбоко вътрешно развращаване, отстъпничество и закоравяване. Поради което покаяние не може да се очаква.

Противохристиянският и противозаконният начин, по който действаша МПЦ и властите в РМ, даде ярко нравствено и духовно преимущество на автономната Охридска архиепископия. Сега нейните епископи и монаси вече нямат нищо друго освен Христа – и това е най-силната възможна позиция. Всъщност, те имат всичко и нямат какво да губят. Грешката на църковносветските власти ги пречисти и ги направи свободни.

От човешка гледна точка всеки може да ги упрекне, че са действали “нетактично”, че не са избрали “сгодния миг”, и дори че не са се погрижили за своето паство, което оставят на “вълците”. Всъщност е точно обратното. Защото добрият пастир е длъжен да отстоява Христовата истина и да

води стадото чрез личен пример. Длъжен е да спасява техните души, а не да ги погубва, като угажда на светските им заблуди. Връщайки се в каноничната автономия, пострадалите църковници са истинските водачи и истинските родолюбци, защото пребиваването в разкол не е въпрос на "тактика", а духовна смърт.

И тъй православните в РМ са разделени. От едната страна е схизматичната МПЦ, неканонична и непризната от Православието. Тя владее всички църковни имоти и цялата църковна "власт" в РМ. На нейна страна са и политическите партии.

От другата страна е каноничната автономна Охридска архиепископия начело с екзарха Йоан. Засега тя включва няколко десетки монаси и свързаните с тях миряни. Тази катакомбна църква е подложена на истински гонения, но тя няма как да се уплаши и огъне. Съвсем сигурно е, че духовниците от Охридската архиепископия ще продължават да дерзаят. Техният пример ще бъде въпрос на съвест за всеки вярващ православен в Македония. И рано или късно овцете ще се отделят от козите. И нито един от онези, които тръгнат с тях, няма да отстъпи. А мнозина, които сега им симпатизират и се страхуват, с времето ще се присъединяват към тях. Този процес ще продължи дотогава, докато всички истински православни в РМ се включат в Охридската архиепископия. Естествено мнозинството от традиционно "православните" граждани на РМ считат Църквата не за цел, а за средство. Такива са почти всички политичи – както реформираните комунисти, които сега са на власт, така и опозиционното ВМРО. Така че движението към охридската архиепископия ще бъде личен духовен катарзис, а не общественозначима вълна. То обаче ще буди съвестта на всички люде в РМ и ще поддържа богословския и църковен дебат, което ще е от голяма полза за обществото.

Нищо добро не чака МПЦ при сегашното положение. Владеейки всичко, тя няма полезен ход и няма как да държи инициативата, дори да пусне в ход цялата груба сила на държавния апарат. Това ще я прави все по-обвързана със светската кауза, т.е. все по-малко духовна и все по-малко църковна. Духът на неканоничност и разкол действа невидимо и развращаващо. Защото как може една църква, която със своето самооснование погазва каноните, да отстоява същите тези канони спрямо своите собствени миряни?

Такава е впрочем тъжната история на схизматичната Българска екзархия (1872-1945), възхвалявана и до днес от всички, които не са разбрали същността на Църквата. Духовният упадък, в който изпада българското общество след пировите победи на т. нар. "Български Великден" (етапите са съответно 1860, 1870 и 1872 г.) се дължи до голяма степен именно на тази схизма. Упадъкът е толкова голям, че България изпада в духовна слепота. Тя изгражда цяло поколение от своите т. нар. "строители" именно като чужди на истинската духовност.

Сегашното положение е здравословно за православните в РМ. Защото вече няма да има възможност да бъдеш неутрален, а неутралността (нито горещ, нито студен) е голямо зло за християните в последните времена. Днешната канонична Охридска архиепископия се закалява и доказва себе си чрез страдание и изповедничество за Христа на своите членове.

Това положение е лошо за македонското общество в светски смисъл. То ще доведе до поредната шизофрения, до нравствен разкол не само в обществото, но и вътре в умовете и сърцата на съвестните и мислещите люде. С оглед на гръцкото вето срещу името Македония, американизацията на езика и културата, настъплението на албанците и т.н., един църковен разкол е нещо, което трудно ще може да се понесе. Освен всичко друго това е и провал за сега управляващите в РМ партии.

Затова със сигурност и двете страни – МПЦ и Охридската архиепископия – ще поискат да преговарят за постигане на компромис. За целта ще е необходим честен и достоверен посредник. Кой ще е той?

Тази роля не може да се поеме нито от Сръбската православна църква, която е страна в спора, нито от някоя от "гръцките" църкви (Цариград, Атина, Александрия и др.), които не признават самото име "Македония" и неговите производни. Поради същата причина въпросът не може да бъде решен и от всеправославен събор с участие на "гръцки" църкви.

Посредник в случая могат да бъдат Румънската, Българската и/или Руската църква.

Румънците са най-неутрални по тази тема, което е качество, но налице е езиковата, етичката и историческата им несъпричастност към този регион. Най-близка и до Сърбия и до РМ е България. Българската църква би могла да помогне на своите изпаднали в затруднение събратя, но тя понастоящем е твърде отслабена, за да действа самостоятелно.

Най-авторитетна и с най-големи политически възможности е Руската църква. Патриарх Алексий II е с несъмнени водачески качества и русите могат да поемат ключовата роля за помирението, но едва ли биха искали да действат сами, поради синдрома на “Големия брат”.

Вероятно най-доброто решение е тройно посредничество от страна на трите сестри-църкви. Бъдещето на Църквата в РМ може да бъде само едно – автокефална архиепископия, която да бъде приета в лоното на едната съборна и апостолска православна Църква. Това може да се постигне само чрез първоначално връщане в състоянието на автономна архиепископия с ясни критерии и разумен срок за даване на автокефалия. Нишкият договор следва да бъде заменен със споразумение именно в тази насока. Всичко това предполага обединение на сегашните йерархии и МПЦ и Охридската архиепископия при взаимно признаване, като ще отпаднат само епископите, които не отговарят на каноничните изисквания (за такъв се счита например епископ Кирил от МПЦ).

Въпросът с името на тази църква има едно ясно решение. Както Московската патриаршия се нарича също така и Руска православна църква, така Охридската архиепископия ще се нарича и Македонска православна църква. Второто име няма да бъде използвано от онези, които не желаят да го използват – например “гръцките” църкви.

Всички тези неща ще станат. Въпросът е: кога? Дали без да се губи време, още тази година, или по изпитания (цели 73 години) и пагубен български начин.

Георги Годоров

Христо Ботев

Длъжностите на писателите и журналистите

Послушайте, мои мили гълъбчета, моите старешки съвети и възползвайте се от обстоятелствата. Който от вас остане без работа и няма с какво да живее, който от вас изпадне и не може да прехрани жената си и децата си и който от вас има намерение да стане “благороден” просяк и да живее полесно от “неблагородните” просяци, ние го съветваме или да стане учител, или да пише различни книжки, или да издава вестник. Тие три занятия са и лесни, и полезни, и честни, и сити. А нашата публика? – Не грижете се за тая публика. За тая публика между ахтапотът и шопските цървули в Мраморно море, между кокошката и гаргата и между Мемеш паша и Нютона не съществува никакво различие. И така, купете си перо и мастило и захванете своите занятия колкото се може по-скоро, защото днешното развитие на българския народ е най-благоприятно за врабците.

Слушайте и това. Ако някой се осмели да ви каже, че сте бездарни, че сте луди, че не знаете какво говорите и че мозъкът ви се намира в петите, то го изпусвайте с хамалски изражения, наречете го шпионин и народопродавец, кажете му, че той е продал совестта си и перото си на японците, на абисинците – това е се едно, - и помолете публиката да го не слуша и да не приемава думите му за факти. Разбира се, следователно, вие, ако искате да попаднат вашите думи на здраво място, сте длъжни да похвалите по-млечните крави и да им дадете титли: “сахарчица”, “халвица”, “високоблагородия” и пр.

Слушайте братия врабци и цанцугери! Аз мога да ви уверя, че ако послушате съветите ми и ако се възползвате от обстоятелствата, то вашата прехрана е обезпечена и вашето име ще да се почита и уважава от восток до запад. Но тежко и горко ви, ако похвалите някой сиромаш, някой хъш или някой западнал търговец! Ако направите подобно престъпление, то работата ви е спукана. Чорбаджиите не обичат оние писатели, които турят имената им на един ред със сиромашите. Вардете се. Слушайте още и това. Ако някой чорбаджия ви помоли да не го хвалите във вестникът си и да не го срамите пред ония, които познават неговите “несъществуващи” благодеяния, то вие го не слушайте. Маслото не разваля яденето, а похвалата не произвежда пагуба за кесията. “Кроткото агне от две майки суче” – говори българската пословица, а в пословиците се заключават стари истини. Хвалете и не бойте се. Хваленето не иска хляб и топли обуца, а за лъжите не земат нито гюмрюк³ нито бедел-парасъ⁴ Вашата стока ще се продава без акциз и без полицейски надзор,

³ Мито

⁴ Пътен данък

следователно – вие и вашето домочадие можете да бъдете съвсем спокойни. А ако някой от вашите граждани направи някое беззаконие и ако тоя гражданин ви плаща акуратно за годишното течение на вестника, то в такъв случай вие сте обзани да премълчите и да не говорите за това беззаконие. Ако премълчите, то няма да ви се отяде от езикът, а ако не премълчите, то няма кой да ви каже “аферим”. Секи човек има свои грехове и сяка душа се бои от адските духове, следователно мълчанието е една от ония добродетели, които се похвалят от сяко пъповъзвишение и от сяко щастливо миропомазание. – “Ох, агне мое, мълчанието е голяма добродетел” – говорят калугерките на своите неопитни почитатели, които се приготвяват да бъдат техни ублажители: - “Ах, чедо мое, мълчанието е Христова добродетел” – говорят духовниците на елеокожите вдовици, които се приготвяват да живеят “о господе”. “Ех, мой синко, мълчанието е една от най-главните комерчески добродетели” – говори пъповъзвишеното величество на своите подчинени, които му помагат да се къгне пред купувачите си и да лъже и с ушите си. Идете после това и говорете, че мълчанието е голяма добродетел!

После мълчанието върви смиреннието. Ако желаете да ви хвалят хората и ако ви се иска да живеете наготово, то свивайте полите си даже и пред оние свои благодетели, които ви хранят само с мазни обещания. Пословицата, която казва, че “по-добре днес попарник, нежели до неделя тутманик”, няма никакво значение за журналистите. Кой знае из коя дупка ще изскочи заец? С една дума, вие сте длъжни в това отношение да бъдете много по-чисти и много по-кротки християни, нежели Дорчо ефенди. “Ако някой (богат човек) ви удари плесница по едната страна, то вие му обърнете и другата”; а ако някой (богат човек) ви каже, че сте глупави и не знаете каво бръщолевите, то идете на другия ден и помолете го да ви даде добър и умен съвет за това или онова ваше предприятие. Ако направите така, то бъдете уверени, че след няколко недели вашето име ще да се прослави по сичкият град и ще да бъдете наречен благонадежден и разумен човек.

Третият длъжност на писателите и на журналистите е да просят деликатно и да подмамят своите благодетели с особено изкуство. Ако имате намерение да издавате “Напредок” или “Хитър Петър”, то отваряйте ушите си и не лапайте мухите. Когато чуете, че някой базигрянин⁵ е получил наследство или че е спечелил 20-30 хиляди гроша с някоя леснина, то идете на другия ден при него (в това време трябва да има кеф), разкажете му своето незавидно положение, обвинете времето и скъпията (и скъпията е благоугодна на пъпестите базигряни) и явете му умилително и сладкозвучно, че вашата най-голяма дъщеря е порасла вече и че възрастта ѝ ви задава големи грижи. (N. B. Даже и женените сърца биват нежни към порасналите дъщери.) Когато извършите сичкото това, то повдигнете малко страните си, захлупете отчасти очите си, поухилете се кисело и помолете великия патриотин да запише няколко екземпляра от вестникът ви и да ги хариже на сиромашките деца. Слушайте и това. Ако тоя благодетел на човеческия род ви каже, че той няма време да четете и че вашият вестник му се не харесва, то и в такъв случай не губете куражът си. – “Не четете, а сичко знаете”, му кажете и вашият успех ще да влезе сам в джебът ви.

Токвил говори, сяко едно правителство прилича на народът си, а аз ще да кажа, че българската журналистика прилича на нас с вазе. Когато публиката няма нужда за здрава храна, то за шарлатаните се открива широко поле. Нека ни дава господ бог повече разум и по малки-пъпове!

(Откъс)

“Независимост”, г. IV, бр. 52 от 12 октомври 1874г.

Корените на българите и българската държавност

Българската историография и историците са в дълг към българския народ. Много са “белите петна” в историята ни от преди всеизвестната 681 година, обявена за начало на българската държава.

⁵ Търговец

Създаването на българската народност се представяше опростено и невярно. Наблягаше се на славянското ни начало, като се омаловажаваше прабългарският ни корен. Разпространяваше се тезата за голямото “славянско море” в сред което се претопили дошлите по-късно на Балканския полуостров малобройни прабългарски племена. Тази гледна точка беше изгодна за русофилите преди 1944г. и комунистическото партийно ръководство след 9 септември 1944г. за да се заяви родството и голямата близост между българите и руснаците. Оказва се обаче, че истината за древните корени на българския народ е много по-различна и не трябва да бъде премълчавана заради временни политически или каквито и да било други съображения.

Много преди 681г. започва историята на българския народ, един от малкото такива, успял да съхрани името си от дълбока древност до наши дни. Открити са и продължават да се установяват все нови и нови данни във византийските, арменските, китайските и индийските летописи (Арменска география – “Ашхарацуиц” индийски епос – “Махабхарата,” византийски историк Михаил Сирийски, “Анонимен латински хронограф” и други). Историческите сведения в тях променят изцяло представата ни за създаването на българската народност и държава.

Оформят се главно две тези за произхода на българите.

ПЪРВАТА ТЕЗА, която отначало беше водеща, даваше предимство на идеята за тюркско-алтайския произход на българите. Считаше се, че българите са тюрки и са родствени с хуните, също приемани за тюрки. Отбелязваше се, че всички те са били част от големия племенен съюз “Хунну” съществувал в степите на средна Азия. Така съдбата на българите беше тясно свързана с тази на хуните и те бяха обезличени като отделен народ.

Внимателния прочит обаче на древни, исторически източници и появата на бял свят на нови исторически данни доведе до голямото историческо откритие, че българите са много по-древен народ.

ВТОРАТА ТЕЗА: Българите спадат към индоарийската общност, тоест те са един древен доиндоевропейски народ обитавал някога земите на днешен източен Иран. В препис на “Анонимен латински хронограф” датиран от Момзен, А.Куник, В Розен към 334 година включва в числото на семитските народи с техните родоначалници и българите- “Ziezi ex quo Vulgares” /Зиези, от който са българите/.

От първия син на Ной - Сим, произлязоха 25 народа. Те живеят на изток. Имената на синовете на Сим са:

Елам, от който са еламците;

Асир, от който са асирците;

Арфаксад, от който са халдеите;

Лух, от който са лазите;

Харам, от който са игурите или етхес;

Лебул, от който са лидийците;

Гатсера, от който са гасфените;

Халмодат, от който са индиите;

Сала, от който са бактрийците;

Арам, от който са арабите;

Идурам, от който са гамериите;

Одерма, от който са мардиите;

Лезел, от който са партяните;

Десмем, от който са гедрусите;

Асал, от който са хискиите.

Асал породи Мелхи, който имаше двама сина - Мелхи и Мелхиседек.

Авимелех, от който са хирканите;

Сабеби, от който са араните;

Мамсвир, от който са армените или амените;

Евилат, от който са гимнософистите;

Зиези, от който са българите.

Приема се, че те са били съставна част от една много древна Кимерийска общност. Така кимерите се явяват далечни предци на българската народност. Те се явяват и прадеди и на Келти и част от Траките. За иранците: Аси или Арии се приема, че само са се надградили над това кимерийско ядро. От тези два основни пранарода: Кимер-Болги и иранци-Арии се оформя българската народност и името и БОЛГ-АРИИ. Ценни сведения за държавното устройство на ранните български

държави откриваме в Шумерските хроники за управлението на Шумер от **кутиите**. Според Херодот народа **Утии** е живял в Памир през V век преди Христа. Историкът П. Добрев показва, че ранната форма на името на един от прабългарските клонове – **утигури** е **утии**, тъй като вместо окончанието –гури (означаващо народ) е използвано добре известното окончание “-и” за множествено число. Следвайки логиката другият прабългарски клон- **кутигури** се е наричал **кутии**. Първоначално те са населявали обширни територии от Двуречието в горното течение на река Тигър още през III-то хилядолетие преди Христа. През 2495 г преди Христа, Кутиите завладяват Шумер и Акад и ги управляват повече от един век. Този период от Шумерската история е известен с разцвет на строителството и литературата. Постепенно прабългарите започнали да усвояват земите на Памир, Хиндокуш и Таримската котловина. Тук е продължила да “ври” и “ферментира” прабългарската общност оформяйки се в няколко големи племенни съюза. Летописците са ги наричали с различни имена, но сходството във време и място на разказваните исторически събития разкрива еднаквата им българска принадлежност. (Аси, Усуни-Иседони).

Установилата се близост между българските племена от една страна и Хуните обитаващи земите от Аралско море на запад до Великата китайска стена на изток и съседството с народите на Китайската империя предопределила в голяма степен историческата съдба на българите. Между империята обединила всички хуни в Азия – “Хунну” и също така огромната Китайска империя се разгръща гигантски сблъсък продължил много години с променлив успех за едната или другата страна. В тази битка българите са увеличани като съюзници ту на страната на хуните, ту на Китайска страна. В крайна сметка в това страховито противоборство между двата многобройни народа надделява Китай и разгромената империя Хунну се разпада. Южните хуни попадат под китайско владичество и се изличават като народ. Другата, северна част от хуните отказвайки се от това безплодно съперничество обръщат погледите си на запад към Европа. За това допринася много и изградената Велика китайска стена затрудняваща много военните набези на хуни и прабългари в дълбочина на Китай. Така станали потърпевши от борбата за надмощие в Азия между Китай и Хунну, заедно с други северно и източноирански племена те започват да се преселват на югозапад. Окончателното разпадане на огромния етнически масив, към който са принадлежали древните българи става в III-II век преди рождението на Христа и заедно с това се преоформят новите общности от които се раждат Партянското и Кушанското царства в Азия. По това време българите са се разделили с класическия номадски бит. В източна Европа се появяват сарматите. С навлизането на последните сармати – аланите нахлува и първата прабългарска вълна от Азия. На този етап не можем да установим конкретната причина за тяхното изселване от масивите на Памир. Може би това се е дължало на силния китайски натиск от така наречената Даванска експедиция в края на II век преди Христа или ударът на северните хуни над средна Азия в началото на I век п. р. на Христа. Подложен на този двустранен натиск част от българския етнос се връща по старите пътища на юг към северна Индия, а останалата част от българската общност вторично се разцепва. Една част от тях образуват втората, по-мощна изселническа вълна към Европа увлечени от хунския поход на запад. Останалите преживяват тюркизация, а по късно и ислямизация в земите на средна Азия, като се оттеглят във високите, непристъпни части на Памир.

Така при първата преселническа вълна към Европа българите достигат северен Кавказ, където усядат. В арменската историография този планински масив е определен като “Земя на българите”

Българите едва ли са били класически степен народ. Те са се чувствали еднакво удобно както в планините, така и в степта. При превъзхождащ ги чужд етнически и военно-политически натиск те са се оттегляли в планините и при промяна в съотношението на силите са заемали постепенно пред планините и равнините. По правило средищните райони на своите протодържавни и държавни формирования изграждат в близост до планини, които са използвали като естествена природна защита. Българите едва ли са били и класически номадски народ. По-скоро за тях номадството е било белег на “странствуващи по неволя хора”. След себе си тези странни “номади” са оставяли градове, крепости и държави. Древните българи са се занимавали със скотовъдство и са владеели много занаяти: кожарство, грънчарство, добив и обработка на метал. Не им е било чуждо и земеделието. Заживявайки по тези места те започват да контролират търговията с кожи между северна Индия и Европа. Интересен факт е преселването южно от Кавказ на едно българско племе водено от Вананд. То търси мирен живот в земите населявани от арменци. Част от тези българи приемат християнството заедно с арменците. В последствие превратностите на съдбата отново пращат тези “ванандски” българи към северен Кавказ.

Така сме свидетели на едно ранно разпокъсване на българския етнос още в средна Азия, а по-късно по пътя към Европа и в самата нея. През I век сл. Христа хуните се придвижват на запад по Каспийското крайбрежие преминавайки през земите на алани и готи и установяват центъра на своята обширна империя в Панония. Тук ордите на Атила покоряват още и германските племена: гепиди, вандали, готи, лангобарди и др. Съпровождат ги и многобройни български племена от така наречената втора преселническа вълна. След смъртта на Атила синовете му се опитват да поделат помежду си поробените земи и народи, като и съюзниците. Нехунските народи обаче се разбунтуват и под водачеството на бившия Атилов съветник - гепидския крал Ардарих, в 454 година нанасят тежко поражение на хуните. Веднага прави впечатление следния исторически факт. Българите участвуват в разгрома на хунската империя и не се оттеглят с тях на изток. Те не се опитват да възродят хунската държава. Това именно дава сериозно основание да се приеме, че те не са хунско племе. В началото на V век българите нанасят поражение на лангобардския крал Агелмунд и пленяват дъщеря му. Сблъсъкът е станал по северните склонове на Карпатите.

След разпадането на хунската държава, германското племе **гепиди** създава своя държава от р.Тиса до Трансилвания и на юг до р.Дунав. Историята недвусмислено показва създалата се голяма близост и дружелюбност между българите и това германско племе. По същото време българите започват трайно да се настаняват от другата страна на Дунава, южно от Гепидите. Така в много тесни връзки с тях и създавайки самостоятелно държавно образование те започват често да нахлуват в областта Илирик. Настъпва времето когато българите започват да завладяват “своята си” земя. По това време са отбелязани първите контакти на български племена с Византийската империя. През 480 година византийския император Зенон се обръща към българите за помощ срещу готите. В последващите десетилетия българите воюват срещу готите и остготите винаги в съюз с гепидите. Историята на народите е превратна и скоро Българите и Византия стават врагове. За това изглежда е допринесъл факта, че българите все по-често започнали да преброждат византийските провинции Тракия и Илирик. През 499 година при река Цурта се разразява голяма битка. Българите нанасят тежко поражение на византийската армия предвождана от главнокомандувачия военните сили на Византийската империя в Илирик – Арист. Загиват над 4000 византийци и четирима военначалници: Никострат, Инокентий, Танк и Аквилин. Тази победа е историческа защото отваря веднъж за винаги Вардарско-Моравският път за варварски набези във Византия, която повече не успява да контролира резултатно тези обширни свои провинции. По късно през 519 година българите отново нанасят катастрофално поражение на византийската войска в Илирик. В последващите години битките между българите и Империята се водят с променлив успех за едната и другата страна.

През 567 година на историческата сцена в Европа излизат **аварите**. Те в съюз с лангобардите нанасят решително поражение на съюзените българи и гепиди в Панония. Там аварите създават своя държава в която българите изпадат в ролята на подданици на аварския хаган. В аварския хаганат българите ползуват една голяма самостоятелност и почти равностойност на аварите като държавнотворен народ. През 631 година Хаганата води несполучлива война с Константинопол и това го разклаща. Настъпват междуособици сред управляващата върхушка при избора на нов хаган за престола. Претендентите са двама: аварин и българин. Аварите надделяват и 9000 българи търсят убежище при франкския крал Дагоберт. Той ги приема благосклонно в началото, но впоследствие нарежда вероломно да бъдат избити. Голяма част загиват в последвалото масово клане, но една част от българите под водачеството на Алчек успяват да се спасят с бягство отправяйки се към Италия (Равенска област). Тук българите търсят и намират мирно убежище при крал Гримоалд. Бива им позволено да се заселят трайно в тези земи обезлюдени преди това от голяма чумна епидемия. Чак до VIII век продължава двуезичието на тези българи за което свидетелствува Павел Дякон. Все пак една част от българите остават в Аварския хаганат запазвайки своя народностен облик и известна самостоятелност. В Панония те дочакват следващата преселническа вълна българи водени от Кубер, който също приема върховенството на аварския хаган и се заселва в Сремска област.

Но да видим междуременно какво става с българските племена останали да живеят в районите на северното Причерноморие и Кавказ. През VI век земите на българите и други съседни тям племена биват завладени от **тюрките** и стават част от образувания от тях **Западен тюркски хаганат**. Не след дълго, към 583 година Хаганатът водейки война с персите претърпява поражение и това поражда междуособици и бунтове вътре в него. Това раздрусва хаганата и той започва да се разпада и свива до предишните си граници. От това се възползват българите, които възстановяват своята самостоятелност. Оцелелият и запазен до наши дни знаменит **“Именник”** на българските канове

свидетелствува, че още от II век след рождението на Христа българите са имали ясно изразено народностно самосъзнание и следователно някаква форма на държавност олицетворена от участието във властта на династията **Дуло**. Тази династия управлява България от Авитохол до Борис II, което прави около 750 години. Тук влиза разбира се и периода на “**СТАРАТА ВЕЛИКА БЪЛГАРИЯ**” достигнала своя разцвет и могъщество при **кан Кубрат**. Именно българите се заемат с окончателното изтласкване на тюрките от северното Причерноморие и Кавказ. Византийската империя е впечатлена от мощта на тази българска държава и поддържа много добри дипломатически отношения с нея. Тя вижда в лицето на Кубратова България надеждно прикритие срещу налиташите от североизток варварски номадски племена.

Д-р Валентин Янев

Да възкресим делото и паметта на Тодор Захариев Харизанов

Тодор Димитров

Сред поредицата заслужили за българщината босилеградчани не бива да отминаваме Тодор Захариев Харизанов. Макар че той дълго време остава под сянката на по-големия си брат Йордан и не получава подобаващо обществено внимание и признание. Може би една от причините е, че напуска твърде рано земния живот и не оставя след себе си почти никакви писмени свидетелства за живота и народополезната си дейност. Затова в следващите редове ще се опитаме да се опрем на малкото, което други оставят за него и на кратките биографични щрихи от Василка Стойнева и Йорданка Янчева, постарали се да изведат от забора образа и делото на Тодор Захариев.

Най-напред да разлистим страниците на главните книги на Държавното, педагогическо, трикласно и образцово училище в Кюстендил. За 1897-1898 учебна година на съответното място за пръв път се появяват сведения за личността която ни интересува. Ето какво научаваме оттам. Роден е на 28 май 1881г. в Босилеград от родители Захари и Спасена Харизанови с основно занимание земеделие. В графата народност е записано българин с източноправославно вероизповедание. Предишната година завършва Босилеградското трикласно училище. В Кюстендил учи на бащини разноски и плаща училищна такса, а това показва, че все пак родителите му имат средства за издръжка. Завършва първи курс с добър успех и примерно поведение.

Следващата учебна година записва втори курс, а после трети и четвърти. Сведенията в главните книги се повтарят с изключение на изучаваните предмети. Успешно приключва последната 1900-1901 учебна година и получава нужното свидетелство за учител в началните училища на Българското княжество. Една година учителствува в радомирското село Чуковец.

Но получените знания не го задоволяват и се записва студент във Висшето училище – гр.София (по сетне Софийски университет Св. Климент Охридски”). Няма никакви следи от студентските му години. Дипломира се през 1907г.

За времето до балканските войни не е установено с какво се занимава и къде.

По проучванията на Стойнева и Янчева участва в двете балкански войни с чин подпоручик и адютант на Първа дружина в Тринадесети пехотен рилски полк. Изминава целия боен път на полка от Кюстендил през Кочани – Щип – Радовиш – Струмица – Солун – Дедеагач – Малгара – Булаир. А после се сражава срещу сърбите при Злетовска река и Калиманци. В списъка на офицерите, участници в двете балкански войни, приложен от Дончо Терекчиев в “Историята на Рилци...” под № 25 буквално е записано: подпоручик Захариев, Т. Бойков, адютант на 1-(ва) др(ужина).” Смущава обстоятелството в изписването на името, което би следвало да бъде Харизанов, Т. Захариев, щом като бащата е Захари, видно от главните книги, а не Бойко. Дали е пропуск на Терекчиев, печатна грешка или се отнася за друго лице сега е трудно да се установи. Но единичните и групови снимки, с които разполагаме на Тодор Захариев в офицерска униформа, макар и недатирани и без място на заснемането, ни навеждат на мисълта, че грешката е на Терекчиев, на печатницата или другаде.

По време на Първата световна война, пак по думите на Стойнева и Янчева, капитан Тодор Захариев е командир на рота в Четирнадесети македонски полк и взема участие в бойните действия срещу съглашенските сили. Награден е с офицерски орден за храброст.

След злощастния край за България и на Първата световна война, офицерът-ветеран се завръща в родното огнище. Назначен е учител в Босилеградската прогимназия. В Летописната книга за 1919-1920 учебна година директорът Добри Данев записва: “другари ми бяха Тодор Захариев... П.Н.Сираков...” и други. Вече започват да се носят упорити слухове за предвидената в клаузите на Ньойския договор, сръбска окупация на Босилеградско. Отчитайки слуховете, като предвестник на предстоящата трагедия от 21 септември 1919г. Данев и Захариев предприемат обиколка във всички тамошни села, за да успокоят населението и го предвядат от паника. Връщат се през Милевска планина.

През ноември 1919г. се очаква подписването на договора и почти всички прогимназиални учители я напускат и се отправят за Кюстендил. После, поради забавяне навлизането на сърбите някои се завръщат и остават до последните дни преди унищожаването на Българската босилеградска прогимназия.

Тодор Захариев остава в Кюстендил. От 15 ноември в списъка на учителите в Летописната книга на Девичката гимназия под № 6 е вписан Т. Захариев, като второкласен учител по философия с 6 600 лева годишна заплата. До този момент не е семеен. От 23 февруари следващата година е преместен в Мъжката гимназия. От нейната летописна книга научаваме, че: “22. XII. 1920 година почина учителят при гимназията Т. Захариев.” За неговия жизнен край има прочувствени слова в летописните записки на Босилеградската прогимназия: “А в това време Тодор Захариев, който най-много работи и вложи в тази борба (всички сили), който вярваше, че сърбите ще си отидат... бе заболял от апендисит, бе опериран късно... Почина и покърти целия Кюстендил... Небивало погребение, незаменима загуба...”

Да, загубата е незаменима! Отива си от живота един млад, но многозаслужил за националната кауза босилеградчанин. Свидетелствата за неговия живот и дело са наистина оскъдни. Остават още доста бели страници от една достойна човешка биография, вплетена трайно в съдбата на Босилеградско. Загива тази българска покрайнина, умира и един от нейните най-ярки защитници. Сякаш българска трагедия резонира в неговата лична съдба. И едва ли през живота си той е имал друга по-силна любов от тази към България. С цялата си душа и сърце е болял за нейните тъги и неволи. А толкова малко знаем за него!

Призовавам целокупната българска общественост и най-вече босилеградчани да положат усилия по издирването на повече и по-пълноценна информация за възкресяване името и паметта на този многозаслужил, но забравен български патриот. Поклон пред делото и паметта на Тодор Захариев Харизанов!

И царибродчани са учили в Кюстендил

Кюстендил е четвъртият град в следосвобожденска България след Враца, Шумен и Казанлък, в който времето и нуждите налагат откриването на светско педагогическо училище. Всъщност то е продължител на Врачанското, което е закрито и преместено в нашия град. Съображенията да има таква училище в Кюстендил са от национално естетство и напълно се покриват от следващата училищна дейност. А тя е действително националнополезна, защото през периода 1895-1911г. стотици младежи от всички краища на разпокъсаната ни родина получават образование, умения и навици на сеячи на просвета, култура, прогрес и национална борба.

Сред курсистите от Македония, Одринско, Бесарабия, свободните предели на България има и от Царибродско, тогава в нейните предели. В следващите редове, базирайки се на наличната документация се ангажирам да посоча имената им, датите на раждане, родните места, времето на обучение и други сведения. Подреждането на имената по азбучния ред на селищата, а вътре в тях по азбучен ред на собствените имена. Точния им брой и имена едва ли някога ще узнаем. Главните списъци (книги) и свидетелства за завършен курс и учителска правоспособност пазят имената на деветнадесет души. Различията в датировката и имената им посочвам в скоби.

Ето и самото подреждане: 1. Георги Попниколов Попстанков, роден в село Болев дол на 25 окт. (25 дек) 1873., (I-III) курс (к.) 1893-1896 учебни години (уч. г.); 2. Младен (Миладин) Цветков Величков

– р. с. Власи на 24 дек. 1874г., I-III к. 1893-1896 уч. г., изключен по неизвестни причини и завършва в Силистра, явява се на изпит в Кюстендил и добива свидетелство за завършен курс (св. за зав. к.) № 39, 13 септ. 1900г.; 3. Илия Гълъбов Попангелов, р. с. Габер на 5 юли 1874г., I к. 1892-1893 уч. г. напуснал доброволно; 4. Найден Киров Ранчов – р. с. Градине (Градина) на 8 ян. 1880г., I-III к. 1893-1897 уч. г.; Костандин Гогов Мадов – р.с. Долни Криводол на 8 ноем. 1878г., I-III к. 1895-1898 уч.г.; 6. Петър Димитров (неустановено фамилно име) – р.с. Драгоил на 26 юни 1875г., завършва Държавното духовно училище – гр. Самоков, но се явява на държавен изпит в Кюстендилското педагогическо училище и получава свидетелство за учителска правоспособност (св. за уч. пр.) № 19, 31 май 1896г.; 7. Дойчо Димитров (неустановено фамилно име) – р.с. Комщица на 5 ян. 1877г., I-IV к. 1896-1900 уч. г., св. за зав. к. № 4, 23 юни 1900г.; 8. Никола Киров Станчов – р.с. Ропот на 25 (27) март 1876г., I-II к. 1893-1894, 1895-1896 уч. г. (липсва по-нататък); 9. Анто (Антон) Гогов Мадов – р.с. Славиня на 20 (25) дек. 1879г., I-III к. 1895-1898 уч. г., св. за зав. к. № 3, 29 юни 1898г.; 10. Георги Джуров Яначков – р.с. Славиня на 20 юли 1876г., I-III к. 1893-1896. уч. г. има св. за зав. к. (не са посочени номера и датата); 11. Георги Костов Иванов – р. с. Славиня на 17 март 1891 г., I-IV к. 1905-1909 уч.г. има св. за зрелост без посочване номера и датата; 12. Делчо Васов (Васев) Манчов – р. с. Славиня на 14 окт. 1878 г., I к. 1895-1896 г., напуснал по неустановени причини; 13. Никола Костов Иванов – р. с. Славиня на 6 дек. 1876 (1877) г., I-III к. 1895-1898 уч. г., св. за зав. к. № 35 13 септ. 1900г.; 14 Петър Джуров Яначков – р. с. Славиня на 11 май 1893 г., I-III к. (няма данни дали завършва и къде); 15. Ташко Костов Мадов – р. с. Славиня на 18 апр. (15 авг.) 1979г., I-III к. 1895-1898 уч. г., св. за зав. к. № 8, 29 юни 1898г.; 16. Георги Алексов Иванов – р. гр. Цариброд на 9 март (15 апр., 9 дек.) 1875 г., I-III к. 1892- 1895 уч. г., св. за зав. к. № 2, 29 юни 1895 г.; 17. Михаил Иванов Манчов – р. гр. Цариброд на 22 (25) дек. 1878г., I-III к., 1894 –1898 уч. г. за зав. к. № 36, 13 септ. 1900 г.; 18 Рангел Димитров Нонев (Монев) или Ангел Димитров Йонев (Нишавски) – р. гр. Цариброд на 6 септ. 1874г., I-III к. 1891-1894 уч. г., св. за зав. к. № 6, 29 юни 1895 г. и св. за учит. пр. № 26, 31 май 1896 г.; 19. Тодор Златанов Петров – р. гр. Цариброд на 25 ян. (февр., март) 1876 г., I-III к. 1893-1894, 1895-1897 уч.г.

Значи по родни места курсистите са от: Славиня – 7, гр Цариброд – 4 и селата Болев дол, Власи, Габер, Градина, Долни Криводол, Драгоил, Комщица и Ропот по един. От тези селища – Габер, Драгоил, Комщица и Ропот, остават в границите на България, а останалите са под сръбска власт. Прави впечатление, че броя на царибродчани обучавани в Кюстендил е значително по-малък спрямо тези от Босилеградско, които са 108, и то само от окупираните селища. Покрай слабата документална обезпеченост, която е валидна и за другите райони, причината трябва да се търси и във вероятността царибродски младежи да учат в други средни училища на страната и най-вече в София, като най-близка до Царибродско. Иначе царибродската общественост не би могла да отговори с пълноценно участие в общобългарския образователен процес.

Главното занимание на родителите на учащите се е: земеделие в 13 от случаите; дърводелство и дюлгерство – 2; бакалия – 1; свещеник – 1; починали родители – 1; и непосочено занятие – 1.

Успехът на повечето курсисти е добър и много добър. Всички те без изключение посочват в съответните графи на документите източноправославно вероизповедание и българска народност. Бащините и фамилните имена окончават на “-ов” и “-ев”. Тези подробности още един път категорично свидетелствуват за генетическия и народностен корен на царибродчани. А той е единствено български.

Тодор Димитров

XI международен детски Великденски фестивал по чупене на яйца – сбъдната мечта!

Най-после вече можем да кажем, че мечтата на организаторите на Великденския турнир по чупене на яйца, той да прерасне в постоянна международна детска манифестация която на Великден да събира децата от балканските страни в духът на високите морални ценности на християнството и новите европейски стремежи за сближаване и развитие на трансграничното сътрудничество в областта на културата – е постигната!

Тази година на Великден, 502 деца от Сърбия, България, Македония и разбира се, най-много от Босилеград, два дни се състезаваха за най-здрavo, най-оригинално и най-красиво яйце! Два дни си гостуваха, другаруваха и се забавляваха! Два дни Босилеград беше в центъра на вниманието и години наред това събитие ще живее в спомените на децата дори и когато те пораснат!

Хубавите неща трудно стават. В КИЦ-а седмици наред се работеше по организацията на фестивала. Правене на проекти, писане на десетки писма, покани, молби, телефонни разговори, търсене на спонсори, пътувания, обяснения... и какво ли не още. Борба за разбирателство, помощ, съпричастност... И твърдата решеност на екипа на КИЦ-а, който задвижи всичките си възможности и особено благодарение на неуморимият Александър Димитров, успяхме да се преборим и с двете държави и да го проведем. За радост на децата и в интерес на големите идеи които заложихме в реализацията на този проект.

Фестивала нямаше да се проведе без разбирателството и подкрепата на спонсорите: г-н Владимир Кисьов председател на Столичен общински съвет София; г-н Стефан Ботев председател на Постоянната комисия за за децата младежта, спорта и туризма към Столична община; Програмен директор на БНР г-жа Поля Станчева; Национална кабелна телевизия СКАТ и водещия Никола Григоров; Министерството на младежта и спорта; Фондация на БНК "Всичко за децата"; Народно събрание на Република България; Президентство на Р България; председателят на ВМРО г-н Красимир Каракачанов; частна фирма за внос на играчки МНС-69 от София; Общините: Дупница, Кюстендил, Перник, Раднево, Самоков, Радомир, Благоевград и Босилеград; г-н Александър Тасев частен бизнесмен от Кюстендил; студио "Дебют" с ръководител Лозен Йорданов и Драматичен театър Кюстендил; семейство Димитрови от Босилеград; директорът на основното училище в Босилеград г-н Методи Чипев; почти всички частни фирми в Босилеград с изключение на две-три и може би най-важното: гостоприемните босилеградски деца и родители на които гостуваха над 150 деца от Сърбия, България и Македония!

На всички тях още веднъж голяма благодарност!

На 9 април в Босилеград пристигнаха 37 деца от Ниш и Алексинац с ръководителите им. Техните разноски по пътуването пое община Ниш, а организацията – Дружество за защита и усъвършенстване на менталното здраве на децата и неправителствената организация "Отворени клуб" от Ниш. На другия ден заедно с над 70 босилеградски деца те участваха в екскурзията Босилеград – Рилски манастир където се срещнаха с връстниците си от Македония и България. Там пристигнаха 12 деца от Скопие благодарение на босилеградското земляческо сдружение, а от България 97 деца от градовете: Раднево, Самоков, София, Перник, Радомир, Дупница и Благоевград. Там ги чакаше екип на Българска национална телевизия и Българско национално радио и всички деца получиха торбичка с подаръци. На връщане в кметството на Дупница ни посрещнаха с кратка поздравителна реч и нови подаръци за децата. В препълнения Драматичен театър в Кюстендил пред над 600 деца, във великолепна атмосфера, студио "Дебют" изпълни за тях "Великденски спектакъл" и късно вечерта, след изтощителните митнически проверки, Босилеград гъмжеше от деца в изчакване на Великденското събитие.

От поканените само общинските власти в Козлодуй и Кюстендил не се постараха да изпратят деца за участие на фестивала за което искрено съжаляваме.

Благодарение на ангажирането на кмета и общински съветник на с. Бистър Горан Петков, деца от Бистърския и Тлъминския район за втори път участваха в състезанието. Транспорт за тях пое община Босилеград.

Наградния фонд на турнира бе на стойност над 7000 евро във вид на детски фланелки, играчки, ученически пособия, сувенири, награди... На финалния ден представител на кабинета на Президента на Р България Георги Първанов, представители на Народното събрание г-жа Силвия Нейчева и Росица Станимирова донесоха още подаръци и поздравително писмо до председателя на КИЦ в Босилеград г-н Иван Николов. Подаръците от Президента и община Дупница бяха запазени и после разпределени във вид на Великденски подаръци на учениците от училищата в селата Белут, Гложйе, Горна Любата, Долна Любата, Горна Лисина и Долна Лисина.

На 11 април преди обед помещенията на КИЦ-а едвам побраха наплива на петстотинте деца подаващи заявките си. Всяко дете трябваше да се запише, да си донесе яйце с което ще се състезава, да получи брой, да си получи подаръците... Екипът на КИЦ-а и помощниците Александър Ковач, Стоян Александров и десетината момичета и момчета от Гимназията в Босилеград едва смогнаха да посрещнат всички.

Следобед в училищния двор бе официалното откриване. Отец Йоан освети яйцата, а квалификационите борби се проведоха на две сцени в училищния двор. След тричасови елиминации, след много радост, смях и понякога сълза останаха 64 яйца които влязоха във финала за 12 април. Губещи нямаше, още при записването децата получаваха тениска с надпис “XI международен великденски турнир”, балони и лакомства.

Вечерта в кино-залата на Културния център бе изнесен великолепен концерт от хумористични изпълнения, народни песни и танци, спортни и латиноамерикански танци в изпълнението на елитни танцови състави от София, както и разкошно фойерверк шоу в центъра на града.

На 12 април финалната част на турнира продължи в кино-залата на Културния център. На специално украсената сцена започнаха финалните борби. Препълнената зала с нетърпение очакваше победителя. Богата културна програма съпътстваше финалните борби след много страсти, емоции и любопитство. Публиката непрекъснато ръкопляскаше на победителите и на изпълнителите на културната програма от София, Кюстендил и Благоевград.

Първото място спечели Никола Стоименов от Райчиловци който на финала пребори Георги Вангелов от Раднево, а две равноправни трети награди взеха Александра Стойнева от Босилеград и Силвия Василева от Райчиловци. Победителят Никола Стоименов взе голямата купа, златния медал и голямото спортно колело, както и други награди от спортни велосипеди, ролери, уокмени, сладкиши, учебни пособия, спортни аксесоари. Георги Вангелов от Раднево си тръгна със сребърен медал, купа, малко спортно колело, докато Александра Стойнева и Силвия Василева от Босилеград и Райчиловци, взеха бронзовите медали и куп други награди. Община Босилеград обезпечи 4000 динара парична награда за първо място, 3000 за второ и по 1500 за трето и четвърто. Медалистите получават и специална награда от Български национален комитет от Перник “Заедно за децата” – разкошна десетдневна летна почивка от 30.07. до 08. 08. в турския курорт Кушадасъ с разглеждане на Птичия остров, Ефес, гроба на Дева Мария, град Селджук, фабриката за маркови дрехи в Соке, Измир, вечерни занимания и разбира се, много плажове.

Наградата за най-оригинално яйце получи Никола Йованович от Ниш, а за най-красиво изрисувано яйце спечели Виктор Божиновски от Скопие.

На томболата Бояна Георгиева от Босилеград спечели главната награда – спортен велосипед.

Тук е мястото да се благодарим на всички спонсори които подпомогнаха провеждането на фестивала, на Александър Димитров който блестящо се справи с организационните задачи, но и на прекрасните момичета от Гимназията в Босилеград, на Ковач, Цоре, Денис и всички други които от сърце помогнаха провеждането на този фестивал.

За съжаление, фестивала и този път не мина без проблеми. Имаше хора които искаха да хвърлят сянка върху този светъл християнски празник. Като че ли на някои не им се нравеше подаръците от България да дойдат до предназначението им. Трябваше пак да ги пренасяме по типично балкански начин – по околоръстния, не по правия път. И което е още по-абсурдно: само Културния център в Босилеград от многобройните участници от три страни си поиска наема от 7200 динара за ползването на кино-залата! Провеждането на фестивала изнесоха хора и институции които се раздаваха, които ги обединяваше любовта към децата, които гледат напред и искаха да направят нещо добро и хубаво за Босилеград, за мира, разбирателството между народите. И обратно, отказаха да участват ония от които това най-малко трябваше да се очаква очаква.

Радко Стоянчов

Стара българска сватба на Умни петък в Босилеград

Умни петък е първия петък след Великден и на този ден в Босилеград е традиционен събор. КИЦ “Цариброд” в Босилеград на този ден винаги подготвя съответна програма на открито в духът и традициите на босилеградчани. Тази година благодарение на познанството ни с известният самоковски културен радетел Георги Божилов – Гебо, в Босилеград се представиха две фолклорни формации от Самоков.

“Самокови” е женска певческа група с художествен ръководител Лиляна Несторова която пред босилеградската публика на отворена сцена в училищния двор се представи с патриотични, стариградски и автентични песни от Самоковския край. Особен интерес предизвика фолклорната група от самоковското село Широки дол, които изпълниха народния обичай “Стара българска сватба”. В изпълнението участваха двадесетина души като най-възрастният бе на 77 години, а най-младият на 55. Иначе фолклорната група е основана преди 35 години и е участвала на много фолклорни фестивали и събори в България чужбина и е носител на многобройни медали и признания. Самоковлии показаха, че за свежестта на духа няма значение на колко години е човек. Преди това, участниците в програмата минаха по централните босилеградски улици в народните си носии, а част от предвидената програма изпълниха в тържественото дефиле с автентична музика на гайда и танци от Самоковско. Самоковлии предизвикаха голям интерес сред босилеградчани със своите пъстри народни носии и автентичния фолклор, а особено със стария народен обичай “Българска сватба”. Още веднъж благодарим на Георги Божилов – Гебо за представянето на самоковлии пред босилеградска публика както и на рекламно-импресарската агенция агенция “Гебо” която беше спонсор на събитието.

И този път директорът на основното училище Методи Чипев се отзова на молбата и разреши ползването на училищната кухня за посрещането на гостите където подготвихме шведска маса за гостите, музика, песни и танци и много смях

Радко Стоянчов

“Балканска мозайка” в Босилеград

Неправителствените организации КИЦ “Цариброд” в Босилеград и СООРІ и група МОСТ от Белград в рамките на съвместния тригодишен проект финансиран от Европейската комисия с участието на танцови състави от София и Сурдулица реализираха богата културна програма на 1 май т.г.

Най напред в салона на КИЦ-а бе открита изложба на картини и уникални предмети на местните любители художници Александър Захариев – Казмир, Станислав Тодоров, Асен Митрев и Здравко Георгиев, а след това на открито, в училищния двор пред около 500 посетители, танцовият състав “Витоша – София 6” от София с художествен ръководител Нестор Несторов, танцовият състав “Власина” от Сурдулица с прекрасната художествена ръководителка Марияна която за само два дни успя да организира групата си и да дойде в Босилеград, и нестинарска група на семейство Манолови от София изпълниха български и сръбски народни танци, и за първи път в Босилеград, “Нестинарски танц” – с боси крака върху разгорещена жар.

На бината в училищния двор бяха опнати знамената на България, знамето на Европейския съюз и на Сърбия и Черна Гора. Откривайки програмата Александър Димитров поздрави гостите и напомни, че Европейския съюз току-що е разширен с група нови държави и изрази надежда, че в скоро бъдеще и България и Сърбия и Черна Гора ще се срещнат там където им е мястото – в голямото семейство на Европейските народи.

Гости от Белград бяха представители на СООРІ и група МОСТ г-жа Любица Торвинен и г-жа Войслава Томич, както и специални гости от Европейската комисия г-жа Мария Янчич и г-н Богдан Гавански. Всички останаха изключително доволни от богатството на българският и сръбският фолклор и непрекорната организация на програмата.

Това обаче беше една от най-трудно организирани културни програми защото някой като че ли съзнателно се опитваше на всяка цена да я провали.

Два дни преди да се проведе “Балканската мозайка” танцовият състав от Владичин Хан банално отказа участието си, а веднага след това и директорката на Културния център в Босилеград Славка Накева, също без обяснение, не разреши на танцовия състав от Босилеград да се представи пред гостите и босилеградската публика. Това накарва КИЦ-а частично да преустанови програмата и да потърси алтернативни решения, но накрая всичко свърши по най-добрия начин.

На събитието пак го нямаше кмета на Босилеград Владимир Захариев което донякъде обяснява и поведението на директорката на Културния център която му е почти подчинена. В цялата тази коварна игра целите си личаха отдалеч: първо, някой съзнателно искаше да провали КИЦ-а в

организирането на едно такова мащабно културно мероприятие, и второ, да се демонстрира сръбска “гордост” и еническо “национално достойнство” пред представителите на Европейската комисия които иначе са сред отговорните по финансирането на подобни културни програми. Вместо да използват тяхното присъствие за да ги запознаят с проблемите и нуждите си, да споделят опит и да научат нещо, босилеградските “културтрегери” направиха всичко възможно да провалят събитието организирано от КИЦ-а. Което никак не им попречи три дни след това с ръководството на “Матицата на българите в Сърбия” да отпътуват в София и да хленчат пред Агенцията за българите в чужбина и Народното събрание, за да искат пари и помощ да може босилеградският танцов състав да участва на фолклорния фестивал в Каварна за да се представи с неизбежните танцове от “Лесковашко Поморавие”.

В съвсем приятелска атмосфера гостите от София и Сурдулица продължиха “второто полувреме” с шведска маса, много музика и танци в пространната кухня на основното училище. След като със затаен дъх видяха “Нестинарския танц” на който нестинарското семейство Румен, Мая и Огнян Манолови изпаднаха в транс и влязоха в огъня под звуците на нестинарското хоро и с боси крака заиграха върху жаравата, след като Румен пренесе няколко деца през “очистителната сила” на огъня “за здраве”, всички се разотидоха изумени от силното изживяване и с пожелание пак да дойдат в Босилеград.

В-к “Братство” отново изпадна в дребनावост и не отрази това културно събитие. Разбираемо е – “Братство” не може да се обяви против медийната картина която създаваше в миналото за КИЦ-а в Босилеград.

Иван

Николов

Семинар за българските организации извън България

На 17 април 2004г в гр. Баня (близо до София) в хотел Палас се проведе Семинар под название “Участие в европейски програми на български етнически общности от Албания, Молдова, Република Турция, Република Хърватия, Румъния, Сърбия и Черна гора и Украйна”.

Организатор на семинара беше Министерството на външните работи на Република България. От страна на МВНР участваха Иван Петков, заместник-министър на външните работи; Христо Георгиев, директор на дирекция “Европа I” в МВНР; експерт Георги Юруков; Димитър Икономов, директор на дирекция “Европа III” в МВНР; Павлин Тодоров, директор на дирекция “Комуникационна стратегия”; Милен Керемедчиев, координатор на пакта за стабилност в ЮИЕ за България както и Митко Маринов ЗММ консултант.

На семинара присъстваха представители на български организации в чужбина и то от: Хърватия - Рашко Иванов и Мария Весел; Сърбия и Черна гора – Петър Василчин, Ангел Йосифов, Драголюб Нотев; Николайча Манов; Пене Димитров, Иван Николов; Албания – Хаджи Пируши, Исмет Толя, Борис Цварко; Украйна – Лариса Савченко; Турция – Христо Копано, Любен Чалмов, Милко Печатиков, Любен Шестаков; Молдова – Татяна Стоянова, Николай Русев; Румъния – Бояна Берки, Михаела Дешлиу, Петър Ранков, Карол Матей – Иванчов, Николай Марков.

В уводното си слово зам.министър на МВНР Иван Петков каза:

“Скъпи сънародници, радвам се да ви приветствам за добре дошли на българска земя! Благодаря ви за интереса и готовността да се отзовете на нашата покана, за да може днес заедно да обсъдим възможностите, които европейските програми предоставят за подпомагане на вашата дейност в Албания, Р Молдова, Р Турция, Р Хърватия, Румъния, Сърбия и Черна гора и Украйна. За нас вашето участие в тази инициатива на МВНР означава много, защото наред с формалните средства на политически и дипломатически двустранен диалог, вие, представителите на българската диаспора, сте подкрепата и лицето на страната ни в другите държави.

Изминалата година беше изключително динамична за България във външнополитически аспект и за наша радост огромните усилия, които страната ни положи, се увенчаха с успех. От началото на 2004г. страната ни е председател на ОСС-е, една важна отговорност, а само преди по-малко от месец, България официално стана член на НАТО – изключително важна крачка в утвърждаването ни като важен евроатлантически партньор на международната сцена.

На 22 март т.г. Съветът на министрите на външните работи на страните-членки разгледа и прие предложението на Европейската комисия за Финансовия пакет за подпомагане на Република България за периода 2007-2009г., а от своя страна българското правителство се ангажира с приключване на преговорите за членство в ЕС през 2004г., не по-късно от края на мандата на настоящата Европейска комисия. Друг успех за европейската интеграция на България бе определената от Европейския съвет в Брюксел в края на миналата година дата за присъединяване на България в ЕС, а именно – януари 2007г. Това показва, че страната ни е в състояние бързо и ефективно да се подготви за членство. И аз вярвам, че ще се справим.

В регионален аспект България е важен политически фактор и източник на стабилност в Югоизточна Европа. Страната ни успя да постигне през последните години допълнителни възможности за стабилизиращо влияние върху процесите в ЮИЕ. Погледнато в друга светлина, напредъкът на съседните на България държави към просперитет и интеграция в евроатлантическата демократична общност е успех и за нашата страна. Ето защо България ще продължи да работи за утвърждаването на своята водеща роля в общия процес на интеграция на ЮИЕ в европейските и евроатлантическите структури.

Страната ни дава значителен принос за укрепване на регионалното сътрудничество и развитие чрез активна и конкретна работа в регионални инициативи като ПСЮИЕ (процес за сътрудничество в ЮИЕ), Пакта за стабилност, ОЧИС, Дунавското сътрудничество и др. Тези инициативи ще спомогнат за постепенното формиране на качествено нова обстановка в региона, която ще позволи пълноценното му интегриране в Европа и света.

Неизменен приоритет на българската държава остава грижата за българските граждани и за етническите българи, живеещи на територията на близките страни. Ето защо в рамките на евроатлантическата интеграция на страната, България подкрепя и ще продължи с всички налични сили да подкрепя организациите на българските общности в Р Турция, Р Хърватия, Р Молдова, Румъния, Албания, Украйна, Сърбия и Черна Гора, държави, в които те са особено активни. През последните години България усърдно работи и ще продължи да провежда активна политика в подкрепа на правата на българското национално малцинство, а това включва съхраняване и утвърждаване на неговата идентичност. Диалогът с българската диаспора посредством организациите за българските общности е и крайъгълен камък по пътя на все по-активно представяне на страната в останалия свят.

Вървейки по пътя към пълно интегриране в ЕС, България ще помага със своя опит и на страните от Източна и ЮИЕ. С оглед на вече натрупаната практика на страната ни в кандидатстване и участие по европейските предприсъединителни програми и инициативи, нашите експерти могат да ви бъдат полезни със своите познания за това как най-рационално да се подготвят и реализират европейски проекти и помощ. Вие, представителите на българските общности в тези държави, сте първите, на които считаме, че този опит ще бъде изключително полезен, а чрез вас ние можем да предадем от натрупаните познания в процеса на присъединяване към ЕС и на страните, в които живеете.

Чрез вашата активна работа днес и утре във форума, ние се надяваме да успеем да предадем част от опита на България в областта на европейските програми, опит, който вие във вашата страна ще предадете на представителите на българските общности.

Желая ви ползотворно участие в двудневния форум и успех!”

В продължение на семинара експертите на Външно министерство нагледно представиха как трябва да се правят програми по различни програми (Леонардо да Винчи и Сократ, TACIS, Tempus, CARDS, МЦИМКВ, Програмата ФАР и др.)

Представителите на българските организации извън България представиха своите етнически общности и споделиха своя опит при правенето и конкурирането по подобни проекти.

Иван Николов

Стаменко Пашов - Менчо на 75 години

Читалище “Асклепион” и Съюза на българските автомобилисти в Кюстендил на 14. 05.2004г. в Килийното училище в Кюстендил отбележиха 75 годишнината на Стаменко Пашов потомък на известната фамилия Пашови от село Извор. Баща му е близък приятел с поета Емануил

Попдимитров, а дядо му, чието име носи, е народен представител от Босилеград в XVI и XVII Народно събрание.

Стаменко Пашов по образование е юрист, а по призвание – спортист, общественик гражданин. Голямата му любов са моторните спортове. Членува в международната автомобилна организация ФИКК. Участвал е в български екипажи в международни състезания в Англия, Португалия, Франция, Унгария и др. страни. Той е един от възобновителите на модерния мотоциклетен спорт в Кюстендил, носител е на множество награди, отличия и звания.

Будната му гражданска съвест реагира с публицистично перо на жизненоважните за Кюстендил обществени, културни и спортни проблеми. Автор е на книгата “Ритми от сърцето”.

На честването на 75 годишнината от живота му присъстваха и представители на КИЦ “Цариброд” в Босилеград.

Мая Николова

Вечер на Западните покрайнини в Брезник

КИЦ “Цариброд в Босилеград, Национален комитет за Западните покрайнини, Национална кабелна телевизия СКАТ и Читалището в град Брезник организираха вечер на Западните покрайнини.

Със съдействието на любезните домакини, по вече утвърдения сценарий, проф Лозан Митев, д-р Валентин Янев, историк Ангел Джонев, Иван Николов, историк Васил Василев и Силвия Трендафилова в читалището на Брезник пред около стотина брезничани говориха за историята, културата, икономиката и изобщо положението на българите в Западните покрайнини. Беше излъчен филмът “Родени българи” на Силвия Трендафилова. След това гостите отговаряха на въпроси на домакините които ги изслушаха с голямо внимание и съпричастност. Певицата Костадинка Танчева изпълни български народни песни. Събитието бе уважено от кмета на Брезник. Иван Николов, председател на програмния съвет на КИЦ-а в Босилеград проведе разговори с представители на читалището и кмета на Брезник. Домакините изразиха готовност да гостуват в Босилеград и безвъзмездно да изнесат културни програми. На тръгване подариха книги на КИЦ-а в Босилеград за миналото и настоящето на Брезник.

Училището и читалището са извори на духовността в Брезник. Църквата “Света Петка” е най-старото духовно и просветно огнище в Брезник. В магерницата на черквата по турско време е основано първото килийно училище което през 1858 век се заменя с нова училищна сграда и взаимно светско училище. С увеличение на броя на учениците се наложило да се построи нова училищна сграда. Учителите от Брезнишкото училище през 1870 година са в основата на създаването на читалище “Просвещение”. Една от основните му дейности е била театралната самодейност. По-късно е построен и театрален салон в който са изиграни много пиеси. Брезнишките самодейци са играли заедно с артистите Кръстьо Сарафов и Петко Атанасов.

Известният брезничанин със световна слава Стоян Миленков се е занимавал с литература, актьорско майсторство и музика и неведнъж е огласявал сцените на Париж, Виена, Сърбия и Турция.

Вечер на Западните покрайнини в Годеч

По същия начин на 14 май бе проведена четвъртата вечер на Западните покрайнини и в Годеч. Почти същият екип, но сега с участието и на председателя на Хелсинкския комитет за защита на българите в Сърбия и Черна гора, Зденка Тодорова, пред около двеста посетители в читалището в Годеч беше представено положението на българското малцинство в Западните покрайнини. Годечани също с голямо внимание проследиха почти двучасовата програма, а от Босилеград дойдоха още Димитър Димитров Треперски и Драголюб и Жаклина Иванчови.

Заедно с изказванията на д-р Валентин Янев, проф. Лозан Митев, Зденка Тодорова и Иван Николов, Велин Кирилов и Йонка Пенчева прочетоха стихове от стихосбирката “Послание към Тангра” на Иван Николов, а певицата Даниела Величкова от Национална телевизия СКАТ и Годечкият танцов състав изпълниха богата културна програма.

XI ученическо състезание на Швейцарските учители

Олимпийския клуб Националната спортна академия (НСА) “Васил Левски” на 15-16 май т.г. организира XI ученически състезания посветени Швейцарските учители. Състезанието се проведе в дисциплините: футбол на малки врати, баскетбол, волейбол, теглене на въже и атлетика.

Тази година се състезаваха ученици от София, Брезник и Кюстендил. На състезанието бяха допуснати и 9 босилеградски ученици които пристигнаха в организация на КИЦ “Цариброд” в Босилеград. Те се представиха отлично и се завърнаха с медал и специална грамота на Български олимпийски комитет за достойно представяне. НСА пое разноските за участието им и ги настави в хотела на НСА. Босилеградски ученици за втор път участват на този турнир.

Иначе турнирът се организира в чест на дванадесетте швейцарски учители които през 1894 година идват в България и започват да преподават гимнастика в училищата по определена методика.

Техните имена са: Д-р Жорж Ремю лекар в София; Жак Фардел учител в Казанлък; Луи Айер учител в Лом, Русе и Силистра носител на кръста за Храброст; Даниел Бланшу учител в Кюстендил и София, основател на гимнастическото движение Юнак в Македония и Одринско; проф Оден преподавател в Софийски университет; Шарл Дюванел учител във Велико Търново; Виктор Роберти учител в Силистра и Бургас; Шарл Шампо учител в София, първият участник на България в Олимпийските игри на новото време 1896г. в Атина; Алоиз Бюнтер (Папа Бюнтер) учител във Варна, голям деятел на юнашката организация; Жорж де Реджибюс учител във Варна; Август Векер учител в Пловдив и Емил Кюпфер учител в Габрово.

По повод 39 години от смъртта на Йордан Захариев

Граждански комитет “Памет” от Козлодуй и КИЦ “Цариброд” в Босилеград организираха земляческа среща в Босилеград по повод 39 години от смъртта на знаменития босилеградски учен. 22 козлодуйчани, повечето потомци на босилеградските преселници дойдоха в Босилеград и гостуваха на роднини и познати. Дъждовитото време попречи програмата да се реализира изцяло, но общо взето, гости и домакини останаха доволни от срещата.

Представителите на гражданския комитет “Памет” се срещнаха с кмета и зам. кмета на Босилеград. Бе обсъждано участието на босилеградчани на тържествата по повод Ботевите дни в Козлодуй, както и инициативата на академик Йордан Захариев да се сложи паметна плоча в Босилеград.

Мая Николова

За новия и стария стил в празничния календар на българите.

Често се допускат грешки при преминаването от стария към новия календарен стил. Как да се избегнат те?

Новият стил – Григорианският календар, е въведен в някои държави през 1582г. с цел да коригира стария календар на Гай Юлий Цезар (Юлианския календар), тъй като астрономите са установили, че пролетното равноденствие се е изместило с 10 дни. Така с календарната реформа на папа Григорий XIII след 4 октомври 1582г. идва не 5, а 15 октомври 1582г.

Този нов стил в различните страни е въведен по различно време. В България това е направено през 1916 година. Така след 31 март 1916г. по стария стил идва 14 април 1916г. по новия, а датите от 1 до 13 април 1916г. не съществуват. Преминаването от дати по стария към дати по новия стил за България става по следния начин:

От 4 октомври 1582г. до 28 февруари 1700г. включително, за да се получи датата по новия стил, се прибавят 10 дни.

От 29 февруари 1700г. включително, за да се получи датата по новия стил, се прибавят 10 дни.

От 29 февруари 1800г. до 28 февруари 1900г. включително за изчисляване точната дата по новия стил се прибавят 12 дни.

От 29 февруари 1900 до 31 март 1916 включително, за да се определи датата по новия стил, се прибавят 13 дни.

Всяко друго изчисление води до грешки.

Българските празници са два типа – постоянни и променливи.

Постоянните са с точно определени дати и не се променят през годините. Променливите празници в българския календар са свързани с Великден и затова лесно могат да се преизчислят за всяка следваща година.

Възкресение Христово (Великден) се чества според постановленията на Първия вселенски събор в Никея през 325г. и винаги се пада в първия неделен ден след пълнолуние, след пролетното равноденствие и след еврейската Пасха. Затова Великден в българския календар е в периода от 4 април до 8 май.

Някои летни празници през май

1 май Еремия

Старите хора наричат първия ден на месец май Еремия (Ирминден) или Зъмски ден (Змийски ден) и казват, че който в този ден работи полска работа ще бъде ухапан от змия през лятото.

Сутринта на празника стопанката на дома, заедно с другите жени в къщата – снахи, дъщери и децата, вземат маши, ръжени и тенекии, чукат с тях и обикалят двора от “изгряло слънце” към “залез”, като викат: “Бягайте змии и гущери, че днеска е Еремия! Ще ви връзва с ремъци, ще ви дере с кремъци!” Жените влизат в зимника, обхождат кошарите, обора и хармана и вярват, че през лятото нито една година няма да ги полази.

В някои селища на тоя ден извършват обряда “гонене на змей”. Хората вярват, че ако в селото има змей, той спира облаците и не вали дъжд. Затова мъжете устройват изгонване. Това става нощно време, когато няколко мъже, съблечени “дибидюс голи”, въоръжени със сопи, започват от източния край на селището и завършват в западния, като мушкат и удрят навред, за да изгонят скрилия се змей. След обхождането на селото мъжете вкупом се изкъпват в течашката вода и вярват, че дъждът вече няма да заобикаля тяхното селище.

На Зъмски ден моми и ергени тъпчат с боси нозе кал за глинени съдове. А като привършат, отиват в полето да берат див чесън, който носят в къщи, за да ги пази от зли магии и змийски погледи.

В земите по долното течение на река Тунджа хората на тоя ден сеят зелето и наричат: “Както се свиват змиите, тъй да се свиват и зелките”. Така те ще станат стегнати и здрави. В някои родопски селища Ирминден се почита за опазване от вълци, затова ловците в този ден хващат малки вълчета от леговищата им, развеждат ги от къща в къща, а стопаните ги даряват с вълна, брашно, стар боб и дребни пари. В някои селища правят и каркъм – стригане на овцете, което завършва с обща трапеза за овчарите.

6 май Гергьовден

Гергьовден води своето начало от древен езически празник, свързан с пасишното отглеждане на овцете и козите и с тяхното първо задояване. “Георгиус” идва от старогръцки и значи “земделец”.

В източна България вечерта преди празника обикалят нивите, за да прогонят житомамниците, после играят три леви хора, “къпят се в роса” за здраве, берат крушови клончета и коприва, с които кичат вратите на дома, хамбара, зимника, обора и кошарата, палят свещици и по три глътки “мълчана вода” пият – за лек.

За празника месят най-различни хлябове – кръсташки, овчарки, колаци и кравайчета или специален кравай за Св. Георги, който се прави от невястата на дома. Той е кръгъл по форма и отгоре се полага кръст от тестени пръчици, чиито краища са завити. В средата на кръста се слага малка топчица от

тесто, обкръжена с тестен венец. Между стените на кръста има положени четири кравайчета, а кръстът е обкръжен с "несклопена ограда" – полукръг от тесто, назъбчен с огрибката.

Стопанинът коли и гергьовденското агне, разбира се, след като го захрани обредно и закичи с гергьовденски венец – от черничева пръчка и коприва, увити с червен конец. "Къносва" на кръст лицата на децата с кръвта, за да са здрави и зли очи да не ги урочасат. А костите на изяденото агне заравят в мравуняк, за да се множат овцете като мравките.

След празничните трапези цялото селище се събира на хорището където младите се теглят на кантар, люлеят се на люлки за здраве и играят ситни, скокливи хора, за да се множат животните и да расте нависоко житото.

12 май Герман Градушкар

Градушкарите в българския народен календар са четири, но първият и главен градушкар, празнуван на 12 май, е Герман (от старинното тракийско "герм" – горещ).

На градушката е отредено първенство за умилюстивяване на Германа-градушкар. Тоя ден никой не работи полска работа. И ако някой се осмели, хората насила го спират, разпрягат воловете, а колата потрошават на парчета, за да предпазят селото от поразите на грешника. Старите хора разправят, че град правят мъртвите на оня свят, и то грешниците, и го трупат на купове, откъдето дядо Господ взема ледени зърна и бие с тях грешниците на земята. Герман-градушкарят изпращал глух старец да води градушката, като му наръчал: "Води я там, дето вчера не си ходил!", пък той чувал "Води я там, дето вчера си ходил – загуи град бие там, където е удрял и по-напред. Облакът с градушката се предвождал от кръстат орел. Хората като видят такъв облак, гърмят с пушка срещу него, та плашат орела да заведе облака на друго място. А когато започне да вали град, вземат брадва и нож и ги поставят на земята с остриетата нагоре, за да пресекат града на дъжд. Също, за да престане градушката, нареждат на някое момче и момиче, които са първаци или изтърсаци от две нероднински семейства, да глътнат едновременно по едно ледено зърно. После те стават побратим и посестрима.

В миналото на тоя ден момите правели Германчо – кукла от кал, над която извършвали всички обреди, както над умрял човек. Куклата изработвали старателно с всички човешки части и ония атрибути, които определят човека като мъж, че е "грехота, ако не личи това". Полагали го на турска керемида, окичен с цветя, а след оплакването го заравяли край реката или на кръстопът – вън от селото. И вярвали, че Герман градушкарят няма да дойде.

20 май Спасовден

Голям празник е това, шарен празник – ден на св Спас, защото бил спасител и всичко живо на земята лек дири от него. На тоя ден ако вали "златен дъжд" му думат, златен за треви и билки, златен за ниви и овошки.

Още вечерта срещу Спасовден, който човек е болнав, взема зелена паница, зелено бърдуче или зелена стомна, увие ги в бял нов пешкир, тури в бохчата просорясана пита и варена кокошка и подир залез слънце тръгва "на росен". Като преспи на открито и росата го нароси – оздравява, защото тая вечер самодивите лекуват всички болезки – Св Спас ги праща при хората. Затуй на сутринта болните дар оставят на поляната, където са преспали – яденето, което носят, и везан пешкир, чорапи или кенарена риза. Овчарите, като изкарат рано овцете, се гощават и вземат даровете, като благославят за изцеление на болните. И благословията им е кадемлия.

Заранта на Спасовден хората за последно се поздравят с "Христос воскрес!" и отговарят "Во истина воскрес!", пак боядисват червени яйца и ги раздават по комшиите.

21 май Свети равноапостоли Константин и Елена

Константин обединил империята, която дотогава била управлявана от няколко съуправители-кесари. През 313г. той издава Миланския едикт, с който дава свобода на вероизповеданията и християнството става една от държавните религии. Самия Константин приема християнската вяра съвсем в края на живота си. Царица Елена отишла на поклонение в местата, дето е живял Христос, построява няколко манастира и открива Кръста, на който е бил разпнат Исус.

На 21 май в Странджа се играят нестинарски игри. Жени и мъже, прихванати, отиват сред селото където са изгорили няколко товара дъбови дърва. При залез слънце жарта се разстила на по-широк терен, музикантите свирят и когато светият тъпан задумка, нестинарите влизат и играят боси в огъна с иконата на Константин и Елена в ръка. След играта, начело с иконата, носена от главния нестинар, отиват в дома му или в пригоденото за тази цел параклисче, молят се и после се угощават.

Петдесетница света Троица (Свети дух)

Петдесетница е винаги в неделя, а Свети Дух – в понеделник. На този ден се отива рано на гробовете на покойниците и се преливат с вода и вино, носи се орехова шума, оставят се и цветя. У нас много църкви и манастири имат за патрон “Света Троица”. На богослужението в тях се събира доста народ, после има курбан и всенародни веселби и угощения.

Преданието разказва, че на този ден майката на Спасителя – Богородица и Христовите ученици се били събрали в къщата, в която се състояла Тайната вечеря, когато Христос предсказал предателството на един от тях, измил им краката и им обещал, че на петдесетия ден ще им даде знак. “И внезапно биде шум от небето, като че идеше силен вятър, и напълни цялата къща, дето седяха. И явиха им се езици, като че огнени, които се разделяха, и се спряха по един на всекиго от тях. (Деянията на Апостолите 2:2-3)” Учениците на Христос се разпилели по света, за да проповядват неговото учение.

1 юни Международен ден на детето

През 1925г., по инициатива на столичните лекари д-р Стоян Ватев и д-р Димитър Киров, българското дружество “Червен кръст” основава “Съюз за закрила на децата в България”. Две години по-късно, през 1927г., Съюзът обявява Ден на детето, който да се чества през пролетта – вторият неделен ден след Великден, Неделя на мирносоците.

“Денят на българското дете” бил под покровителството на княгиня Евдокия, ръководел се от Върховен комитет с председател софийският митрополит Стефан. Били създадени хиляди трапезарии, летовища, детски лагери в манастирите. Празнували го с литературни програми и детски изяви.

След 1950 Денят се провъзгласява на 1 юни, когато се отбелязва Международния ден на детето. Особено богати тържества и програми на този празник се организират след 1970г., когато по инициатива на Людмила Живкова се създава Международна Детска асамблея “Знаме на мира” със седалище в София.

24 юни Еньовден (Иван Бильбер)

На този ден слънцето достига зенита и от него започва упадъка на слънчевата сила. Народите го приемат като ден на лятното слънцестоене и по всяка вероятност е една от най-древните надежди за промяна на климатичните условия.

На Еньовден всички стават много рано, далеч преди изгрев слънце. Вярва се, че на този ден то е особено радостно, отива да се потопи в “живата вода”, премята се три пъти през глава или играе с две саби в ръце. Радостно е, защото си отива у дома. То е вървяло “усилно” от Благовещение (25 март, три дни след астрономическата пролет) до Еньовден. Тогава започва да се прощава с някои страни, оставя ги в сянка, а други огрява на път за дома.

Според народната вяра, билките, набрани рано на Еньовден, имат целебна магическа сила. След този ден тя намалява, растителността започва да съхне и да губи своята жизнена мощ. Набраните на Еньовден билки се изсушават на проветриво, светло място, докато изсъхнат, след това се прибират на сухо и се използват за чай и цар през цялата година.

29 юни Петровден, Свети апостол Петър и Павел

Легендата разказва, че апостол Павел приживе не познавал Христос и не приемал неговото учение, дори участва в гонението на християните. Към Христос и неговото учение се обръща съвсем случайно. На път за Дамаск, Саул (това е истинското му име) вижда необикновена светлина и чува глас: “Савле, що ме гониш?” Той отговорил: “Кой си ти, господине?” И чул отговор: “Аз съм Исус,

когото ти гониш"... Саул влиза в Дамаск, приема християнството и започва активно да го пропагандира в Киликия, Атина, Коринт, Македония, Испания и др. Хванат от противниците на христовото учение, като римски гражданин бил изправен на съд. Загинал заедно с апостол Петър. Главата му била отрязана. Където паднала, избликнали три извора, край които е построен днешният манастир "Три фонтана" близо до Рим.

Църквата съединила празнуването на двамата апостоли на 29 юни.

Тогава свършват шестте дни петровски пости. Отговява се с петровско пиле, обикновено петле, като се вари курбан. Други го пълнят с пилешките гръдни дреболии, с ориз и подправки и го пекат на фурна с наредени около него пресни картофи. Трети пълнят пилето със сирене и ситно нарязан лук. На този ден се ядат за пръв път "петровки" ябълки и круши.

Вероучение омесено със сръбски патриотизам

В босилеградските училища, между другото, в последно време може да се намери и една религиозна брошурка "Писмо от православна епархия Вранска" която вероятно, се разпространява посредством "патриотичните" учители по вероучение, сръбските свещеници или някои други лица които ги раздават на учениците. На пръв поглед – нищо особено. Ако обаче се позаровим в луксозната брошурка, ще се убедим, че тя освен християнството си има още едно предназначение:

възпитаване на децата в "сръбски патриотизъм".

Християнските послания са умело преплетени с великосръбските и актуалните политически послания и използвайки крехката възраст на децата много умело им се набива сръбско национално самосъзнание. В крайна сметка нямам нищо против това да се прави там където живее сръбско население. Но в Босилеградските училища... съвсем не му е мястото.

Така например брошурката "Писмо от православна епархия Вранска" издадена по повод Сретение Господне и "с благословията на Негово Преосвещенство епископ врански Господин Пахомийе",

започва със старата сръбска химна "Боже Правде".

Питам се как ли се отразява на детската психа на едно босилеградско българче когато някой на десет години му предлага следното:

Моћном руком води, брани

Будућности српски брод,

Боже спаси, Боже храни,

Српског краља, српски род!

.....

Нек се српства блиста грани

Братске слоге златан плод...

.....

Нек на српско ведро чело

с твог не падне ведро гром...

.....

Кад наступе борбе дани

К победи му води ход...

По-нататък в увода на брошурката йерей Небойша Стоядинов (?-ов) пише за значението на Първото сръбско въстание, за възкресението на сръбската държава и обединението на всички сърби, за Караджордже и за ролята на Църквата във всичко това. По-нататък има малко текст за Сретение Господне, останалото от съдържанието се отнася за: "Първото сръбско въстание", "Личността на Караджордже", "Първият сръбски премиер", "Първото сръбско правителство", "Първото сръбско въстание в "южна Сърбия", "Първото сръбско въстание в днешна светлина", "Битката на Чегър",

“Хералдиката на Първото сръбско въстание”, “Какво е това патриотизъм”, “Династия Караджорджевич” и “Поезия за първото сръбско въстание!”

Само заглавията са достатъчни да се разбере като за какво “християнство” става дума. Ако Владиката Пахомийе още не си е сложил шайкача вместо калимявка, сигурно си я пази под възглавницата. И за да няма никакво съмнение в това което твърдя ето и някои цитати:

В статията “Какво е това патриотизъм?” Игор Шафаревич ни пояснява: “...Това очевидно е сила която обединява народа, която не му позволява да се разпадне на индивиди, така че би било по-добре така да формулираме въпроса: какво е това народ, защо човечеството се дели на такива общности? Такива явления на народа и силата която го обединява в патриотизъм се манифестират във всички исторически времена... етноса, на някакъв неразбираем начин обединява интелекта и душата на отделните индивиди... патриотизмът е чувство на ценност, необходимост човек да се включи в по-голяма народна индивидуалност”. И т.н.

Добре де, защо тогава и други народи да нямат право на подобно разбиране за патриотизма? Защо Господин Пахомийе пробутва

сръбски патриотизъм в българските училища.

С какво право той порицава на другите това което иска за себе си?

В статията “I сръбско въстание в днешна светлина” проф. Мила Стоядинов (? -ов) пише: “...Почти двеста години по-късно тази дата и това събитие (I сръбско въстание И.Н.) ще се вземе за решително начало на новата сръбска държавност. То на нас, съвременните сърби, трябва да ни напомня всички исторически, национални и държавотворни ценности на въстанието на Караджордже. Но във времето в което живеем, ние почти изобщо не следим пътя по който сърбите тръгнаха преди два века. Обременени с бремето на комунистическия атеизъм и обхванати от идеята за съвременната демокрация, ние презглава тичаме да стигнем по-скоро там, където е неразпознаваемо всичко онова което е жително за един народ и една нация. В това тичане ние не виждаме че ставаме безпомощни жертви в ноктите на глобализацията, където езикът, вярата, територията и съзнанието за историческа принадлежност, културна идентичност, тежнение за независимост и свобода се изтриват и стават изостанали и вредни за, как това популярно се нарича, *интеграцията в съвременните европейски течения!*

И за да се избегнат евентуалните двусмислия какви трябва да бъдат сърбите се призовава на помощ владиката Николай Велимирович:

Какъв трябва да бъде сърбинът?

Добър си сърбин ако имаш сладката душа на крал Владимир, издръжливостта на Неманя, христолюбие то на Сава, ревността на Милутин, кротостта на Дечански, смерността на Урош, жертвоготовността на Лазар, рицарството на Страхиня, правдолюбие то на Марко, сърцето на майка Югович, сигурността на Милица, благостта на Йевросима, милостта на Косовка девойка, търпимостта на поробените роби, ясновидството на слепите гуслари, мъдростта на сръбските попове и калугери, срамежливостта на народните девойки, вдъхновението на народните певци, дарбата на народните занаятчии, гордостта на народните тъкачки и везили, яснотата на народните поговорки, умереността и равновесието на сръбските селяни, блясъка на “кръстната слава” на всички кръстени сърби”.

Така горе-долу, според владиката Николай Велимирович, трябва да изглежда този модерен “свръх-сърбин”. Нямам нищо против. Само че не искам този нов сърбин да се създава от чуждо население и чужди територии защото тогава пада кръв до гуша, пък и сръбската държава вече двеста години безуспешно се опитва по този начин да създаде този нов “свръх-сърбин”. В тези настояния най-много пострада сръбския народ, но това вече си е негова работа.

От историческите фалшификации в статията “Бой на Чегър” ще отбележа само, че авторът е премълчал че в “Челе-Кула” има зазидани и доста български глави, а за първото сръбско въстание в Южна Сърбия трябва да си поспори с българските историци.

Във второто “Писмо от епархия Вранска” издадено по повод Великден в увода пише:

“Какво значение може да има Разпятието и Възкресението Христово за света в който живеем? Светът който живее във времето на големи несправедливи страдания, особено нашият сръбски народ който през последните върви от страдание в страдание почвайки от прогонството от Славония, Краина, Далмация и Босна и Херцеговина до НАТО бомбардировките и последните страдания които тези дни изживяваме на Косово и Метохия, където прогонват нашият народ от

родните огнища, и разрушават и опожаряват домовете и светините му. Светът който убива душите на младите с наркотици, алкохол и други пороци. Светът на който се заканва екологическа катастрофа.”

Иван Николов

Агенция за българите в чужбина

Уважаеми сънародници,
Скъпи приятели,

Денят на българската посвета и култура и на славянската писменост – 24 май, е любим празник на поколения българи. През далечната 1851 година в Пловдив по инициатива на Найден Геров се провежда първото му честване. За няколко години, идеята да имаме празник на просветата и духовността завладява населението на множество селища, излиза извън пределите на Отечеството. С голям ентузиазъм тържества организират българските емигранти в Румъния, Русия и Америка, българската общественост в Цариград.

Превръщането на този празник в граждански и всенароден е логично следствие на българското културно-историческо развитие, създадо традициите на демократичност и възможности за приобщаване към знанието на всички българи. Неговите корени ни връщат назад във вековете на църковна прослава на Светите равноапостоли и славянски просветители Кирил и Методий. Тяхното дело е свързано с кръстителска дейност и защита на християнството, създаване на азбука и превод на Светото писание, богослужение на старобългарски език и изграждане на църковна институция. Оплодено от високата византийска култура и благословено от другата голяма християнска сила – Рим, проверено в практиката на Моравската мисия, делото на двамата братя дава отражение в цялостното европейско духовно развитие. То е особено значимо за нас, българите. Светите братя Кирил и Методий, Патрони и покровители на Европа, положиха основите на приобщаването ни към цивилизования християнски свят и създадоха възможности за водещото ни участие в цялостното културно-историческо развитие на славянските народи. Делото и ликовите на Св. св. Кирил и Методий отдавна са се превърнали в свят символ на празника, обединяващ българите от цял свят, отгледани и възпитани в преклонение към знанието и уважение към духовността.

Нека и тази година, на този свят празник да отдадем почит към завета и делото на хилядите наши първоучители и книжовници, извоювали на българската просвета и култура проекции в европейската и световната история. Възпитали и научили нас самите на ум и разум, на любов към знанието, чиято значимост е в основата на всичките ни национални добродетели.

Антон Пиралков
Председател

По повод 2 юни

Атанас Звездинов

Далекоглед

Боя се. И не мога да престана:
и ден, и нощ усещам ме следи
далекогледната тръба на капитана –
по-зорка и по-зряща отпреди.

Пътува корабът и все я носи
По Дунава така назад-напред...
Не знае, че е пълна със въпроси,
че е към бѣдното далеколед.

Че тя към Вола гледа и се вижда
величествен от нея. Но оттам
смалени през далекогледа трижди
ни търси подвигът. И го е срам,

че на “Радецки плаваме смутени
край времето си и не знаем как
да дръпнем параходните сирени
и да поемем върху своя бряг,

към своята Околчица навярно
или към своя щедър жребий нов.
Не времето ни е неблагоприятно,
а всеки не за него е готов.

Напразно ли единствена остана
на мостика, след Ботевия глас,
далекогледната тръба на капитана,
за да се вглежда непрестанно в нас...

Воймир Асенов

Аз можеше да съм на негово място –
Войникът, който вече в другий полк премина –
участва в бой, но не за лично щастие,
а в чест на теб, Отечество, и теб, Родино!

Аз можеше да съм на негово място –
Трибунът, който в Парламента вечно чинно
гласува все за нещо алчно, нещо частно,
но не за теб, Отечество, и не за теб, Родино!

Аз можеше да съм на негово място –
Поетът, който няма сред боклука рине,
а всъщност е Небе и Бяла лястовица,
но не на теб, Отечество, и не на теб, Родино!

Аз можеше да съм на негово място –
Човекът, който на гурбет със жал замина
да търси жар и хляб от чужди власти,
но не от теб, Отечество, и не от теб, Родино!

Аз можеше!... Но днес не питам ли пристрастно –
чия вина и дълг упреквам и проклинам –
щом Ти оставаш моето прекрасно място
и аз съм твой, Отечество, и твой, Родино!

Ивайло Балабанов

Принос към европейската история

Европа, млада и непохитена,
четеше своя рицарски роман,

когато във зора незазорена
загина рицарят Иван Шишман.
Европа плачеше за Жулиета,
Европа ръкопляскаше на Бах,
а с вълчи вой в тракийските полета
вървяха глутниците на Аллах.
Когато обкръжена от слугини,
тя плуваше в охолство и разкош,
във Солен, на пазара за робини,
гяурките вървяха пет за грош.
Когато тя строеше катедрали
и замъци – във Зимния Балкан
скърбяха тънки липови кавали
и плачеха за алтънлъ Стоян,
въздигаха се кървави калета,
градени със отрязани глави
и всъщност си остана непревзета
Страната на хайдушките орли,
а беше колкото калпак голяма,
широка колкото следа от лъв,
но се превърна в страшна вълча яма,
покрита с кости и залята с кръв.
Със кремъклия пушка, с проста сабя,
със камък и стрела от бучиниш
дедите ни завардиха Европа
и турците ни стигнаха Париж.

Иван Радоев

Старият кон

Нямам сили да се наведе до тревата, моничка мравчице!
Нямам сили до капката – на една крачка от гроба ми.
Това на гърба ми е свраката. Крещи ми на френски:
“Екарисаж-екарисаж! Екарисаж-екарисаж!”

Дойдох да се сбогувам с Атила, Александър Велики, Тамерлан,
със всички изпопадали от седлата на път за учебника.
Защото по-тежка от спомена е само забравата българска.

Все чаках един циганин да ме отмъкне в тъмна прокурорска епоха.
Даме смени с някоя вехта корона в някоя бедна република.

Всичко друго и червената книга са само животински подробности.

1990

Жива Кюлджиева

Такъв е животът...

Последен пациент за този ден
прекрачи прага лек да му предпишат,
той-докторът, май беше уморен;
“Събличай се по-бързо! Хайде дишай!”

“Ох, докторе, душата ме боли,
аз толкова съм тъжен, сам и мрачен,
животът моя дух изпепели,
във мене всякаш клетка плаче.”

Въздъхна тихо болният човек,
а докторът погледна го с усмивка:
“За тебе имам специален лек –
напитка смях – по-вкусна и по-пивка!

Живее клоун там, накрай града,
той от години хората размива,
забравят болести, проблеми и тъга,
почувстваш ли се тъжен, там отивай!”.

“Прощавай, че отнех ти вече час,
но тбе бях пределно прям и трезвен,
а клоунът известен... това съм аз.”
Обърна гръб човекът и излезе.

Звезден час

Щом се радваш на Божия свят
със дареното Свисше умение,
без да бъдеш известен, богат –
звезден час ще дочакаш с търпение.

Непоқварен от алчност бъди,
остани в суетата умерен,
в добродетел духа укрепи,
избери си път светъл и верен.

Без да ставаш мъдрец, философ,
си кажи: “Ненапразно ме има!”
Приеми участта си с любов,
провокирай съдбата незрима.

Разбери че си само човек –
крехка брънка от своето време
и във срока, по кратък от век,
невъзможно е всичко да вземеш.

Ти на хората обич раздай,
забрави че са станали груби,
Няма кой да ти каже: “Сполай” –
в път към злото светът се загуби.

Но, все пак, ако всеки реши
да потърси във себе си зрънце,
от добрите и светли души
ще изгрее за всички ни слънце!...

Конница

в памет на вуйчо Георги, майор Векилски

Ти, развихрена коннице бясна,
в ритъма на грохота велик!
На път широк или в пътека тясна
ще дочуеш нашия самотен вик?

На здравия ти гръб в смутно време
да чуем вятъра сред тишината.
И с порива дълбок на твоят стреме
магически ни оседлай съдбата!

Недей да спиращ нивга морна
устремния вихър на коне и хора,
светлината луда в битка неуморна,
като жертвен огън лумнала нагоре!

Ти, коннице, развихрена, готова да умреш,
през толкова войни и огън мина.
И в неразумния си бяг ще спреш
само... в рамката на картина!

22. 02. 1994 г.

Крася Титянова

Мадригал

Ти кръстчета от люляци ми даде,
пиянства от неизтрезнели страсти,
целувки, крадени в минути млади
на пейката сред нацъфтели храсти.

И ту се радвам тихо, ту се плаша,
ту дъжд завеса помежду ни спусне;
но слагам цветни устни върху чаша,
отпиеш ли – да те отпия с устни.

Не дия сън сред звездните завивки.
Обичам те! Сърцето ми не стихва!
Но слагам на бокала бял усмивки,
отпиеш ли – пред теб да се усмихна.

Трисвещник мой в неделните нощувки
а сърцето ми запали тъжна струна.
Но слагам на бокал бял целувки,
отпиеш ли – аз пак ще те целуна.

Очите ми те търсят и те молят:
и днес, и в други ден мисли за мене,
че хубав е светът през всяка пролет,
а зиме – от вихрушки заслепен е!

Босилеградски осили

- Тоя, дето в Босилеград никакъв го няма, търсете го в парламента.
- Щом у нас засвири деветата дупка на кавала, тежко на първата цигулка.
- Кметът е много зает – приема само при голяма нужда.

- Дадохме му широко поле за действие, иди сега та го стигни!
- Пошар носи, горски меси, кмета праща на депутатата Ес-Ем-Ес-и!
- Да стане Гарашанин да види, че в сръбската скупщина са влезли българи – още веднъж ще умре!
- У нас идеализмът винаги носи тежки материални последици.
- Нашите управници никога нямат да паднат духом докато не паднат от власт.
- У нас всички мислят еднакво и няма кой да се замисли.
- Общината ни прилича на кибрит – вътре е пълно с клечки!
- Правосъдието ни прилича на кош – пропуска едрите и хваща дребните риби.
- Имаме толкова много полиция и нито един полицаи не си е на мястото!
- При нас всичко може по втория начин – стига да си от първите.
- Тия от политическия театър ни изпратиха на кино.
- Прокуратурата ни води следствия – без последствия.
- В Босилеград се строи блок за чудо... и приказки!
- От общината – в парламента! В празен хамбар мишка не влиза!
- Не дават място за бюст на Левски! Значи го пазят за себе си.
- Босилеградчани трябва да ги гледаш под лупа за да видиш колко са дребни душиците им.
- Някои национални съветници ни съветват да се откажем от националността!
- Кой прави, кои криви – адвокатите накривиха калпаците!
- Най-рядката зодия у нас е – Дева!
- Овните си ги бива за кметове – това си е овчарска работа!
- Везните у нас са в най-трудно положение – всеки ги бие на кантара!

Иван Николов

Щурец

Ех, какъв съм щур-щурец,
 все мечтая да докопам
 парламентарния звънец,
 на Калуша да го вържа,
 и Бакуша да одера –
 кой що иска да разправя,
 така се държава оправя!
 Европа ще потропа,
 хлопотара щом захлопа,
 щом по Груинци се чуе,
 кметът кавал да надуе,
 щом Мустракът коса пипне,
 и на сръбски крака рипне,
 та вместо графити да пише,
 типец в Слатина да брише;
 щом лидери на партии
 тръгнат с тесли по майстории,
 и госпожи миризливи
 тръгнат с торби по коприви,
 а децата сеното сушат,
 вместо тревата да пушат!
 Щом жените в понеделник
 осъмнат със шарен зелник,
 и мъжете в сутрин рана
 се подберат из Балкана,
 и младите станат рано,
 а последният кръчмар
 си сложи катинар –
 тогаз ще бъдем здрави

и държавата ще се оправи!

Молитва за депутат

Роди ме мамо с късмет,
че да стана кмет;
ритни ме дядо отзад,
че да стана депутат!

-Сине нямаш знания...!
Нищо, ще давам обещания –
аз съм личен, сладкодумен,
а народа ни краткоумен,

ще бъда за пример
като стана премиер,
че да видиш какво става
в тая шибана държава!

Намерих си и партнерка -
разведена зам. министерка,
ще я уча на “Ню дил”
с домати от Кюстендил!

Тя пък работа ще среди
Кощунница ще нареди –
строшен рейс да добарам
за Тлъмино да го карам!

Да посрамя млади жени
от шивашките смени,
да ме цункат сладко-сладко:
“евала на батко-Владко!”

Към предателите

Нашият град, потъва в ад,
пустее двор след двор,
и всеки ден спира опело
под гробищния бор.

Грехове тежки – Господ ни дума,
събира грешници коварна чума
и нийде няма покаен вик,
че предадохме и Бог, и род, и език!

Без да си дава сметка пред Бога
всеки пали най-дълги свещи,
без да продума молитва за прошка –
и без да лее сълзи горещи.

“О, неразумни – Двукопитни!”
не виждаш ли свойга зла орисия,
покай се, - махни чужди идоли

от предателство няма прокопсия!

Иван Раденков

Епиграми

Кой е лъв и кой десен,
я не ставай интересен,
седне ли човек да се препира
само ще изпусне келепира!

Разбиране

Доколкото разбирам
това, от което не разбирам
вие също не разбирате
това, от което разбирате!

Директива

-Всеки мисли!
-Всеки мисли,
но да мисли,
като мисли:
да не мисли
с мои мисли –
да му мисли!

Истина

Истината свята
виси на бика за рогата,
срещнеш ли я саката
значи го е хващала за рогата!

Необходимо условие

Не мога да стана министър
или депутат на народен гръб.
Първо умът ми е бистър,
и второ: не съм толкоз тъп!

Бодри стъпки

Пораснаха краката на лъжата
и ето я сега пред цяла нация
как ходи с бодри стъпки по земята
и прави се на демокрация.

Педагогически резултат

Задачата им бе:
многогранно развита личност.
Резултатът е:
много странно развита личност.

в-к "Стършел"